זבים הנוגע פרק ה

בראשון לטומאה נטמאו ידיו עד הפרק והידים שניות לעולם אפילו הכניסן לבית המנוגע או שנגעו ידיו באדם שטמטא בגדים וכלים ולא אדם הרי ידיו שניות. אם נגע בידיו במשקין נעשין תחלה נגעו באוכלין נעשין שניות ובמשקין נעשין תחלה דמשקין הם תחלה לעולם וידים שניות לעולם הנוגע לעולם ונגעו חכמים על האוכל אוכל ראשון ושני והשותה משקין טמאין שיהיה האדם שני לטומאה עד שיטבול ואם נגע באוכלין עשאן שלישי ובמשקין נעשין תחלה ואינו מתטמא עד שיאכל כחצי פרס ושתה רביעית. הבא ראשו ורובו במ"ש או שנפלו עו"ר גלב"ש הרי הוא שני עד שיטבול ואם נגע באוכלין עשאן שלישי ואם נגע במשקין עשאן תחלה לטמא או"מ אבל לא כלים וגזרו טומאה זאת מפני שהיו טובלין בזלזול בלא כוונה ולפיכך גזרו אפילו טהור שאינו טבול יום אם נפלו או שבא הוא שני לטומאה. טבל אין צריך הערב שמש. שאין לזה שום רמז בתורה וכל אלו דחשיב במשנה טבל אין צריך הערב שמש נפלו על ראשו ולא על רובו על רובו ולא על ראשו או שנפלו על ראשו מלמעלה ועל רובו נפל מן הצד או מלמטה ה"ן טהור עד שיפלו על ראשו ועל רובו הסמוך לראשו וכדרכן. וכן עד שיבא ראשו ורובו הסמוך לראשו וכדרכו. הציו בנפילה וחציה בביאה טהור והמים נטמאו ממנו וה"א כמיאנו אותו והוא טימאנו. כל כתבי קודש וספרים מטמאין את הידים ואם לקח באמצע הסעודה תנ"ך צריך ליטול ידיו. כל המעון הערב שמש בין מד"ת ובין מד"ס בדבר שיש לו עיקר מן התורה ה"ח כשני עד שיעריב שמשו. טבול יום פוסל אוכלין ומשקין של תרומה וקדש. נגע באוכלין הם שלישי ובמשקין הם שלישי וטבולת יום דיולדת הוא טמא אבל סתם טבול יום עושה רביעי בקודש ואינו מטמא כלל אפילו את הקדש ואוכלין וכלים הם שניים: והא לך כללי הטהרות בקיצור. נושא ונישא שהוא על ידי אבן מסמא אינו נוהג אלא בזב וחבריו ומצורע ומו"מ ומרכב אלא שהנישא עליהם נוהג ומטמא כל דבר והנושא אותן אין טמא אלא אדם ואו"מ ובמו"מ ובמרכב הטמאין בין נושא ובין נישא אין טמא אלא אדם ובשאר כל הטומאות אין דין אבן מסמא כלל. היסט שטומאה מסיטו אינו אלא בזב וחבריו ומטמא כל דבר בהיסט והמסיט שהוא מסיט הטומאה אינו נטמא אלא אדם. אם מסיט בקנה הקנה טהור והאדם טמא ואדם שמסיט הטומאות שנטמא על ידיהם במשא הם אלו זב וחבריו ומצורע ובמשכב ומו"מ ובזובו של זב רוקו ושכבת זרעו ומ"ר וכן מעיינות של מצורע וכן מעיינות של זבה נדה ויולדת וכן נבלה ומי חטאת שיש בהן כה"ז והמת וכזית מן הנצל מלא תרווד רקב עצם כשעורה ורביעית דם תבוסה וארץ העמים וביה"ס ואבר מן החי ובכלן לא נטמא אלא אם אדם מסיט ונושא אותן ומטמא וכן זב המסיט אדם מטמא בגדים ואין מטמא בגדים אלא אדם בשעת מגעו והיסט ומסיט אבל שאר דברים שהזב המסיטן אינו אלא ראשון. אבל מת כלים הנוגעים ומאהילים עליו אפילו לאהר פרישתן מטמאין בגדים. כל המטמא בגדים אין חילוק בין בגדים שלובש ובין כלים שנוגע בבולן אם נגע מטמא לא נגע טהורין חוץ מ"ח ואדם שאינו מטמא כלל אלא בגדים וכלים ומטמא ידים להיות שניות ולאחר פרישתו ממטמאין אינו אלא ראשון ועושה שני ואין מטמא בגדים וכלים שאין כלים מקבלין טומאה אלא מאב או ממשקין שנטמא באב. המשקה לעולם תחלה חוץ מט"י שאינו של יולדת שאינו אלא פוסל אפילו את הקרש אינו עושה אלא רביעי. הנוגע בכל חטומאה חוץ מנבלת העוף הטהור שאינו אלא בבית הכליעה באותו רגע שהוא שם מטמא האדם לטמא בגדים. בלעו אינו אלא ראשון ובפרת ופרים אינן ממטמאין אלא המתעסקין בשרפתן ושאר אדם הנוגע והנושא טהור. כל אלו שחשבנו לעיל במסיט מטמאין בגדים במגע חוץ מנבלה ומ"ח וכזית נצל ותרווד רקב וגוסף גולל ודופק שמטמא במגע ולא במסיט. וכ"ח ואו"מ אינן נעשין אה"ס לעולם אפילו נגעו במת. כל הכלים הנוגעים במת ה"ח כמת אבי אבות הטומאה אבל אינן מטמאין באהל ואין הנזיר מגלח עליהן. משכב הוא אב לעולם אף לאחר פרישתן לטמא אדם לטמא בגדים וכלים וכן מעיינות של זב וחבריו כמשכב. אבל כלים שהן למעלה מן חזב וטמאין מדף אפילו בשעת חיבורן אינן אלא ראשונים. השרץ וש"ץ ומ"ח שאין בהן כה"ז הנוגע בהן הוא ראשון בין אדם או כלים. אין חילוק בין שעת מגעו לאחר פרישתו אלא באדם ולא בכלים כי כלים לעולם ראשונים ועושין אוכלין שניים:

סידור אחר זבים. טבול יום. כמו שאמר הכתוב. זאת תורת הזב. ואשר תצא ממנו ש"ז. הרמב"ם. וסתם טבול יום של בעלי קרויין דשביח ותקנת עזרא תוכיח.

ר' עובדיה מברטנורה — טבול יום המכנס פרק א — תוספות יום טוב

פרק א א המכנס חלות וכו' בס"ח וכו'. כ' הר"ב דלא חסיב להו בהדי הני דלקמן. משום דחלות לב"ה וכו' וכ"כ הר"ם. ומסיים מהר"ם והא דנקט טבול יום משום רבותא דב"ם. דאפילו בטבול יום הוי חבור. ע"כ *(וכיולא בזה רבותא לב"ם כתבתי בפס הראב"ד במשנה ג' פרק קמא דמוכשירין. ופס פ"ד מסנה ה' להרמב"ם) ולא פירשו טעמא מאי מחלקין בין חלות לאיגך והרמב"ם לא פירש כן אלא דהא דלקמן ומודיס וכו' לחלות נמי קאי. וכן כתב בחבורו (ריס) פ"ח מהט"א.

פרק א א המכנס חלות. פרק א **אהמכנס** חלות א). על מנת להפרישב). וגשבו

פרק א שמפרישין מן העיסה ונתן מהם הרבה זו על זו

וחולי שבבית המדרש נשאלה שאלה זו בפניהם ותפלגו בה. והדר נשאלו האחרות ביחד. וסדרן רבינו הקדוש כן

מלאכת שלמה

בעזה"י אל נורא ואיום. נתחיל מסכת טבול יום

ב הרמב"ם ז"ל בהקדמתו לסדר זרעים וסידר אחר זבים טבול יום כמו שאמר הכתוב זאת תורת הזב ואשר תצא ממנו שכבת זרע ואלו הטומאות המוקדמות כולן הם כוללות הגוף ר"ל כשיגע בהן אדם ישמא כל גופו ובשביל זה בא לדבר על טומאת כל אבר ואבר בפני עצמו ע"כ: נלע"ד שרצה לומר טומאת קרי שהיא מסכת טבול יום ומסכת ידים שהיא ג"כ טומאת אבר ואינה אלא מדרבנן הניחה לאחרונה ועדיין לשון הרמב"ם ז"ל דחוק קצת:

פ"א א המכנס חלות כהן המקבץ חלות מלת מכיריו ונתנם זו על זו או זו אל זו: על מנת להפרישן פי' להפרידן שאין בדעתו לעשות

חזון נחום

א המכנס חלות וכו'. איתא בירושלמי רפ"ד דתלה יש דברים שהם חבור בתלה ואינן חבור בטבול יום חבור בטבול יום ואינן חבור בתלה חבור בתלה לתיגין שהן של אשה אחת מין כמינו חייב ושלא כמינו פטור ואינו חבור בטבול יום לתיגין תתן סמכנס חלות ע"מ להפרים וכמו כש"א חבור בטבול יום

יכין תפארת ישראל יכין

פ"א א) כהן המכנס חלות מסרבים בתים: ב) שדעתו להפרידן זמ"ז בביתו: לדבקו

חבור לב"ה אפילו בשאר טומאות וכסיפא קתני דמודו ב"ה בשאר טומאות. משום דבריש שמפרש בהדיא ע"מ להפרים אינו חבור בכל הטומאות אבל סיפא אע"פ דמוכח שיפרישם כמ"ם הרב נבי חמיעה עד שלא קרמו מ"מ כיון דלא פירש בהדיא שיפרידם הוי חבור בשאר טומאות וכ"מ בפי' הרא"ש. ולפ"ז בעיקר הדין אין חילוק בין חלות לאיגך דבכולהו אם פירש בהדיא אינו חבור בכל הטומאות ובסתם אע"פ שעתיד להפרישן הוי חבור לב"ה בשאר טומאות. ולפ"ז אכתי לא מתיישב אמאי תני להו בתרי בבי ליתרגיהו וליתניהו דבכולהו אם מפרש אינו חבור ובסתם הוי חבור. אבל הרמב"ם בחבורו פסק בכולהו דאינם חבור בט"י ובשאר טומאות הוי חבור וגם לא כתב ע"מ להפרים אלא שדעתו להפרישן. וא"ל דלא מסתבר לחלק בין סתם למפרש שכל שיודע שסופו להפרידם הוי כמפרש אלא דבחלות צריך למיתני ע"מ להפרים דסתם דחלות הוי אין סופו להפרים כיון שאין בתלה אחת שיעור סעודה ודרך להניחן מחוברים ולית לכהן כדי נתינה הלכך אי לאו דמפרש בהדיא ע"מ להפרים סתמא אין סופו להפרים אבל מקרלות ואיגך דסיפא סתם נמי סופו להפרים והוי כמפרש בהדיא וגמלא לפ"ז דכל סתם ודעתו להפרים הוי כמפרש. ולא נקט בחלות ע"מ להפרים דבחלות סתם אין דעתו להפרישן. ודע דכל הני דאינו חבור בט"י. דוקא בדקתני שהיו מופרשין ואם"כ נשנו

ציונים

א המכנס ירושלמי חלה פ"א ה"ד.

תוספות חדשים

א בהר"ב ד"ה המכנס כו' שמפרישין כו'. כלומר שהפרים אלו החלות מן העיסה שעשה עיסתו שיעורין ומכל שיעור הפרים חלה אחת כגון בפסח שאין לשין יותר משיעור חלה. והוא היה צריך הרבה ולם כמה עיסות קטנות כשיעור בפסח א' ולקח החלות וכנסן זו על זו. וכן גלאה כוותו. ואודה לה תמיכה סברת דוד דמעיסה אחת אין מפרישים רק חלה אחת (ס"ל):

והרא"ש כתב כהן המקבץ עוגות חלות מלת מכיריו ונתן זו על זו לא זה אצל זה. ע"כ:

משנה אחרונה

פ"א א המכנס חלות ע"מ להפרים. משמע שאחר בפירוש ע"מ להפרים והייט טעמא דכתב הרב דבחלות דריש אינו הבומאות אבל סיפא אע"פ דמוכח שיפרישם כמ"ם הרב נבי חמיעה עד שלא קרמו מ"מ כיון דלא פירש בהדיא שיפרידם הוי חבור בשאר טומאות וכ"מ בפי' הרא"ש. ולפ"ז בעיקר הדין אין חילוק בין חלות לאיגך דבכולהו אם פירש בהדיא אינו חבור בכל הטומאות ובסתם אע"פ שעתיד להפרישן הוי חבור לב"ה בשאר טומאות. ולפ"ז אכתי לא מתיישב אמאי תני להו בתרי בבי ליתרגיהו וליתניהו דבכולהו אם מפרש אינו חבור ובסתם הוי חבור. אבל הרמב"ם בחבורו פסק בכולהו דאינם חבור בט"י ובשאר טומאות הוי חבור וגם לא כתב ע"מ להפרים אלא שדעתו להפרישן. וא"ל דלא מסתבר לחלק בין סתם למפרש שכל שיודע שסופו להפרידם הוי כמפרש אלא דבחלות צריך למיתני ע"מ להפרים דסתם דחלות הוי אין סופו להפרים כיון שאין בתלה אחת שיעור סעודה ודרך להניחן מחוברים ולית לכהן כדי נתינה הלכך אי לאו דמפרש בהדיא ע"מ להפרים סתמא אין סופו להפרים אבל מקרלות ואיגך דסיפא סתם נמי סופו להפרים והוי כמפרש בהדיא וגמלא לפ"ז דכל סתם ודעתו להפרים הוי כמפרש. ולא נקט בחלות ע"מ להפרים דבחלות סתם אין דעתו להפרישן. ודע דכל הני דאינו חבור בט"י. דוקא בדקתני שהיו מופרשין ואם"כ נשנו

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

תוספות חדשים

א במשנה מקרצות. הוא לחם שאופין עמיס לספינה (הרמב"ם):

אליהו רבה

א מקרצות כו'. והא דלא תניב נמי חלות בהדייהו בחד בבא. משום דחלות במכנס ע"מ להפרים הוא דפליגי ב"ה ואמרו אינו חבור אבל מכנס ע"מ שלא להפרים מודו דלקתני סיפא ובמקרצות ובכברות אפילו מכנס ע"מ שלא להפרים קא סברי ב"ה דאינו חבור. תדע דקתני סיפא חלות ע"מ שלא להפרים וכל הני בגונא דמודו ב"ה ולא קתני נמי מקרצות ובכברות ע"מ שלא להפרים בהדייהו מכלל דמקרצו' ובכברות אפי' ע"מ שלא להפרים נמי פליגי בית הלל:

משנה אחרונה

נשכו. אבל אם לא הופרשו מעולם כגון עיסה שקרא שם חלתה בלשונה או בדרומה אע"פ שדעתו להפרישה וסופו להפרישה הוי חבור ואם נגע ט"י במקלת העיסה נפסלה החלה והכי איתא בתוספתא ופסקה הרמב"ם בפ"ה שם. ובזה מיושב דהכא אמרי' דכל הני דמתני' אע"פ שדעתו להפרישן מודו ב"ה בשאר הטומאות דהוי חבור. ובפ"ב דעוקצין מ"ה תנן המתחך לבשל אע"פ שלא מירק אינו חבור לכבוס ולשלוק ול.יח על השלחן חבור ופירשו שם דלבשל לא ניחא ליה בחיבורן. והתם בכל הטומאות אירי ואמאי לא הוי חבור הא מודו ב"ה הכא בשאר הטומאות אלא דהתם שאני שמתחלתן עדיין לא הופרשו:

וקולית של מים. כ"ל: כתב הר"ב הקלף והרתיחה שעולה שמה. וכ"כ הר"ש. גם הרמב"ם מפרש כן. וכתב שקולית הוא שנקרא כן (על שם שהוא) כמו גלגלת הראש ועי' בפי' הר"ב משנה ה' פ"ט דחולין והרא"ש פי' (שם) קולית כד שמוציאין בו מים. (עיין בפי' הר"ב משנה ג' פ"ג דפרה. ומ"ש שם) ויש נקב בשוליה שהרוח נכנס בו ומבעבע את המים. ועבול יום שנגע באותו בעבוע. אינו חיבור למים. ע"כ:

הראשונה. פי' הר"ב שרתיחה ראשונה וכו' וז"ל מהר"ש פי' שברתיחה ראשונה עדיין לא נמוחו הגריסין לתוך המרק והוי גלול. והגוגע ברתיחה לא הוי כנוגע בגריסין. אבל ברתיחה שניה לא נמוחו הגריסין ונעשה המרק עב וחשיב חבור. והגוגע ברתיחה למעלה

וקולית של מים. הקלף והרתיחה שעולה במים קולית שמה. נפסלו המים: מחולחלת. כשהרתיחה חלולה מתחתיה ואינה

מן כל שאלה בפני עצמה. כ"ל: במים קולית הוא שנקרא כן (על שם שהוא) כמו גלגלת הראש ועי' בפי' הר"ב משנה ה' פ"ט דחולין והרא"ש פי' (שם) קולית כד שמוציאין בו מים. (עיין בפי' הר"ב משנה ג' פ"ג דפרה. ומ"ש שם) ויש נקב בשוליה שהרוח נכנס בו ומבעבע את המים. ועבול יום שנגע באותו בעבוע. אינו חיבור למים. ע"כ:

הראשונה. פי' הר"ב שרתיחה ראשונה וכו' וז"ל מהר"ש פי' שברתיחה ראשונה עדיין לא נמוחו הגריסין לתוך המרק והוי גלול. והגוגע ברתיחה לא הוי כנוגע בגריסין. אבל ברתיחה שניה לא נמוחו הגריסין ונעשה המרק עב וחשיב חבור. והגוגע ברתיחה למעלה

מלאכת שלמה

לעשות מהם כבר אחד גדול אלא בדעתו להפרידן ולאפות כל אחת לבדה: מקרצות ברא"ה דהר"ם ז"ל גרים מקרצות בגון. וכן הגי' הרי"ף ז"ל. והוא לשון קרן מלפון בא בא וכן מחומר קורלתי גם אני: ובכברות נושכות כך ג"ל: והנבון ובכרים נושכין זה בזה ובדאיתא נמי בפ"ק דשבועות וכן הגי' הרי"ף ז"ל: וקולית של מים לפירוש שהביא רע"ז הסכימו הר"ם והרא"ש ז"ל והוא ג"כ פי' הרמב"ם ז"ל וז"ל הקלף ההווה במים מחמת החויר הנכנס בו דומה לעגם הקולית שהוא עגול כראש גולגולת האדם או הבהמה ע"כ. ויש גורסין קולית שלמים המחולחלת דשלמים נפסלין בטבול יום ומשום דלא אשכח בשר בתרומה נקע שלמים ותנא עלם קולית משום דיש בו מזה יותר משאר עצמות. המחולחלת שהמוח מתקשקש בתוכו דגרע כדמוכח בפ' העור והרוטב גבי קולית המת הלכך אמרי ב"ה דלא הוי חבור בטבול יום שאם נגע בעצם לא נשמא המוח וצריך לומר דמחולחלת לא נתייבש לגמרי אלא נתחלחל

שאין

חזון נחום

יום וכה"ל אינו חבור כט"י דתניא תמן בשר הקדש שקרם עליו שקיפה הא שאר כל שקיפה חבור ואין סופו לאתכו פי' בתמיד דהא מתחמו בחור ומתבשר אינן מייבין בחלה דאמר ר"י עושה עיסה על מנת לאלקה בלא פטורים מן החלה ע"כ בירושלמי וקשה היכי מוכח דיש חבור לחלה ואינן חבור בטבול יום ממתני' דידן דהא אמרינן התם דבעמא דבאזן שבן של אבא לאת ומין במינו הוי חבור ואייב הוא משום דסתם אבא אחת ומין ג' אינה מקפדת והכי נמי לענין טבול יום אמרינן לקמן בסמוך מנשה כ' שמכנס חלות ע"מ שלא להפרים דהוי חבור באופן דלא ודא אחת ובישא שאני דבנכנס ע"מ להפרידן דהוי כשתי נשים דסתמא מקפידות אי כאשה אחת המקפדת בחלתה אחת ע"ם. גם בחלוקה הבנית דקאמר דיש חיבור לטבול יום ואין חיבור לחלה ממתני' דבשר הקדש וכו' והוא מתני' דלקמן פ"ב משנה ה' יפ"ם קשה דלפוש שכבא הלזו דחשיב לקיפה סופו לאתכו ומדמה לי' לעושה עיסה על מנת לאלקה ת"ל תיקבי ליה מתני' אהדדי דהכא תניא על מנת להפרים לא הוי חבור ולקמן גבי בשר ההדם תניא נגע טבול יום בקיפה תתיכות מותתות הא שאר כל הקיפה נפסל אע"ג דסופו לאתכו ולריך ישוב. ומ"מ למדנו מהירושלמי הלז דחלה וטבול יום אין למדין זה מזה ועיין עוד בירושלמי דחלה פ"ב

הלכה

תפארת ישראל

יכין

ג) נדבקו כל כך. עד שכשיפרידם ישאר קלף מזו בזו: ד) בנגע טבול יום באחד. נפסלו כולן. דחלה דינה כתרומה. שנפסלת מטבול יום. דהוא שני שעושה שליחו בתרומה: ה) מדעתו להפרידן: ו) חתיכות בלק. ובתרומה קמיירי. וכן כל הנך דמייתי בפרקין. כולה בתרומה מיירי: ז) לו לו: ח) עוגה קטנה של תרומה: ט) עד שלא נאפה קרוס סביב לחמיצת התחתון אפה זו עליה. דמלחין אם שולט ביניהן.

יכין

אינו נאכם יפה ועתיד להפרידן: י) קלף בל"ח שוים: יא) שהקלף גבוה וחלול. ואע"ג דבמים לא שייך תרומה ואי משום דנעשו על מיכרת תרומה. הרי טבול יום אינו פוסל חולין שעל מיכרת הרומה כתוספתא פ"ח. כ"ל כיון דלתרומה ממש בעי לא דינן כתרומה. כנדה פ"י מ"ו [וסר"ש גרים קולית שלמים. והקשה הרא"ש על זה מחולין קכ"ה ע"ב. דבאמת מוח שבו אינו חבור ועיין שם]: יב) שאז עדיין שמים שברתיחות. גלולים הן. משא"כ ברתיחה שנייה

ורתיחת גריסין. מדברי הרב משום שאין מדובקין יפה לא הוי חבור. וא"כ אינו ענין לחלות ומתיבה לעיל דטעמייהו משום שדעתו להפרישן. וגם אי משום שאין מדובק אין לחלק בין ט"י לשאר טומאות. ועוד דלפ"ז צ"ל בהני דחשיב בסיפא רתיחת גריסין שניה ורתיחת יין יש דהוי חבור משום דאינהו מדובקין יפה וכיון דבמשקין ליכא נשיכה מה חבור יפה שייך בהו. וע"כ דבמשקין כל דהו הוי כנשיכה אא"ל שלא ידבק מזה לזה רוסס משקה ולפ"ז כולהו הוי חבור יפה ואמאי בריש לא הוי חבור אלא משום דעדיין לאו משום חבור אלא שדעתו להפרישן ולהשליכן לאיבוד שאינו מקפיד עליהן דלא חזו ונראה ברתיחות אלו הם כמו הקלף העולה על המים ועל המשקין שדרך להשליכם לאיבוד והוא החילוק בין רתיחה ראשונה לשניה דראשונה לא קלטה עדיין טעם הפרי וכן רתיחת יין אדם ורתיחה שניה אז של יין יש בהן טעם ומקפידין עליהן:

של פול ראשונה ורתיחת יין אדם. ולריך לדקדק בשאר רתיחות של פירות וירקות שלא נשנו כאן לא בריש ולא בסיפא מה דינם דבריש משמע דהני דוקא אינם חבור וחזו אלו הוי חבור וסיפא משמע דאפילו דחזו מהני דסיפא אין אחד מהם חבור. ונראה דודאי סיפא דוקא דכל הרתיחות אינם חבור חזו מהנהו דחשיב ומריש ליכא לדייקי דשאר הרתיחות הוי חבור דשאר נמי אינם חבור ואדרבה דכל השאר אפילו ב"ש מודו דלא הוי חבור בט"י ולהכי חשיב הני דבהו פליגי ב"ש ובבולהו אחריני מודו ב"ש דלא הוי חבור וטעמא דבהני דמתני' פליגי ב"ש דאיכא דבוותייהו דהוי חבור לכ"ע כדתני בסיפא רתיחת גריסין שניה לכ"ע הוי חבור ולכך מחמרי ב"ש הכא בראשונה אבל שניה יש דסיפא. אבל בשאר כל הרתיחות לא פליגי ב"ש דאינם חבור אי משום שדרך להשליכן כדפי' לעיל. ואי כפי' המפרשים שאין להן חבור יפה כדתנן נמי פ"ג מ"ב אם היה במין כובע אינו חבור. והשתא הא דר"י פליג הכא ואמר אף של אורז אתי למימר דגם של אורז פליגי

פה

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

גריסין אינה מודבקת על הגריסין: ר' יהודה אומר אף ברתיחה של אורז. נמי פליגי ב"ש וב"ה אי הוי חבור לטבול יום ואי נגע ברתיחה כאילו נגע באורז. ומודה ב"ה בשאר כל הטומאות. דהוי חבור: בין קלות בין חמורות. קלות ראשון לטומאה חמורות אב הטומאה. ודוקא בטבול יום פליגי. לפי שכבר עלה מטומאתו. ואינו חסר אלא הערב שמש: **ב** המכנס חלות. זז ט"ג זז: ע"מ שלא להפריש. שלא להפרידן זו מזו: משקרמו בתנור. דמאחר שאין לורתן נפסדת ונשארין רקיקין כמו שהיו הוא מניחן מדובקין ושוב אין מפרידן זו מזו לעולם: ושל שמן לעולם

חדש. ר' יהודה אומר אף של אורז יג). בש"א חבור בטבול יום. בית הילל אומרים אינו חבור. ומודים בשאר כל הטומאות יד) בין קלות בין חמורות טו): **ב** המכנס חלות. ע"מ שלא להפריש. האופה חמיטה על גבי חמיטה. משקרמו בתנור טז). וקולית של מים שאינה מהולחלת יז). ורתיחת גרסין של פול שניה.

ורתיחת יין ישן ושל שמן לעולם יח). ושל עדשים. רבי יהודה אומר אף

למעלה כמוגע בגריסין עצמן. ע"כ: **רבי** יהודה אומר אף של אורז. ולא כתב הר"ב הלכה מאי כדכתב במתניתין דלקמן בפי' דפליג נמי ר"י. וכתב דאין הלכה. גם בפי' הרמב"ם לא נמלא פסק הלכה במשנה זו. וגראה מזה דס"ל דליתא פלוגתא בדר"י. אלא ר"י היתה קבלה בידו דבהא נמי פליגי ות"ק לא שמיע ליה. אבל לא פליג. ואע"ג דבל' פלוגתא נשנה. לא קשיא. שהרבה נמצאים כן. וכתבתי קצתם בפרק בתרא דבכורים. ובחבורו פ"ע מסע"א פסק לדר"י. ואזדא תמיהת הכ"מ:

קלות. פי' הר"ב ראשון. וכ"כ הר"ש. ועיין בר"פ דלקמן ומל' הרמב"ם פ"ו מהמ"א משמע דקלות אומן שהן מד"ס השמיין בסוף מס' זבים: **ב רבי** יהודה אומר אף של טופח. כאן דנחית ת"ק

למתני בקטנית כדקתני ושל עדשים. משמע ליה להר"ב והרמב"ם דדוקא של עדשים ולא של טופח קאמר. ואתא ר"י ופליג. ולפיכך כתבו דאין הלכה כמותו. וכן בחבורו [רפ"ח מהטע"א] לא העתיק לדר"י ג"ל:

טופח

מלאכת שלמה

שאין העצם בלא מוח דאי נתייבש לגמרי אמריגן בפ' העור והרועב דלא הוי חבור כלל אף בשאר טומאות ומיהו קשה דקולית של שלמים הל"ל ושוד דקולית של שלמים אינה מעצין האחרים דמיירי בשני דברים המתחברים ולא איירי בדין שומר הפרי ומכח אלו הדוחקים הסכימו הר"ש והרא"ש ז"ל לפי' הרמב"ם ז"ל:

ב האופה ע"ג חמיטה ע"ג חמיטה משקרמו כך ג"ל:

ורתיחת יין ישן מקומות שהיין ישן תוסס פעם שנית בקיץ וכן בחשכנו רוב היינות. הרא"ש ז"ל:

ושל שמן לעולם אפילו חדש מפני שהיא מעט הרתיחה:

ר' יהודה אומר אף של טופח כך ג"ל:

תניא בתוספתא המכנס חלות בין להפרים בין שלא להפרים נשכו נפסלות במנין מוסיף עליהן האורז וגרים של טופח בזמן שאינם קלופים

רשב"ג אומר אף פולים הנמלוים כיולא בהן שהורין כאב הטומאה ואין צריך לומר בטבול יום דברי ר"מ והחכמים אומרים שהורים בטבול יום ומטמאים בכל הטומאות מוסיף עליהן האורז וגרים של טופח בזמן שהן קלופים ופי' הר"ש ז"ל נפסלות במנין פי' דמונים בהן ראשון ושני ופליגא אמתני':

שאינם קלופים נמי קאי אאורז ובתיתתם איירי דלא הוי חבור ע"כ:

ותרגיר

חזון נחום

הלכה ז' שהובאה ג"כ מתני' דיון על פלוגתא דר' יוחנן וריש לקיש אי כשר מן התורה או לא יע"ש. והנה ראיתי לספר שער אפרים בתשובה הראשונה אמר דין המולית מדין שכול יום דאמרינן לקמן גבי חבתות דעד כאלפים הוי חבור מטעם שאינו עתיד לקולו ויותר מכאלפים אינו חבור מטעם שעתיד לקולו ואמר מטעם לעניין לחם אלם לענין המולית יע"ש. ולפי מה שאמרנו מהירושלמי הנ"ל דאלה לא יצפה מעכול יום לאסור הה"מ לענין המולית דלא יצפינן מעכול יום. איברא דלא על הרב בעל שער אפרים תלונתינו כי אם על הרא"ש בפרק כיצד מבריכין שכתב ביפרוסה וכן שלריך לחתוך מעט אלם יאתו בפרוסה שעלה הבכר עמו דאל"כ חבוב בפרוסה וכן שינו בפ"ג דע"ז רע"א אם אותו בגדול וקטן עולה עמו שרי הוא כמותו ר"א אותו בקטן ובגדול עולה עמו שרי הוא כמותו והלכה כר"י ע"כ:

ר' יהודה אומר אף של אורז. הרמב"ם בפ"ת מהמ"א פסק כר"י וכתב הכ"מ וש לתמוה למה פסק כיתידאה. ותוקף לומר דסובר דכינו דר"י מסייים דברי ת"ק הוא ע"כ. ויעיין מ"ש בזה פתוי"ט. ולעד"נ דטעמיה דהרמב"ם דאם איתא דת"ק כ"ל באורז לא הוה חבור סו"ל לממני אורז בכדי הוך דתני בסמוך דסוי חבור אלא ולאי דת"ק לא פליג עליה דר"י באורז:

ב המכנס חלות ע"מ שלא להפריש וכו'. לכאורה קשה הא תו ל"ל דמריש מעטינן לה ולא עוד אלא דקס"ל דוקא דריש דוקא דסיפא דבריש תני ע"מ להפרים אינו חבור הא סתמא הוי חבור וכסיפא תני ע"מ שלא להפרים הוי חבור הא סתמא לא הוי חבור וגראה דסיפא דוקא ע"מ שלא להפרים הוי חבור

יכין

שניה. כבר נמוחו הגריסין. וסמרק עב ומשיב חבור לגריסין: יג) בכולהו פליגי ב"ש וב"ה וכדמסיק. ותמהו רבותינו. למה לא כייל הכל. בפלוגתא דגבי חלות בריש. ורב"א רצה לתרץ דפלוגתא דסיפא איירי אפילו אין דעתו להפרידם. וק"ל א"כ מ"ט דב"ה. ולפענ"ד למאי דאמרינן [נדה דמ"ז] דאף דתרומה בזה"ז דאורייתא. אלא בזה"ז דרבנן. דבביאת כולכם הלוי. משום הכי פלגינהו לרישא מסיפא. דרישא איירי בדרבנן וסיפא בדאורייתא. ורישא קמ"ל רבותא אליבא דב"ש. וסיפא דמיירי

תפארת ישראל יכין

בתרומה קמ"ל רבותא אליבייהו דב"ה. דאף דכייל נמי בסיפא כמה דברים שתרומתן מד"ס. עכ"פ שם תרומה. דברא דאורייתא ניהו: יד) שנגעו בסך דלעיל. דהוה חבור. דרק מכו"ע קיים עומאה דידי' מדאבל: טו) קלות ר"ל ולד הטומאה. והחמורות אה"ע: טו) דמדנקרים כבר כח האם שולט ביניהן שתמאם יפה. וא"ל להפרידן: יז) שאין הקלף גבוה. רק כמוך: יח) אפילו חדש:

מין

הרמב"ם בהלכות בסך הכל בפ"ז מהט"א. ומיהו לענין קולית של מים ורתיחות ליכא כ"מ דקולית ורתיחה שע"ג האוכלין לעולם המשקה הוי תחלה בין שהשמת הוא ראשון בין שהוא מי"ח דבר המשקה נעשה תחלה והאוכל שני אפילו הוי חבור אלא לענין ככרות והמיטות איכא נפקותא דאם נגעו בראשון והוי חבור כולם שני ואם איכם חבור הנוגע הוי שני ואידך אליבי ובטומאה המורה שהוא אב אף במשקה שע"ג אוכל אם הוי הבור שניים ראשון ואם לאו הנוגע הוי ראשון ואידך שני:

ב ע"מ שלא להפרים. הלשון משמע שאמר בהדיא הא סתם לא הוי חבור ולעיל תנן ע"מ להפרים לא הוי חבור הא סתם הוי חבור. ולעיל כתבנו דחלות סתם נמי דעתו שלא להפרישן וא"כ הא דקתני הכא ע"מ שלא להפרים לאו דוקא אלא כלומר שלא ע"מ להפרים שלא אמר שרוצה להפרישן. והרמב"ם בחבורו העתיק כאן ואין דעתו להפרישן ולא כתב שדעתו שלא להפרישן כלשון המשנה אלא דלשון המשנה לאו דוקא כדפי'. ומיהו בשמעתא קמייתא דמס' זבחים דייק בגמ' מדקתני בנוסחו שלא לשמן משמע דסתמא כשר מדלא קתני שלא נזכרו לשמן ובמסקנא מסיק נמי התם דלאו דוקא:

ורתיחת גריסין של פול שניה. הני דחשיב הכא דוקא ניהו דכל רתיחת שאר פירות הון מאלו אינם חבור. והני דחשיב במתני' דלעיל דלא הוו חיבור לאו לימרה דשאר דלא חשיב הוו חבור דודאי כל השאר נמי אינם חבור אלא בהני דחשיב לעיל פליגי ב"ש ומהמרי בהו דהוו חיבור אבל בשאר כל הרתיחות אפילו ב"ש מודו

דלא

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ציונים

ר' בספר שם ס"ג :
ד הצרור שם :

חילופי גרסאות

אף של טופח בד"ל ודב"ל וכד"ר ומשכ"ג ל"ג אף :
ג והחרחור בד"ל והרור :

טופח פי' הר"ב מין קטנית ועיין בפירושו למשנה ג' פ"ה דפיאה: **ג וגרגר** מלח קטן. ל' מהר"ם. וק"ל שהרי לא פירש שיעור הגרגר בכמה נקרא קטן. וגראה דכולה ר"י היא ומפרש דכל שהוא קטן כל כך שהוא נאכל עמו. בין מסמר. בין גרגר. הוו חבור. והיינו נמי טעמא דחרחור פחות מכאצבע דנאכל עמו. אבל יתר על כן גורדין מן הכבר. ובסיפא מפרש ר"י דכל גרגיר של מלח. או מסמר שהוא גדול כל כך שאינו נאכל עמו לא הוי חבור. והיינו נמי טעמא דחרחור יתר מכאצבע. עכ"ל. אבל הר"ב והרמב"ם כתבו כאן וכן לקמן דאין הלכה כר"י. ס"מ דס"ל דלאו כולה ר"י היא. וכ"ל דלדבריהם קטן. לפי ראות עיני החכם המורה:

אף של טופח יט) **טמאים** כ) **בטבול יום. ואצ"ל בכל הטומאות: ג מסמר שאחר הכבר** כא). **וגרגר מלח קטן** כב). **והחרחור** כג) **פחות מכאצבע** כד). **רבי יוסי אומר כל שהוא נאכל עליו** כה). **טמאים בטבול יום. ואין צ"ל בכל הטומאות: ד הצרור שבכבר** כו). **וגרגר מלח גדול והתורמוס** כז). **והחרחור יתר מכאצבע** כח). **ר' יוסי אומר**

פחות מכאצבע. להרמב"ם קאי נמי אמסמר. ועיין במתניתין דלקמן: **ד והתורמוס**. ל' מהר"ם. כ"ל שמדביקים אותו על הלחם לסימן ואינו נאכל עמו. כי אינו נאכה עם הלחם עד שיבשלוהו ז' פעמים. כי קשה הוא ביותר וגדול כ"כ שאינו נאכל עם הלחם. ע"כ. ופי' תורמוס בדפי"ח דשבת: **יתר** מכאצבע. איכא למידק דקשיא רישא אסיפא. דברישא קתני פחות מכאצבע חבור. הא כאצבע אינו חבור. והכא קתני יותר מכאצבע אינו חבור־הא כאצבע חבור. והרמב"ם בפ"ח מהט"א [הלכה ב'] העתיק כלשונם. וצ"ע. ומצאתי למהר"ם שכתב די"ל דה"ק פחות מכאצבע הוי חבור הא כאצבע נעשה כיתר מכאצבע. ע"כ. ומהר"ל וואלף וורמייזא תירץ דכאצבע הוי חבור בשאר טומאות. ולא הוי חבור בטבול יום. ועיין במשנה דלקמן.

השעורה

מלאכת שלמה

ג **וחרחור** פחות מכאצבע קשה לע"ד דיוקא דרישא אדיוקא דסיפא והרמב"ם ז"ל פי' כאן חרחור מחוזק החוט והיוכם ובחרחור דבסיפא פי' חרש כמו שכתוב בסמוך אבל שם ביד פי' בין דרישא בין דסיפא לשון בלק הנחרך בעת אפיה ועוד קשה לי מה יקרא לת"ק גרגר מלח קטן ומה יקרא גרגר מלח גדול ונמא נאמר דגרגר מלח גדול יקרא כל שאינו נאכל מחמת מלחו ולקושיא קמייתא דוחק לתרץ דכאצבע נעשה יותר מכאצבע כ"ם הכא דאיכא הפסק טובא ונמא דכאצבע טהורים בטבול יום וטמאים בכל הטומאות:

ר' יוסי אומר כל שהוא נאכל עמו ר' יוסי לא יהיב שיעורא אלא כל שהוא נאכל הוי חבור ומה שאינו נאכל לא הוי חבור:

ד (א) **וחרחור** יותר מכאצבע כמו ארוסמין הנעלי בתים פתם בפול או בתורמוס כן רוסמין ג"כ בחרחרת הרש וכיוצא בו אמר כי

חזון נחום

חבור הא סתמא לא הוי חבור ועיין דריסא לרבותא דב"ם נקטיס דאפ"ה הוי חבור. איכא דל"ע אי שייך בזה לומר כתא דהיתרא עדיף. עיין ברש מס' כילה בפ"ם ובתוס' ובכבודי הרמב"ם פ"ת מהלכות ע"א לא שייך תירוץ זה ול"ל שנמשך אחר לשון המשנה:

עיין תוי"ט ד"ה יותר מכאצבע ובהר"ב מ"א ד"ה בקרצות וכו' ובמ"ש התוי"ט עליו. והרמב"ם לא פירש כן אלא דהא דלקמן ומודים וכו' אחלות נמי קאי וכ"כ בתבורו פ"ה מהט"א ע"כ. והנה לפירוש הר"ב מוכ לומר ג"כ דבש"מ לפרש אינו חבור לא בט"י ולא בשאר טומאות ובש"מ אלא לפרש הוי חבור בתרוויהו ובסתמא הוי חבור בשאר טומאות ולא בטבול יום. אמנם לדעת הרמב"ם ל"ל נעשה כעין מ"ם מהר"ם לקמן בעד הרמב"ם וכמדוכר וק"ל:

ורתיחת יין ישן. יש מקומות שיין ישן תוסס פעם אחת בקיץ וכן באשכנז ומוכ היינות הרא"ם ז"ל מ"כ מלאה דמפרש הרא"ם רתיחה דמתני' דגבי יין היינו התסיסה:

ד וחרחור יותר מכאצבע (עיין מלאכת שלמה אות א'). ולא ידעתי למה סיגה

יכין

יט) **מין קטנית**: כ) ר"ל הו"ל חבור: כא) ר"ל בלק הבולע מהבכר לסימן. ולרמב"ם הוא הבקוע שבלחם מאפי': כב) הדבוק בבכר: כג) מקום הנרוף בלחם: כד) מעובי

תפארת ישראל

אצבע: כה) י"ג עליו ור"ל עמו: כו) אבן שבו. לסימן: כז) מין באחנע שמדבקין בבכר לסי': כח) והוא הדין בעובי אצבע. דא"א לנמנם דאף למאי דקיי"ל בידי אדם אפשר לנמנם

יכין

אצבע: כח) ר"ל עליו ור"ל עמו: כט) אבן שבו. לסימן: ל) מין בחאנע שמדבקין בבכר לסי': לא) והוא הדין בעובי אצבע. דא"א לנמנם דאף למאי דקיי"ל בידי אדם אפשר לנמנם

והרי הוא כמו המלח כולו דניחא ליה וכן חרחור שנחרף מאליו ודרך כל האדם כן הוא שנחרף מעט והוי כמו הבכר. ויתר מכאצבע לא שכיח ומסתמא לא ניחא ליה. וניחא הסתא דקתני גרגר מלח קטן. ולא מפרש מה נקרא קטן. אלא כל שדרך להתערב במלח ואין מקפידין עליו הוי קטן. וכל שאין דרכו להתערב ומקפיד עליו ונקרא גדול: ר' יוסי אומר כל שנאכל. נראה דר' יוסי אתי לאתלוגי אשיעורין דיהיב ת"ק גבי גרגר מלח דבעי קטן וגבי חרחור תני פחות מכאצבע. ואתי ר"י למימר דלאו בקטן תליא ולא בפחות מכאצבע אלא כולי' בנאכל עמו תליא. ומהר"ם כתב דר"י לפרושי אתי לקטן הייגו שנאכל עמו וכן פחות מכאצבע ודחוק הוא לפע"ד דכיון דתלי' בנאכל עמו בהא סגי ולמה לי תו קטן או פחות מכאצבע:

ד **הצרור** שבכבר. וגבי מסמר לעיל תני שאחר הכבר משום לעיל מיירי במסמר שנתנו לסימן בכיונה וכל שהוא לסימן נותנו מבחוץ להכירו. והכא כולה מתני' מיירי שנתערבו בכבר בלא כוונה והלכך בצרור ודאי מקפיד וכן בתורמוס דלאו בני אכילה נינהו והלכך לא היב בהו שיעורא דכין גדולים וכין קטנים מקפיד עליהן. אבל גרגר מלח אינו מקפיד בקטן שדרכו להתערב עם המלח הדק וכן חרחור שנעשה מאליו ודרכו בכך אינו מקפיד אלא ביתר מכאצבע כדפי' לעיל. ואע"פ שדעת הרב לא משמע כן אגלע"ד כתבתי:

החרחור יתר מכאצבע. ולעיל **הגן** פחות מכאצבע. **ולענין** כאצבע מטומאת לא תני ודיוקי דמתני' לענין כאצבע סתרי אהדדי ע' כתוי"ט תירוצים ע"ז ולעד"ל דפחות

משנה אחרונה

דלא הוו חבור כדפי' לעיל והלכך ר"י דפליג הכא ומוסיף אף של טופח אליבא דהלכתא פליג ולכך אין הלכה כר"י בהא משא"כ במתני' דלעיל דפלוגתייהו אליבא דב"ם כדפי' ותוי"ט לפי שפתו לעיל נדחק ג"כ כאן ואין צורך:

ג מסמר שאחר הכבר. נבי מסמר לא תני שיעור קטן או פחות מכאצבע כדתני בגרגר והרחור. כ"ל לפי מה שפירשו דמסמר היינו בלק שנתנו לסימן אין להלק בין גדול או קטן דלעולם הוי חבור כיון שחברו בידים וניחא ליה בחיבורן לעולם הוי חבור. וכן במתני' דלקמן נבי צרור שבכבר ותורמוס לא יהיב בהו שיעורא אתם בין גדולים ובין קטנים לא הוו חבור דצרור הייגו אבן לא חזי כלל ולא ניחא ליה בחיבורן וכן תורמוס אינו ראוי למאכל בלא תיקון אלא שנתערבו בבכר מאליהן ולא ניחא ליה הלכך לעולם אינם חבור. אבל גרגר מלח שדרך להתערב גרגיר במלח הדק כמולהין את הבכר

ה השעורה כו' בזמן שאינן קלופים. מסיק הר"ם דהא דדרשינן על כל זרע וכו' וכדרך שבני אדם מוליאין חטה בקליפתה ושעורה בקליפתה (וכמ"ש הר"ב ברים מסכת עוקצים) דשעורה בקליפתה נקט משום שאר טומאה לרבנן. דמיטמו מדרבנן. ע"כ. ומהר"ם כתב וז"ל ושמא הכא [איירי] בקליפתה החיצונה. דיש לשעורה ולכוסמת שתי קליפות. ורגילים היו לסרותן במיס להסיר הקליפה החיצונה. והיינו חוצלא שבגמרא. ולאחר שהסירו קליפה החיצונה. היו רגילים אז לזורעה. ולהכי קליפה החיצונה לא תשיבת שומר מדאורייתא. אלא מדרבנן גזרו אטו קליפה הפנימית לרבנן בשאר טומאות. אבל בט"י דקלשה טומאתיה לא גזרו. ולר"מ לא גזרו על קליפה החיצונה כלל. ע"כ. ולדבריו מתני' מיפרשא לענין חבור.

ואין הלכ' כר"י: **ה השעור' והכוסמת. בזמן שאינן קלופים לא תשיבי מאכל אדם שאין בני אדם אוכלין אותן בקליפתן ודבר שאינו מאכל אדם אינו מקבל טומאה: התיאה. שורש של חלתית: והחלתית. בערבי כך שמה**

אומר כל שאינו נאכל עמו טהורים באב הטומאה (ט"ב). **ואין צ"ל בטבול יום: ה השעורה. והכוסמת. בזמן שאינן קלופים** (ל'). **התיאה והחלתית. והאלום**

וכ"כ בהדיא: **בזמן** שאינן קלופים. כתב הר"ב שאין ב"א אוכלים כו' ודבר שאינו מאכל אדם כו' כדתנן רפ"ג דעוקצים: **התיאה** וכו'. מיני זרעים הם ושאינן קלופים קיימי. מהר"ם: **והחלתית**. פי' הר"ב דלא תשיב מאכל אדם ופטמים מערבין מהן מעט עם המזון. וכ"כ הרמב"ם. אבל בפ"ך דשבת משנה ג' פירש"י דמוהגים לאוכלו

מלאכת שלמה

כי אלו כולם טהורים ואפילו באב הטומאה כשנגע בב הטומאה בחרש זה לו בגרעין התורמוס וכיוצא בהן לא יטמא הכבר ור' יוסי עוב כוונתו והיפך הוראתו הנקדמת ואמר כי כל מה שאינו נאכל עם הפת אבל מפרידין אותם ממנו ואז יאכל אינו חיבור ואפילו באב הטומאה הרמב"ם ז"ל:

ה התיאה והחלתית והאלום כולם מיני זרעונים הן ושאינן קלופים קיימי וסבר ת"ק דאין קליפתם חיבור ואפילו כשומר לא תשיבת

חזון נחום

שיש פירושו בפירוש תרתור מרישא לסיפא ואולי משום דתריתור דסיפא מיותר הוא דמרישא נשמע לסיפא שאם הוא יותר מכאלבע עטור הוכרח לפרש תרתור דסיפא בענין אחר. ומ"ש ור"י עוד כוונתו והיפך הוראתו הנקדמת דברים אלו צריכין ביאור ויש לאל ידי לפרשם אבל הוא פירוש אחון ולכן לא כתבתיו. והנה הרב בעל שער אפרים סי' ח' למד ממשנה זו לענין לחם משנה בעוגה שנתרך לפי מלון דמפרש דתרתור דרישא וסיפא הוא לשון תרוך ושם הרמב"ם כתבו פ"ת מהט"ש והר"ב והר"ב ובע"ד אין ראיה מכאן לדינו ז"ל דנהי דהרמב"ם מפרש דתרתור דרישא וסיפא הוא מענין שרשה ותרוך מ"מ הרי כתב וכן קלת הנלקח שנמשך ונתרך בשעת אפייה והוא הנקרא תרתור וגו' משמע שאינו נקרא תרתור אלא כשנמשך ונתרך בשעת אפייה והוא הנקרא תרתור וגו' משמע שאינו נקרא תרתור אלא כשהוא מסוך ויוצא מהפת אבל כשנתרך ונשרף אבל מהשונה ומקום הסרוף אינו נמשך ויוצא מהפת ז"ל דאיתי נחשב כפת עצמו אף שיהיה מקום הסרוף יותר מכאלבע. תדע שהרי כתב הרמב"ם ז"ל שם דקיק שנתרך תליה ואליה קיים הרי זו היה חבור נתרך בתמלא והלדין קיימין אינן חבור זה לזה אפילו כתב העומאה ואין ל"ל בע"ו ע"כ. ומדקתמר שאם נתרך תליה אינו חבור משמע שאם נתרך מקלתה הוי חבור ואפילו שאותו המקום הוי יותר מכאלבע דלית לן לעיולי פיאה בקופת דמתעה ולומר דהכא מייירי בדקיק קטן כ"כ שאין בתליו כאלבע וא"כ נראין דברי הרמב"ם בכותרין זה את זה אלא ודאי דלעיל מייירי דוקא כשמקום הסרוף נמשך ויוצא מהפת דאזי אם אותו היוצא הוא יותר מכאלבע חשיב כעפרא מהפת. אמנם כשמקום הנשרף אינו נמשך ויוצא משאר הפת כי אם הפת עצמו נתרך מקצתו אפילו אם הוא יותר מכאלבע סביבותיו ע"כ. ויש לפרש דבריו דסיינו שנתרך כל הר"ב והר"ם וא"ל שאין ראיה לדין זה שהרי לשון הר"ב הוא והתרתור שנשרף הנאתם שתות מעוני אלבע סביבותיו ע"כ. ויש לפרש דבריו דסיינו שנתרך כל סביביו יותר מכאלבע ולהכי לא הוי חבור דדמי למ"ש הרמב"ם שאם נתרך המלא והלדין הלא הוי חבור והר"ם כשנתרך כל לדיו יותר מכאלבע והאלבע קיים אבל לומר שאם נתרך מעט מזער ממנו במקום אף שהוא יותר מכאלבע הלא לחוי חבור זו לא שמעינו שדבר זה לע"ד הוא הפך דברי הרמב"ם הנ"ל והם דברי התוספות כמ"ש הבאתי"ד והרמ"ן ע"ש בנלע"ד. איברא דבלתו הכי מסיק הר"ב לענין הלכה דספיר מיקרי שלם אבל הוא מעשה אחר ע"ש:

ה השעורה והכוסמת כו'. עיין במ"ש התוי"ט ע"ש מסר"ם. וכבר נתבאר בדברי הר"ם שהעתקתי לעיל דבריו מסיים הולך עם פי' הר"ב והרמב"ם ועיין מ"ב בזה בפ"ק דעוקצין משנה ח' כו' בם הארכתי. ולענין מה שהקשה הר"ם ולרבנן נמי קשה מאי שנא טבול יום משאר טומאות הא שומר דאורייתא וטבול יום דאורייתא ז"ל הרמב"ם פ"מ מהט"א יש דברים שאינן חבור בט"י ואע"פ שהן חבור בכל הטומאות כו' ומפני מה הקלו בט"י מפני שבבר עתה ואינו מתוסר אלא הערב שמש ע"כ. וכתב הר"מ שנראה בפ"ב דזבחים ובפ' הערל ע"כ. ומ"מ נראה להר"ם דהאי טעמא לא מהני אלא בדבר שאין הדין אינו מטמא אלא מגזרת תכמים שמאו אותם הדברים אע"פ דבשאר טומאות התמירו בטבול יום הקלו מטעם הנו אבל בטומאה דאורייתא לא מסתבר להקל בטבול יום מטעם הנו זה נראה

ציונים

ה השעורה שם פ"ו ה"א

תוספות חדשים

ה במשנה השעורה. ומיירי כמו מתני' דמסתמר לעיל. דשעורה שנתבלה עם הפת לא הוי חיבור שאינו ראוי לאכילה. אבל שעורה קלופה ואפילו אינה קלופה אם נתבלה עם הפת הוי חיבור שנאכלים לפעמים קלויים (הגלא"ם בשם סר"ר מנחם):

ה תוי"ט ד"ה השעורה כו' החיצונה כו'. ול"ג דעלמו מסס גמרא דמנחות דף ע' ע"כ דאיתא בברייתא תנא בין קלופה בין שאינה קלופה מלטרפת ושעורה קלופה מלטרפת שאינה קלופה אינה מלטרפת זו' רש"י אין מלטרפת עם אחר לאוכל לכביצה ואפילו לאוכל שבתוכה משום דקליפה מפסקת ולא מוגשים לאוכלים בהדדי להיות חיבור ופריך הגמרא והא תנא דבי ר"י על כל זרע כו' שעורה בקליפתה ומשני הא בלחות הא ביבשות ע"כ (ממהורש"ת ז"ל). ויש לישב קלת דהכא ע"כ אייתי בלא' דאל"כ אתאי עמאים בלא הטומאה לרבנן דהא קליפה מפסקת וקליפה עצמה אינה מקבלת טומאה דלא תזו לאכילה ביום וכ"כ רש"י שם בהדיא:

אליהו רבה

ה השעורה כו' בזמן שאינם קלופים. כו' אם נגע בקליפה אינו חבור ולא נטמאת הפשורה והכוסמת וכל הנך. והני דומיא דבולהו פליגא דקאמרי לענין חבור והכי תניא בתוספתא המכנס תלות בין להפריחן בין בלא להפריחן פרשו ואת"כ נסכן נפשלת במין מוסיף עליהן האורז וגרים של טפות בזמן שאין קלופין רש"ל אף פולין הגמלונין כיולא בהן עטורין בלא הטומאה ואל"ל בעבור יום דר"מ ותכ"ת עטורין בט"י ושמאין בכל הטומאות מוסיף עליהן האורז וגרים של טפות בזמן שהן קלופין והתבלין והסגיגיות חבור בט"י ואל"ל בכל הטומאות מבטל דבולא חד טעמא מטוס חבור:

יכין

לגמלס עכ"פ לחס ספוגיי הו"ל ככלי חרס דאית ביה גומות ומ"ל לגמלס [כבכורות די"ז ע"ב] כך כ"ל: בט) אינן חבור

תפארת ישראל

יכין

אפילו הן פחות מאלבע. ודלא כת"ק דמחלק בבהאי גווא ל) דמדלא חזי קליפתן לאדם. אינו חבור. ואף דמכל זרע זרוע

משנה

דפ.זות מכאלבע כ"ע לא קפדי והוי חבור לכל העולם ויתר מכאלבע כ"ע קפדי והוי קפידא לכל אדם ואינו חבור. אלבע עצמה איכא דקפיד ואיכא דלא קפיד ולמאן דקפיד אינו חבור ולשאר כל אדם חבור:

ה השעורה והכוסמת בזמן שאינם קלופין. פי' הרב דאינם מאכל אדם בקליפתן כו' כן מסקנת הר"ם אבל הקשה ע"ז דבהעור והרוטב מוכח דמקבלי טומאה בקליפתן והקליפה גופה מיטמאת מדין שומר דאמרי' על כל זרע זרוע חפיס בקליפתן ושעורים בקליפתן ונדחק לישבם וגם מהר"ם נדחק לחלק בין קליפה פנימית לחיצונה והרא"ם דהה חילוק זה דקליפה פנימית נטחנת ואוכל הוי לא שומר. ומסיק הר"ם בשם מורו הר"ר מנחם דמתני' לאו לטומאת עצמן מיירי הכא אלא אם נדבקו עם הפת אם הם חבור להכיח טומאה לפת כענין דלעיל בתמר וגרור. ובעיני יפלא מאד על כולם דעיקר קושייתם היא מעל כל זרע זרוע כדרך שמוציאין לזריעה ונעלם מהם שבגמרא הקשו קושיא זו בשם מנחות דף ע' דמייתי ברייתא דתניא חטה בין קלופה ובין שאינה קלופה מלטרפת לטומאת אוכלין השעורה קלופה מלטרפת ולא שאינה קלופה ופריך עלה מהניא לכל זרע זרוע דשעורה בקליפתה מיטמאת ומשני הא בלחות הא ביבשות. ופי' רש"י יבשות מיפרכי הקליפות ונפלי ולא הוי שומר ומפסיקות ולא מיטמאין האוכל עצמו.

אחרונה

ולחין הוי שומר. והרמב"ם פ"ה מהט"א מפרש בהפך דיבשות מלטרפי ולפ"ז מתני' דהכא נמי מיתוקמא ביבשות לרש"י אז בלחות להרמב"ם דבכה"ג לא מקבלי טומאה ושוב ראיתי בספרי מסגיות החדשים הגיהו כן והקשו על המפרשים שנעלם מהם סוגיא דמנחות:

בזמן שאינם קלופין. הכא תני דין שעורה וכוסמת שם חילוק בהן בין קלופין ובין אין קלופין והחטה תני לה בסיפא בין קלופה ובין אינה קלופה. וא"ת אחר כל הפירות שבולת שועל ושיפון אמאי לא תני מה דיבש. וי"ל דכל הפירות לא צריך למיתני דבסיעתא דבולהו מיטמו בקליפתן כמו רמון ואתרוג ולא מצינו שהקליפה מעכבת כמ"ש הרא"ש בהן. ולא תני אלא שעורה וכוסמת שם בהן חילוק בין לחין ליבשין כדאמר בגמרא והא דתני חטה בין קלופה כו' ה"ה דכל הפירות כך דיבש ולא צריך למיתני חטה אלא משום שדומה לכוסמת כדאמרי' בשם' כלאים וברים מס' חלה כוסמין מין חטין קמ"ל דבהא אין דינה ככוסמת: **והתיאה והחלתית**. הרמב"ם בספ"ז מהט"א שהעתיק משנתינו זו השמיט התיאה והחלתית. וכ"ל שעמו דבשם' נדה דף כ"א מסיק בגמ' דתיאה וחלתית אין מקבלין טומאה כלל ופסקה הרמב"ם שם פ"א מהט"א וכ"כ הרב פ"ג דפוקין מ"ה וא"כ לית הלכתא כמתני' והכ"מ פ"ז כתב אלא ידע למה השמיטו ולא רצה דבריו שכפ"א ומה שהשמיטו

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

לאוכלו במקומות הקרים. *[ועיין בפי' הר"ב במשנה ד' פ"ג דעוקלים]: **ריא"**. וכתב הרמב"ם שאין הלכה כמותו. ועיין בר"פ: **טהורים** בטבול יום. כתב הר"ב אם הם של תרומה. לא ידעתי למאי דייק לפרושי הכא דאם הם של תרומה. דהא כולה פירקין ודאי בשל תרומה מיירי:

הקצה כתב הר"ב מין זרע שחור ובלע"ז נייל"ו וכו'. ועיין בפירושו מ"ו פ"ג דעוקלין. וכן בעדיות פ"ה מ"ג ומה שכתבתי שם [ד"ה הקלח]:

שמה חלתית וקורין להו בלע"ז ספיטידת*: והאלום. אמרו עליו שהוא שורש מין ממיני החלתית. וכל הני לא תשיבי מאכל אדם ופעמים מערבין מהם מעט עם המזון: אף אפונים שחורין. שאינן אלא לרפואה. ואין עשויות למאכל אדם: טהורים בטבול יום. כיון שטהר מטומאתו ואינו מחוסר אלא הערב שמש. אינו פוסל בכל אלה אם הם של תרומה. אבל בשאר טומאות תשיבי אוכל ומקבלות טומאה כשאר אוכלין. והלכה כחכמים: הקצה. מין זרע שחור ובלע"ז (נייל"ו)* ורגילין לתת ממנו בלחם: השמשום. כך שמו בערבי ובארץ ישראל ממנו הרבה ועושים ממנו שמן שומשמין:

והאלום לא). רבי יהודה אומר אף אפונים שחורים לב). טהורים באב הטומאה לג). ואין צ"ל בטבול יום. דברי ר"מ. וחכ"א טהורים בטבול יום. וטמאים בכל הטומאות. השעורה והכוסמת בזמן שהן קלופים. והחטה בין שהיא קלופה. בין שאינה קלופה. הקצח לד) והשמשום לה) והפלפל לו). ר' יהודה אומר אף אפונים לבנים טמאים בטבול יום ואצ"ל בכל הטומאות:

מלאכת שלמה

תשובת אף לאב הטומאה וכ"ש לטבול יום ותימה דשומר דזרעים נפקא לן בפ' העור והרוטב מעל כל זרע זרוע אשר יזרע כדרך שכני אדם מוליאין לזריעה הטה בקליפתה ושעורה בקליפתה ומשמע התם לגיכא מאן דפליג ואדרבן נמי מ"ש ע"י משאר טומאות הא שומר לאורייתא ובטבול יום לאורייתא. ואפשר לומר דמיירי שנתרועעה הקליפה ואינה מחוברת היטב ולא תשיבא תו שומר ופליגי אי הויא חבור. ועוד קשה מתידך בבא דקתני השעורה והכוסמת בזמן שהן קלופים מה חבור שייך בהו ועוד אי תיתה וחלתית ואלום אשתיגם קלופים קיימי ה"ל למיהדר למיתשביגהו בהדי בבא כתרא דקלופין. לכך צריך לפ' דהך בבא לא מיירי לענין חבור וסבר ר"מ דכל הני לא מקבלי טומאה כלל אתין תורת אוכל עליהן ורבנן סברי דבטבול יום הקלו אבל בשאר טומאות גזור אע"ג דלא חזו לאכילה כולי האי וקרא דשל כל זרע זרוע מיתוקם בחטה בקליפתה דיש בה תורת אוכל ושעורה בקליפתה נקט משום שאר טומאות לרבנן דמטמו מדרבנן. הר"ם ז"ל:

ובערוך והאלום יש שמוים והלום פי' בושם נכתב עם המלח ע"כ: והרמב"ם ז"ל פי' הפירוש שהבית רעו"ל דבזמן שאין קלופין לא תשיבי מאכל אדם וכו' וכתב עליו הרא"ם ז"ל ודברי תימה הן כיון דאוכל מינהו למה תעכב הקליפה שעליהן שלא יקבלו טומאה אעו כולה בקליפתה ורמון וחגוז בקליפתה לא מקבלי טומאה ובעוקלין תנן דכולהו מקבלי טומאה. ומורי ה"ר מאיר ז"ל פי' דמיירי כגון מתני' דמסמר ודגרור לגעיל וכן שעורה וכוסמת שאינם קלופים ותיתה וחלתית ואלום ולר' יהודה אף אפונים שחורים שנתהברו עם הפת לא הוו חבור דאינם ראויין לאכילה אבל שעורה וכוסמת קלופים ותיתה אפילו אינה קלופה ולר' יהודה אפילו אפונים לבנים אם נתחברו עם הפת הוו חבור שנאכלין לפעמים קלויין. ואי קשיא לך כיון דתנא שעורה וכוסמת שאינם קלופין לא הוו חבור למה ליה למיתני גרור וי"ל דסד"א דכיון שנתנו לסימן בטל לגבי כבר והוו חבור קמ"ל דלא עכ"ל הרא"ם ז"ל. ועוד כתב ז"ל השעורה וכו' בזמן שהיא קלופה לפי' ר"ם ז"ל לענין חבור מיירי מה שייך להזכיר כאן חבור אחרי שגילה הקליפה לגמרי וגם לפי' הרמב"ם ז"ל הא אמרי' בפ' העור והרוטב דשעורה בקליפתה כמו שמוליאין אותו לזריעה מקבלת טומאה והיינו על כרחך הקליפה העליונה דאי הקליפה הנטחנת עמה אוכל גמור הוא ולא שומר ע"כ וכי דייקת ספיר משכחת שמסקנת הר"ם ז"ל כפי' הרמב"ם ז"ל ושב מאי דקשה עליו:

ומקומה תשיב התם דקשקיש תנא ואזיל במידי דבר קבולי טומאה אז לא אכל הכא עד השתא לא עסיק בהכי כמבואר כי אם במידי דהוי תבור אז לא וכיון דס"ל דהלכה כבתרייתא דתיית וחלתית ופלפל לאו בני קבולי טומאה מיהו להכי כתבם בפ"ז בתופן שהרמב"ם עשה הדבר בחכמה לדלג הך תלתת בפ"ז דאינהו תייה וחלתית ופלפל כגלע"ד עיין בתוס' שהבית הר"ם במשנה דלעיל ועיין בדבריו בפס' עוקלין במשנה דפלפלין הגו':

חזון נחום

מלאה דעת הר"ם תע"ם שלע"ד אין זה דעת הרמב"ם כמו שיראה המעיין בדבריו שם ו"ע בזה ואין שיכו' עכול יום דאוריתא בין לאכילת תרומה בין לגניעתה שאם נגע בה פסלה והכי אמרינן בפ"ק דשבת גבי י"ח דבר עכול יום דאוריתא הוא לכתיב ובא השמש וטהר סמי מכאן עכול יום ופרש"י ובא השמש וטהר ומקמי הכי לא ואוקימנא להאי קרא בתרומה ביבמות פ' בעבל ואפילו לגניעה אבכתן קרא התם כל כלי אשר יעשה בהם מלאכה במים כו' והאי גניעה היא דבעי הערב שמש אלמא פסיל. מגניעתה דאי לא פסיל למאי קרי ליה ושהר השתא מכלל דמשיקרא לא הוי עכור גמור ואלו כלי לאו בר אכילה הוא ומיהו טמוויי לא משמען דהא לאו עצמא מקרי ע"כ. ויש לתמוה על הרב בעל שדה יהושע בפי' על הירושלמי דפ"ב דתלה מסנה ז' שבתב דעכול יום הוי מדרבנן ומ"ח דכר יש"ם דהא בהדיא אית דעכול יום דאוריתא ואתמרו סמי מכאן עכול יום ואולי כוונתו ז"ל לומר דמ"ד התם דהכור בעכול יום אינה תורה ס"ל דעכול יום הוי מי"ח דבר ודלא כש"ם דיון שאמר סמי מכאן עכול יום. עוד כתב שם הרמב"ם ז"ל ועוד הקלו בעכול יום שם לוקלין שהן מיוחדין לאדם ומתעמאין בכל הטומאות וכן שהכול יום ואלו הן השעורה והכוסמת בזמן שהן קלופין והחטה אע"פ שאינה קלופה והקלח והשומשום שפלין בעכול יום ואין ג"ל שהן מתעמאין בכל הטומאות ע"כ. וכתב הכ"מ שם וז"ל ועוד שינו שם שהתיית והחלתית והלום שהורים בעכול יום ואינו יודע למה השמיע רבינו ע"כ. ולפי דבריו ז"ל לריך ג"כ לדעת למה השמיע בתלוקה שאינה פלפלין שאנו שם כמשנה גבי קלח ושומשום והתימה על הכ"מ דמלאה מדבריו שאם הרמב"ם היה כותב ברישא שהתיית והחלתית שהורין בעכול יום ומתעמאין בכל הטומאות וכן בסיפא שהפלפלין שוה לקלח וכמון שנפסלין בע"י ואין ג"ל שהן מתעמאין בכל הטומאות הוה אתי שפיר דהוה אתי כמתני' דידן וכדבנן. וקשה עוכא אתדרבה אם היה כותב כן הרמב"ם היו דבריו סותרין זה את זה דהכא בהאי פירקא הוה ס"ל שתיית והלתית שמאין בכל הטומאות ופלפלין נפסלין אף בעכול יום ואלו בפירקא קמא דהלכות אלו מה הרמב"ם ז"ל בכלל הדברים שאינן מקבלין טומאה התיית והחלתית והפלפלין ובאתת שקושיא זו קשיא למפרשים דמפרשי מתני' דידן לענין קבולי טומאה והם הרמב"ם והר"ב והר"ש דלפי פירושם קשיין תרי סתמי אהדדי דהכא אמרינן אליבא דרבנן שתיית והלתית שאינן מקבלות טומאה וסתמא משמע בכל הטומאות. ודוחק ג"כ לומר דמתני' סתמא דהתם אתי כר"מ גם דוחק לומר דמתני' דהתם הוי כפי תיוב דין תורה דאינן מטמאין והכא הוי גזרה דרבנן דכל זה הוי עיולי פילא ועוד דאכתי קשה דהא סיפא דמתני' לית בה פלוגתא וגם משמע דהוי דאוריתא דע"כ לא כתבו המפרשים דהוי דרבנן אלא ברישא דלא הוי אוכלין המיוחדין לאדם אבל בסיפא נראה דהוי דאוריתא וא"כ קשיא פלפלין דאפלפלין דהכא תרי דאליבא דכ"ע שמאין בעכול יום ואין ג"ל בשאר הטומאות והתם שני להו בפירקא בתרא דעוקלין בכלל הדברים שאינן מקבלין טומאה. אבל על כן אני הדל אומר שמכח קושיא זו ס"ל להרמב"ם דהכי תרי סתמי פליגי אהדדי ופסק הוא ז"ל כסתמא בתרא דאע"ג דקיי"ל דבתרי מסכתי אין סדר למשנה הא שאני דמסתבר דעוקלין שנאה בתחרומה לתלמידיו כדי לסיים בדבר טוב הוא מאמר ריב"ל וע"ש בהרמב"ם דס"ל שהיה תנא ועיין בדברי הרמב"ם שתו"ע ועוד דסתמא דמקומה עדיף

יכין

זרוע דרשינן. כמו שמוליא לזריעה בקליפתו. הכא קליפה חיצונה לא חזי כלל: לא) מיני זרעים הן. ואשתיגן קלופים קאי: לב) באהנען שחורים ג"כ לא חזי בקליפתן דגראו כזבובים

תפארת ישראל

בקערה [בשבת דע"ו ע"ב] ל"ל: לג) ר"ל אינן חבור. וכתוספתא: לד) קיממעל: לה) לוינזאלמנן: לו) פפעפפער אלו התבלין אם שם אוגמן בקדרה:

יכין

בקערה [בשבת דע"ו ע"ב] ל"ל: לג) ר"ל אינן חבור. וכתוספתא: לד) קיממעל: לה) לוינזאלמנן: לו) פפעפפער אלו התבלין אם שם אוגמן בקדרה:

*) ספיטידא טייפלכן הם (כן דרכי אנשי מדינה אחת הנקראים בל"ל מארגאן לענדר שנותנים החלתית בתוך הלחם ועיין בתוי"ט בא"ד בתמרו שפעמים מערבין מהן מעט עם המזון).

*) שווארץ קיממעל.

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

משנה א חלות או כברים שכנסן והיו נושכות זו בזו ודעתו להפרישן. או שאפה חלה ע״ג חלה בתנור אבל עדיין לא קרמו בתנור ואז נקל לו להפרישן ובוודאי יפריש אותן אבל משקרמו ונדבקו הרבה אם יפריש אותן מפסיד צורתן ואז בוודאי לא יפריש זה הוה חיבור אף לב״ה. ואם לא קרמו עדיין ונגע טבול יום באחת מהן לא פסל אלא החלה שנגע בה וכן המים שהרתיחו ונעשה נקובה והגריסין שהרתיחו רתיחה ראשונה ויין חדש ואורז שהרתיחו ונגע ט״י ברתיחה אינו חיבור ולא פסל אלא הרתיחה בלבד ובשאר כל הטומאות בין קלות ובין חמורות הכל חיבור אבל דלות שהיו נושכות ואין דעתו להפרישן או שאפה חלה על גבי חלה וכבר קרמו בתנור דאז יפסיד צורתן אם יפרישן ורתיחת המים שאינה מהולהלת נקובה ורתיחת הגריסין שנייה ורתיחות יין ישן ורתיחות השמן בין חדש ובין ישן ורתיחות עדשים הרי אלו חיבור בטבול יום ואין צריך לומר בכל הטומאות ודברי הר״ב בענין קרימות התנור הוא היפך הדעת ואין להם הבנה ומה שפירשתי הם מדברי רבינו בחבורו שקודם שקרמו בנקל להפרידם ויפרידם ומשקרמו ונדבקו יפסיד צורתן ולכן מניחם כך זו ע״ג זו:

משנה ג ד בצק שיוצא בשעת אפיה ונמצא באמצע הכבר כמו מסמר יוצא ואז הדרך לסלקו וכן קצת הבצק שנמשך ונחרך בעת אפיה והוא הנקרא חרחור אם היו פחותים מכאצבע ונגע טבול יום בהן פסל כל הכבר וכן אם נגע בגרגר מלח קטן שבכבר נפסל כל הכבר ואין צריך לומר בכל הטומאות וכללא דר״י אמת כל שהוא נאכל אגב כבר ואינו מסלקו מן הכבר וקאי על כל הנהו דקאמר ת״ק אם אינם מסלקין מן הכבר קודם שאוכל הכבר הוה חיבור אבל אם הוא גדול שאז דרך לסלקו מן הכבר קודם שנותנו הכבר על השלחן אינו חיבור ואינו חולק אלא מפרש טעמא דת״ק. ודע דבגח״ז מכאצבע קאי גם על מסמר ודוקא כשהוא פחות מכאצבע אבל אם המסמר הוא גדול כאצבע אזי אינו נאכל עמו ודרכו לסלקו קודם כדי שיהיה הכבר שוה ויפה. וגרגר מלח שיעור בשקורין אותו קטן אבל צרור שבכבר או תרמוס וגרגר מלח גדול וחרחור שהוא דוקא יתר מכאצבע אבל כאצבע חיבור אבל יתר מכאצבע שנגע בו אפילו אה״ט הכבר שהור ואצ״ל בטבול יום ותמהני על אא״ז התוי״ט דמקשה רישא לסיפא ולא עיין בדברי רבינו שמתוך דבריו נתרצה הקושיא והרי הוא מביא דברי רבינו ועיין בפרושו ולא עיין בחבורו ששם הדברים מאירין כשמש:

משנה ד יש דברים שאינם חיבור בט״י ואע״פ שהן חיבור בכל הטומאות ואם נגע בהן ט״י לא פסל אלא זה שנגע בו ואלו היה הנוגע במקום ט״י אדם אחר היה פוסל הכל אפילו היה הנוגע אדם לאכול אוכלין טמאין או שהה משקין טמאין שהיא טומאה קלה פסל הכל ואצ״ל אם היה הנוגע אה״ט או ראשון שהוא מסמא הכל ומפני מה הקילו בט״י מפני שכבר טהור ואינו מחוסר אלא הערב שמש ועוד הקילו בט״י שיש אוכלין שהן מיוחדין לאדם ומתטמאין בכל הטומאות וטהורות בט״י ואלו הן השעורה והבוסמת בזמן שהקליפה עליו. אין דרך אדם לאוכלן כך אלא בדוחק אבל בזמן שהן קלופין והחטה אע״פ שאינה קלופה והקצח והשומשום והפלפל טמאין בטבול יום ובכל הטומאות והתיאה והחלתית טהורים לגמרי דלא פליגי עליה דהא אינו מאכל אדם כלל וטהור לגמרי:

פרק ב א כמשקין שהוא נוגע בהן. לשון הר״ב כמשקין של תרומה שהוא נוגע בהן דלחולין טהור לגמרי ולקדש מטמא כדתנן במ״ו פרק בתרא דנדה. כ״כ הר״ם. וכבר כתבתי שם דהיינו אליבא דאבא שאול דלא כחכמים דמשנה ה׳ פי״א דפרה דפליגי וסברי דאף לקדש אינו מטמא אלא פוסל בלבד. והכי סתים לן תנא ברפ״ב דמעילה. ומ״ש הר״ב דטבול יום פוסל כו׳ עיין במשנה דלקמן:

פרק ב א משקה טבול יום. כגון רוקו. מימי רגליו. דמעת עינו. ודם מגפתו. והלב האמה: כמשקים שהוא נוגע בהן. כמשקים של תרומה שהוא נוגע בהן דטבול יום פוסל בתרומה: אלו ואלו. משקים היולאים מגופו ומשקה אין מטמאין את הקדש אבל מפסל פסיל ליה: בין קלין בין חמורין

פרק ב א משקה טבול יום א) כמשקין שהוא נוגע בהן ב). אלו ואלו ג) אינן מטמאין ד) ושאר כל הטמאין בין קלין ה) בין חמורין

בין קלין בין חמורין. פי׳ הר״ב קלין סרן. חמורין זב. דהכא ליכא לפרושי קלין ראשון. *(כדפי׳ הר״ב ברפ״ק) דאין לך בעל חי טמא שמשקין יולאין ממנו שיהא ראשון. וא״ת ולימא קלין סרן וזב. וחמורין מת שהוא אבי אבות הטומאה. הא מלתא אתמר בגמרא פ״ו דחולין דף פ״ח

מלאכת שלמה

פ״ב א משקה טבול יום וכו׳. [ההג״ה כתב החכם הר״ם ז״ל על מה שפי׳ רעז״ל אלו ואלו משקין היולאין מגופו ומשקה תרומה שנגע בהן אין מטמאין את הקדש אבל מיפסל פסיל ליה כתב עליו כמה קשה זה הפי׳ חדא דלא משמע דמשקין שהוא נוגע בהן הן משקים של תרומה ועוד איך יתכן שמשקים שיולאים ממנו יהיה עליהן דין משקין של תרומה ואינם אלא משקין של חולין ועוד אפילו משקין של תרומה עלמן שנגע בהן עכול יום אינם חוזרין לפסול הקודש לפי שטומאת ע״י הוא קלה ולעולם אינו אלא פוסל אפילו אם נגע הוא עלמו במשקה קודש או באוכלי קודש הם פסולים ואינם חוזרים לעשות רביעי וכדמשמע מתוספתא שב׳ הרמב״ם ז״ל בהקדמתו לסדר טהרות וכמו שב׳ שם ז״ל לכן נראה לפרש אין מיטמאין כלומר אלא יקבלו טומאה כלל לפי שהן משקין של חולין ועכול יום אינו פוסל החולין ואין הגרסא מטמאין שר״ל מטמאים אחרים וזה הכריח רבינו משון ז״ל לפ׳ זה הפי׳ ומ״מ נראה מלשון הרמב״ם ז״ל שגורס מטמאין אלא שהלשון אינו מדוקדק אבל הדין שב׳ ב דין

חזון נחום

א משקה טבול יום וכו׳. משנה זו הובאה בפרק כיסוי הדם דף ע״ח וע״ט בפרש״י והתוס׳ ובמשקנת הש״ס וכתבו שם התוס׳ וכן הר״ם בפירושו וז״ל ולימא מי לפרושי דמשקה קדש בהוא נוגע בהן קאמר דא״כ שמוויי מי מטמא כדתנן התם הכי היא כמגע עמא מת ותניא מי בגמרא אבא שאול אומר עכול יום תחלה לקדש לעמא שנים ולעכול אחד אלא במשקה תרומה שהוא נוגע בו קאמר דעכול יום פוסל את התרומה וכא דקתני אלו ואלו כלומר משקין היולאין ממנו ומשקין דתרומה שנגע בהן אין מטמאין שייכו אין מטמאין קדש אבל מפסל פסלי ליה ע״כ. ופליאה דעת ממני אמאי לא מוקמי לה במשקין דקדש וכרבנן דס״ל דעכול יום אפילו קדש לא מטמא אלא פסל ואי מבוש דניחא להו לאוקומי כתמא דמתני׳ דידן כפתא דפרק תעוקת דמוקמינן לה בתבא שאול הא איכא כתמא אחרינא כרבנן דתנן תעלת הטוף מועלין בה משהוקדשה מלקה הוכשרה ליפסל בעכול יום ודייק׳ ליפסל אין לעמויי לא מני רבנן היא וכו׳ וכמ״ש התוס׳ שם בפ׳ כיסוי הדם יע״ש באופן אלע״ד סתמא דמתני׳ אפילו כע״ע למר כדאית ליה ולמר כדאית לי׳ לאבא שאול הא׳ משקין שהוא נוגע בהן דתנן הוי משקין דתרומה ולרבנן אפילו משקין דקדש והיינו דלתמינן בפרק תעוקת עלה דתנן ואם נפל אלוקה ומדם עהרה על ככר של תרומה שהוא עהור דתנן משקה עכול יום משקין היולאין ממנו כמשקין

פ״ב א אלו ואלו אין מטמאין. פי׳ הרב אין מטמאין את הקדש אבל מפסל פסלי ליה וכ״כ הר״ם והתו׳ בפ׳ כסוי הדם דף פ״ח. והרא״ש בפירושו כאן הקשה ע״ז דסתם משקה של חולין הוי והיכי מפרבי הכא כמשקה של תרומה שנגע. ועוד המשקה היולא ממנו חולין הוי ואמאי דייקינן ליה כמשק׳ תרומה. ועוד אלו ואלו אין מטמאין דמפרבי אין מטמאין משקה קדש. קדש מאן דכר שמי׳.

א משקה מה עא חולין מ״ מיי׳ פ״ו מה׳ אלה״ט הל״ד:

תוספות חדשים

א בתר״ב ד״ה כמשקין שהוא נוגע בהן כו׳ פוסל בתרומה. והרא״ש כתב דכל זה נראה לו דוחק דמשקה שהוא נוגע דתני׳ כמתני׳. משמע סתם משקים דהיינו חולין. ועוד דוחק לפרש דאין מטמאין את הקודש. דקודש מאן דכר שמיה ועוד משקים היולאים מע״י אין להם טומאה אלא מחמת שנגעו בט״י. ולמה יהיה משקה תרומה מקבל טומאה מע״י. אלכך נראה דגרסינן אלו ואלו אין מטמאין בט״י וכן פירש״י בחולין דף פ״ח ועיין בכ״מ פ״ו מהלה״ט הלכה ד׳:

משנה אחרונה

פ״ב א אלו ואלו אין מטמאין. פי׳ הרב אין מטמאין את הקדש אבל מפסל פסלי ליה וכ״כ הר״ם והתו׳ בפ׳ כסוי הדם דף פ״ח. והרא״ש בפירושו כאן הקשה ע״ז דסתם משקה של חולין הוי והיכי מפרבי הכא כמשקה של תרומה שנגע. ועוד המשקה היולא ממנו חולין הוי ואמאי דייקינן ליה כמשק׳ תרומה. ועוד אלו ואלו אין מטמאין דמפרבי אין מטמאין משקה קדש. קדש מאן דכר שמי׳.

יכין **תפארת ישראל** **יכין**

פ״ב א) ר״ל רוקו. מי רגליו. דמעתו. דם פצעו. וחלב אשה: ב) כמשקין של תרומה שנגע. שנעשו טליסי: ג) שמגופו ושנגע בהן: ד) דאינן מטמאין רק פוסלין לקודש: ה) שרן:

לכך מפרש הרא״ש דגרסינן אלו ואלו אין מיטמאין ביו״ד. דבין משקה היולא מט״י ובין משקה שנוגע בהן אין מיטמאין ממנו דהמשקין חולין הן ואין ע״י מטמא חולין אפילו משקה אין נעשה תחלה מט״י והיינו דקתני אלו ואלו אין מיטמאין כלומר המשקין שנגעו בט״י אין מטמאין את התרומה ולא את הקדש שהרי חולין הם ולא נטמאו מט״י וה״ל תנן פ׳ בתרא דנדה מ״ו גבי עכולת יום אם נפל מרוקה ומדם עהרה על ככר של תרומה עהור שהמשקה של ע״י עהור:

בין קלין ובין חמורין. פי׳ הרב קלין סרן חמורין זב. והכי איתא בגמ׳ פ׳ כסוי הדם ולאו דוקא נקט אבות דאפילו בראשון המשכה היולא ממנו או הנוגע נעשה תחלה ואפילו טומאות של י״ח דבר עושה משקה תחלה והרמב״ם בפתיחתו מפרש בהדיא קלין דמתני׳ היינו טומאות של י״ח דבר וכ״כ בתבורו פ״י מהא״ה. והא דמפרש בגמ׳

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

חמורין. קלין שרץ חמורין זב: **תחלה.** ראשון ועושין שני והשני עושה שלישי: חוץ מן המשקה. שהוא אב הטומאה. כגון זובו של זב ומעיינותיו: **ב** המשקים פסולים. דטבול יום פוסל את התרומה בלבד. וטמוויי לא מטמא ואפילו מבקין. דכל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחלה חוץ מן הטבול יום. הלכך הקדרה טהורה דמשקין שנגעו בטבול יום אפילו אוכלים לא מטמאים וכ"ש כלים ואם היה משקה חולין הכל טהור. דטבול יום טהור לחולין ולמעשר: ואם היו ידיו מסואבות הכל טמא. דידים פוסלות את התרומה. וכשנטמאו המשקים מחמת ידיס חזרו להיות תחלה

חמורין י). המשקה היוצאים מהן כמשקין שהוא נוגע בהן. אלו ואלו תחלה. חוץ מן המשקה. שהוא אב הטומאה י): **ב** קדרה שהיא מלאה משקים. ונגע בה טבול יום ח). אם היה משקה תרומה. המשקין פסולין ט) והקדרה טהורה י). ואם היה משקה חולין. הכל טהור. ואם היו ידיו מסואבות

ציונים

ב קדרה מיי' פ"ח ה"ה:

תוספות חדשים

ב בהר"ב ד"ה ואם היו ידיו מסואבות כו'. אזיל לשיטתו דסבר כהראב"ד דמשקין שנטמאו מחמת ידיס מטמאים כלים אבל הרמב"ם נסתר מזה ופ' כאן הכל טמא. כין משקה תרומה כין משקה חולין ולא קאי אקדלה דלדיליה אין משקיס שנטמאו מחמת ידיס מטמאים כליס. וכן פי' הרא"ש ופיין לעיל סוף מס' זביס.

משנה אחרונה

בגמ' קלין שרץ חמורין זב. משום דמעיקרא ס"ל קלין זב ושרץ חמורין מת ולמיפסא מינה דמשקה המת טמא. ודחי ליה דאפילו מוקמת מתני' באבות אוכא למימר קלין שרץ חמורין זב. ומיהו לקושטא דמלתא בראשון נמי איתי' ואפילו בטומאות דמד"ס כדפי'. ותו"ש כתב שאין לך בעל חי טמא שמשקין יוצאין ממנו שיהא ראשון ע"כ ולא ידענא מאי קאמר דהא אדם שנטמא באב הוי ראשון ועושה משקה תחלה ואפילו שני עושה משקה תחלה:

חוץ ממשקה שהוא אב. היינו משקה הזב שהוא אב ומשקין הנוגעין בה ראשון. ואמרי' בגמ' שם דמשקה היוצא ממת טהור חוץ מדמו ולאו מטוס דקיל מזב אלא דזב לא בדילי אינשי מיניי' וגזרו עליי. ומת בדילי אינשי מיניי'. וז"ל דלגבי מת מיקרי הזב לא בדילי מיניי' דהא בזב נמי בדילי מיניה כדמוכח רפ"ח דשקלים עיין מ"ש סוף מס' זביס:

ב והקדרה טהורה. פי' הרב דמשקה ע"י אפילו אוכלין לא מטמו וכ"ש כלי ע"כ. ומיהו משקה תרומה שנפסלו בע"י פסלי אוכלין דקדם להיות רביעי. מ"מ בכלי לעולם לא מטמו דכלי עצמו אינו קדם גזור במשקה שהוא כלי אלא במשקה שהוא תחלה!

תוספות יום טוב

פ"ח ואמרו דבמת לא גזרו רבנן במשקין (חוץ מדמו דבהדיא כתיב נפשות מת כי הנפש הוא הדם כדאיתא ברפ"ב דאהלות) דבדילי אינשי מיניה. אבל זב דלא בדילי אינשי מיניה גזרו על משקין היוצאין ממנו להיות תחלה. חוץ ממעיינותיו שהן מד"ת והן אב הטומאה כדתנן הכא:

מלאכת שלמה

דין אמת וז"ל פ' עשירי מהלכות שאר אבות הטומאות טבול יום משקין היוצאים ממנו כמשקין שהוא נוגע בהן שאין מטמאין אחרים כלל אלא אם נגע במשקה חולין הרי הן טהורין ואם נגע במשקה תרומה הרי הן שלישי ואם נגע במשקה קודם הרי הן רביעי עכ"ל ואע"פ ששניהם כפ' תיבוקת שהיוסבת על דם טוהר הרי היא כמגע טמא מת. לקדשים לריך לחלק בין טבול יום דעלמא לטבולת יום ארוך שחמשים החמירו בטבולת יום ארוך לעשותה כמו ראשון לענין קודם וכן דעת הרמב"ם ז"ל שכתב שטבול יום שנגע במשקה קודם הרי הוא רביעי בפ' המיטי מהלכות מטמאי משכב ומושב כתב דיוסבת על דם טוהר שהיא כראשון לקדשים עכ"ל ז"ל]. ופי' רש"י ז"ל שם פ' כסוי הדם משקה טבול יום אותם משקים היוצאין ממנו הרי הן כמשקים שהוא נוגע בהן אלו ואלו אין מטמאין דלא גזור בהו רבנן טומאה אלו ואלו תחלה שאפילו שני מטמא משקין להיות תחלה כדתנן כל הפוסל את התרומה דהיינו שני מטמא משקים ועושה אותם תחלה חוץ מן הטבול יום:

תחלה ראשון לטמא שני והשני שליש חוץ ממשקה שהוא אב הטומאה כגון שלשה מעיינות הזב המוציין במסכת נדה כפ' דם הנדה שהן אב הטומאה לטמא אדם וכלים וזבו ורוקו ומימי רגליו ושכבת זרעו של כל אדם דילפי' מרוק דכתיב וכי ירוק הזב מה רוק שהוא מתענל פי' מתאסף יחד ואח"כ יולא אף כל שהוא מתענל ויולא ומשקים אחרים יולאין ממנו שאינם אב הטומאה לפי שאינם מתענלין ויולאין כרוק ואלו הן דמעת עיניו ודם מנפתו וחלב האשה ע"כ. ומסקי' התם קלים שרץ חמורים זב אבל מת לא ופי' רש"י ז"ל שרץ כגון מימי רגליו של שרץ הנמלאין בשלפוחית שלו קלים שרץ וחמורים זב אבל משקה המת טהורים חוץ מדמו שהוא משמא מן התורה ע"כ וכעי' התם בגמרא מ"ש זב דגזור רבנן מיהא טומאת תחלה במשקים שאינם אב הטומאה כגון מעיינות ומ"ש מת דלא גזור ומשני זב דלפי שהוא חי לא בדילי אינשי מיניה ועוד שאינו ניכר לכל גזרו בו רבנן אבל מת דבדילי אינשי לא גזרו בו רבנן:

במשקים שהוא נוגע בהן. כמשקים של תרומה שהוא נוגע בהן דטבול יום פוסל בתרומה דהי במשקה חולין היכי קתני אין מטמאין דמשמע הא מיפסל פסלי הא טבול יום טהור לחולין ולמעשר וליכא נמי לפרש דכמשקה קדם שהוא נוגע בהן קאמר דאם כן מאי הגהה נמי מטמא דטבול יום תחלה לקודם לטמא אנים ולפסול עיין לקמן פי' אחד כמ"ש כפ' בתרא דנדה סי' י' ובן פי' הר"ם ז"ל ה' כמ"ש בשם ועוד האריך ע"ש וכן פירשו התוס' בשם ר"ת ז"ל שם הרמב"ם ז"ל: בחולין ובכלה אבל הרא"ש ז"ל הסכים לפי' רש"י ז"ל דפי' כפ' כסוי הדם דמשקה חולין אין מטמאין בטבול יום. אלא שבפי' רש"י ז"ל המגלה בידינו אין מפ' שם חולין אלא שתמא מפרש וכמו שהעתקתיו. וכתוב שם בבית יוסף וכלל רבינו בכלל עמאים קלים אוכל אוכלין עמאים שמאחר שאינו כל הטמאים משמע דכללא ליל גם לזה ואע"פ שאמרו קלים שרץ לאו דוקא שרץ אלא לדוגמא נקטו' ע"כ:

ב ואם היו ידיו מסואבות הגי' הרי"ף ז"ל ידיס מסואבות וכתב כן בפי' רעז"ל ואם היו ידיו מסואבות הכל טמא דידים פוסלות את התרומה וכשנטמאו המשקים מחמת ידיס חזרו להיות תחלה

חזון נחום

כמשקין הנוגע בהן ואלו ואלו אינן מטמאין ואע"ג דמתני' התם מ'קמיין לה כאבות שאול מכוס דהתי מתני' איתיה לכ"ע ועוד דלתנא שאול נמטע מדרבנן במכ"ם כמבואר וזהו אלוי דעת הרמב"ם כדבעינן למימר קמן. וראיתי להתוי"ט שכתב בסוף מסכת נדה וזה לשונו ומפלאתי על הרמב"ם שכפ"ה מהלכות משכב כתב שכול יום לקדשים הרי הוא כראשון לטומאה והיינו בסתמת דסכת ובפרק עכ"ר מהלכות אבות הטומאה כתב שכול יום פוסל תרומה וקדש וכ"כ בפ"ז מהע"מ ובסתמת דברים פ"ב דמעילה וכ"כ גם כן בפתיחתו לפי' זה הסדר וכן עוד בפירושו למשנה ה' פ"ב דטבול יום והראב"ד לא הסיגו גם הכ"מ ז"ל לא העיר בכל זה ולי נ"ע ע"כ. ולי אני הדל נראה להלין בעד הרמב"ם וזה כי יש לדייק לשונו שכתב בהלכות מטמאי משכב וז"ל בד"א שהיא כטבול יום לענין תרומה ומעשר אבל לקדשים הרי הוא כראשון לטומאה שעדיין לא עבל כמי שנגע בנבלה או בטמא מת שעדיין לא עבל וביולא בהן ע"כ. ויקשה שאם דברים אלו אתו כאבות שאול וכמו שהבין התוי"ט הלא אבות שאול ס"ל בכל שכול יום תחלה לקדש ולטמא שנגע מת לקדשים וא"כ היכי קאמר הרמב"ם בד"א שהיא כטבול יום לענין תרומה ומעשר אבל לקדשים הרי דמשמע דיולדת הוא דהויא תחלה לקדשים ולא שאר שכול יום אלא ודאי נראה דס"ק דטבולת יום דיולדת אע"ג דעשאוה כשאר טבול יום ס"מ לענין תרומה ומעשר אמנם לקדשים אין לה דין שאר שכול יום דשאר שכול יום כי היכי דפוסל את התרומה פוסל נמי את הקדש אבל ראוי להתמיר עליה לענין קדשים שתהא תחלה לקדש וכשם דכ"ש ראוי להתמיר ביולדת לענין קדשים ואמרי' אף בטמא מת אע"ג דלענין תרומה ומעשר הרי היא כשאר שכול יום דאין לומר דלכ"ש כל שאר שכול יום נמי הכי ס"ל דלקדשים הרי הוא כטמא מת כאבות שאול ומה לא הוזכרה סברא דכ"ש אלא בכריתת שפיאה אתם כפ"ב דמעילה אלא שכ"ש ביולדת הוא דמתמיר לענין קדשים הואיל דהוחזקה כדמים לא בשאר שכול יום א"כ מדכ"ש נמטע לכ"ש כי מה שאמרו אינשי נמי כמגע טמא מת ביולדת דוקא אמרו הכי אבל בשאר שכול יום כרבנן דאבות שאול ס"ל ואתיא נמי דאתא דתנא"ה אדבעלנו ביולדת בכל הטבול יום ולימנו שכול יום בקדשים כר"ח כמגע טמא מת וכש"ח בטמא מת אלא דלא פליגי אלא ביולדת אבל בשאר שכול יום כ"ע ר"ל כ"ש וכ"ה כרבנן דאבות שאול ס"ל שהיא כלכה. והא דאמרינן התם בש"ס עלה דמתני' מתני' מני אבות שאול היא ס"ש כמו דס"ל לאבות שאול בע' בעלמא ס"ל לכ"ה בשכול יום דיולדת ותדע דאלת"ה קשיא סתמא דמסכת נדה לסתמא דמסכת מעילה אלא ודאי כי מ"ש שם אבות שאול היא אינו אלא לדמיון בעלמא לדין יולדת וכמדובר ולכן פסק הרמב"ם בכל שכול יום דפוסל אף לקדש וכרבנן ומ"מ בענין יולדת כתב שלענין קדשים הוא תחלה כמע"ד וכמו שכתבתי לעיל דהרמב"ם ס"ל דמתני' דידן מתוקמת כרבנן ואף בשאין של קדש כן נראה מדברי הרמב"ם בפ"י מהלכות שאר אבות הטומאות יע"ש. וגם הכ"מ שם הכי ס"ל אלא שכתב וז"ל וא"ש רבינו וכן שכול יום וכו' ואם נגע במשקה תרומה הרי הוא שניה וכו' כלומר שאם שאינו אינן מטמאין היינו לומר דכל אד בדיניה דחולין אינן מטמאין אלא שכולין ותרומה הויא שליש וקדש רביעי ונקט אין מטמאין ליאמר דכולל לכולהו ואיכא שכולים ואיכא פסולים ע"כ: כתב הרמב"ם שם כל הנוגע הערב שמש בין אדם בין כלים בין מד"ת בין מד"ס הרי הוא כשני לטומאה עד שיעריב שמשו ע"כ. וכתב הכ"מ ועל מ"ש רבינו בין מד"ס תמיהא לי מדתנן פי"ח דפרה דטעון ביאת מים מד"ס לאחר ביאתו מותר בכולן אלמא דטבול יום של דברי סופרים מותר אף בתרומה ובקדש איך ואינו טעון הערב שמש ואפשר לומר דיש בטומאות של ד"ס שטעונין הערב שמש ויש שאינן טעונין הערב שמש ומתני' באותן שאינן טעונין מיירי ורבינו מיירי בטעונין ול"פ ע"כ. ועיין בתוי"ט שם שהאריך בזה והכריח דיש ויש. אמנם לשון הרמב"ם דבלכה כ"ל ופתב כל הטעון הערב שמש וכו' אינו מדוייק:

בין קלין בין חמורין. כתב התוי"ט אין לך ב"ח טמא שמשקין יוצאין ממנו שיהיו ראשון ע"כ יע"ש. אבל הרמב"ם פרק עשירי מהלכות שאר אבות הטומאות כתב אפילו אוכל אוכלין שמאין וכו' יע"ש וכ"כ בהקדמה וכתב הכ"מ דשרץ שאמרו בש"ס לאו דוקא יע"ש:

ב ואם היו ידיו מסואבות הכל טמא. פי' הכ"ב דידיס פוסלות את התרומה

יכין

ו) זב: ז) ר"ל חוץ ממעיינות הזב. אבל במת לא גזרו רק על דמו ולא על שאר מעיינותיו מדבדילי מיניה [כחולין דפ"ח]. (עיין פסיחים סי' כ"ו): ח) במשקין שבה: ט) דעבו"ר שני.

תפארת ישראל

יכין

ומשקה שלישי. דכל הפוסל תרומה עושה למשקין תחלה חוץ מטבול יום: י) דמשקין שנגע בטבול יום אפי' לאוכלי תרומה אמ"ע

תחלה ומטמאין כלי: שספק טבול יום פוסל את התרומה. כגון ב' ככרות לפניו ספק נגע ספק לא נגע בכה"ג בידים טהור. ובטבול יוס פסל: **ג המקפה**. תבשיל קפוי ועב. כגון דייסא או גריסין של פול: והשום והשמן. נתונים בו לתבלין: נגע טבול יום במקצתן פסל את כולם. דמקפה עיקר וטבול יוס פוסל בתרומה. ואע"פ שלא נגע אלא בשום של חולין. חשוב

ב שספק טבול יוס פוסל את התרומה. פי' הר"ב כגון ב' ככרות לפניו כו' כדתנן במשנה ד' פ"ב דידים: **ג המקפה** פי' הר"ב תבשיל קפוי כו' מלשון קפאו תהומות הר"ם: **והשום** והשמן. דרך העם לדוך השום בשמן וייעב בו התבשיל. הרמב"ם. ומתישב בהכי דלא תידק מה שדקדק הר"ם דמדקתני הכא לא פסל אלא מגעו. ובמתני' דלקמן קתני לא פסל אלא שמן. וגם התם קתני שהשמן לף על גביהן. והכא לא קתני. ורולה לדקדק מזה דהכא ליתא לשמן בעין. ובמה שפי' הרמב"ם

מסואבות הכל טמא יא). זה חומר בידים מבטבול יום. וחומר בטבול יום מבידים. שספק ט"י פוסל את התרומה יב). והידים ספקן טהור: **ג המקפה** יג) של תרומה. והשום והשמן של חולין יד) שנגע טבול יום במקצתן. פסל את כולם טו). המקפה של חולין והשום והשמן של תרומה

מלאכת שלמה

תחלה ומטמאים כלי ע"כ. אמר המלקט שהיא הקדרה וזהו פירוש הר"ם והרא"ם ז"ל ודעת הראב"ד ז"ל אבל הרמב"ם ז"ל דס"ל דאין משקים נעשין תחלה לעמא כלי רק כשנגעו בטומאה שיש לה אב למיעוט מד"ם אבל כשנגעו בידים מסואבות לא מטמא כלי כמו שהאריך על זה בהקדמתו לסדר זה גם כפ"ז וכפ"ח דהלכות שאר אבות הטומאות דחק עצמו לפרש דמתני דקתני מתני' ואם היו ידיו מסואבות הכל טמא ר"ל המשקה בין היה משקה תרומה בין היה משקה חולין:

ג המקפה של תרומה וכו' בעלי התוס' פירשו בשם ר"ת וריב"ם ז"ל דמתני' מיירי בשהשום והשמן בעין מדקתני ונגע טבול יום במקלתם

חזון נחום

וכשנטמאו משקין מחמת הידים חזרו להיות תחלה ומטמאין כלי ע"כ. אבל הרמב"ם בפירוש המשנה ובחבורו פ"י מאבות אבות הטומאות פירש שכל טמא דמתני' ר"ל בין משקה תרומה בין משקה חולין אבל כלי לא מטמו ידים לטעמיה דאיל שאינה בהלכות הנ' ריש פ"ז וז"ל אין לך טומאה שמטמא כלים אלא משקין שמאים בלבד וטומאה זו מדבריהם והוא שיסיו אותם המשקין מטאין מחמת אב מאבות הטומאה בין של תורה בין של דבריהם ע"כ. והראב"ד השיג עליו וכתב ריבה דברים ונקודים אלא לאוקי וסוף דבר אפילו במשקין הבאין מחמת ידים גזרו שיטמאו את הכלים משמעתא דאלו דכרים ע"כ. וע"ש בכ"מ מ"ש ע"ש מוהר"י קורקוס לישב דעת הרמב"ם. והנה לבאורה היה נראה להבין דאיה לדעת הראב"ד ז"ל מהא דאמרינן בפ"ק דפסחים דף ט"ז לגזירת דסבר ר"י טומאת משקין לטמא כלים דאוריתא והתניא כל הכלים שיש להם אחוריים ותוך טמא תוכו טמא גבו טמא גבו לא טמא תוכו אמר ר' יהודה בד"א שטמאו מחמת משקין

אבל נטמאו מחמת שרץ נטמא תוכו נטמא גבו נטמא גבו נטמא תוכו ואי ס"ד טומאת משקין לטמא כלי דאוריתא מה לי נטמא מחמת משקין מה לי נטמא מחמת שרץ אמר רב יהודה אמר שמואל תנו בו ר"י דבריה אמר לעולם לא הדר הא במשקין הבאין מחמת ידים הא במשקין הבאין מחמת שרץ מי סבי אדתני בד"א שטמאו מחמת משקין לפלוג וליתני בדידה בד"א במשקין הבאים מחמת שרץ נטמא תוכו נטמא גבו נטמא תוכו אלא מהוורתא כדשנין מעיקרא ע"כ. הא קמן דס"ל לרבינא בהדיא אליבא דר' יהודה הלכה כמותו כמו שנראה מדברי הרמב"ם דר"י מפרש דברי ת"ק הוא ולא תולק דאורייתא אליבא דר"י אמינו להכי הוה ס"ל דמשקין הבאין מחמת ידים אבל במשקין הבאים מחמת שרץ נטמא תוכו נטמא גבו נטמא תוכו אלא מהוורתא כדשנין מעיקרא ע"כ. הא קמן דס"ל לרבינא בהדיא אליבא דר' יהודה הלכה כמותו כמו שנראה מדברי הרמב"ם דר"י מפרש דברי ת"ק הוא ולא תולק דאורייתא אליבא דר"י אמינו להכי הוה ס"ל דמשקין הבאין מחמת ידים גזר דכגן דליעמו כלים אמו שאר משקין דהוו לידים דאורייתא אע"ג דלא הוו משקה זב וזבה אבל לפוס הוסבת דמילתא דטומאת משקין הוו דבכגן לטמא כלים אולת משקה זב וזבה אף דבינא יסבור שדוקא משקין הבאין מחמת שרץ וכיולא משאר אבות הטומאה בין דאורייתא בין דבכגן גזר משום משקה זב וזבה דדמו אבל משקין הבאים מחמת ידים דלא דמו כלל לא ודי לנו בגזרת משקין הבאין מחמת שרץ והדומה לו מאבות הטומאה ואדרבה אמר הרמב"ם אם איתא דאף במשקין הבאין מחמת ידים מטמו כלים הוה לר"י לאשמועינן רבותא זו בהדיא ואומר כד"א בשטמאו מחמת ידים וכו' ומכ"ש הוה שמעינן משקין הבאים מחמת שרץ ומדלא הזכיר ידים אלא משקין ושרץ משמע שאין לחלק אלא בין שרץ עצמו למשקין הבאין מחמתו אבל ידים או מחמת הבאין מחמתם לא מטמא כלים. העולה שאין מסוגיא זו לא תיובתא ולא סייעתא לדעת הרמב"ם ולא לדעת הראב"ד. **תנא** בתוספתא הביאה הר"ם תומר משקין הבאין מחמתם לא מטמא כלים. העולה שאין מסוגיא זו לא תיובתא ולא סייעתא לדעת הרמב"ם ולא לדעת הראב"ד. **תנא** בתוספתא הביאה הר"ם תומר מקום הבאין מחמתם לא מטמא כלים. העולה לעולם מטמא בכל שאמא ויש מהן שאמאין אב הטומאה לטמא אדם ולטמא בגדים ולטמא אוכלין ומשקין וכלי שרת מאחוריו וכלי במשקין שאין באוכלין שהמשקה לעולם מטמא בכל שאמא ויש מהן שאמאין אב הטומאה לטמא אדם ולטמא בגדים ולטמא אוכלין ומשקין וכלי שרת מאחוריו וכלי תרם מאחוריו מבא"כ באוכלין ע"כ. משמע דכלי תרם אינו מטמא לו המשקה אלא מתוכו ולא מגבו כלל וזה כדעת הראב"ד בהשגות פ"ז מהלכות שאר אבות הטומאות שחלק על הרמב"ם וכתב אין בכל עותן כו' יע"ש. ותימה על הראב"ד שלא הביא לדעתו לדבריו מתוספתא זו:

ג המקפה של תרומה וכו'. כתבו התוס' בריש פרק המצנע וז"ל ומייתי ר"ת ראיה דאין אוכל מקבל טומאה פחות מכביצה דתניא בפרק אלו עוברין המקפה של תרומה השום והשמן של חולין כו' עד לא פסל אלא מקום מגעו ורש"י לא גריס ליה וכו' עד ושוד דתניא בתוספתא בד"א בזמן שהוא גוש בקערה

ציונים

ג המקפה ש"ת פסחים פב מיר לו מיי' פ"ה מה' פ"ח פי"ב. המקפה ש"ת פיי' שם פי"ב.

אליהו רבה

ג המקפה של תרומה כו' שנגע טבול יום במקצתן כו'. אפילו לא נגע אלא במקלת השום והשמן פסל כל המקפה וכל השום והשמן אפילו מה שבלד השני של המקפה. דשום ושמן בטל לגבי מקפה של תרומה והוי כאילו כולו תרומה וכולו אחד: המקפה של חולין כו'. לא בטיל המקפה לגבי שום ושמן ולא הוי המקפה כאילו הוא תרומה ואין טבול יום יכול לפוסלה ואפילו נעשית על עסקת תרומה אין ע"י פוסל חולין שנעשו על עסקת תרומה כדתניא בתוספתא תומר בידים מבטבול יום שפוסלות את החולין שנעשו ע"ש תרומה. והלכך אפילו השום ושמן עלמן שהן של תרומה לא פסל אלא מקום מגעו אבל מה שבלד השני של המקפה לא **פסל** שהמקפה של חולין מפסקת

משנה אחרונה

הכל טמא. פי' הרב דהמשקה נעשה תחלה ומטמאין כלי ע"כ והר"ם כתב דמשקין נעשו תחלה אם הם של תרומה ע"כ ולא ידעתי למה דוקא אם הם תרומה דאפילו משקה חולין נעשין תחלה כדתנן פ"ב דטהרות מ"ו וכ"כ הר"ם עצמו פ"ח דפרה מ"ז וכ"כ הרא"ם כאן. ובפ"ח דכלים שמטמאין הרוק שבפיו וכ"ל התוס' בעירובין דף ל"ע פשוט הוא. וע' מ"ש בזה עוד פ"ח דפרה. ופשטה דמתני' הכל טמא ומשמע דגם הקדרה טמאה כמ"ש

יכין

תפארת ישראל

יכין

אמ"מ. וכ"ש כלי: יא) דמשקה שנטמא מידים מטמא לכלי. ולרמב"ם דס"ל דמשקה שמידים נמי אמ"ט כלי. קאי מלת הכל אחולין ותרומה: יב) בס' נגע בתרומה או לא. כפ"ב דידים מ"ד: יג) תבשיל עב כדייסא: יד) נתונים בו: טו) אפילו לא נגע רק במקלת השום והשמן שבה. אפ"ה נפסל הכל. דשום ושמן בטל לגבי מקפה. והוה כאילו כולו תרומה

הרב והר"ם ולהרמב"ם שסובר דאין משקה שמהמת ידים מטמא כלי וכמ"ש בסוף זבים. מפרש כאן הכל טמא בין משקה חולין ובין משקה תרומה וכ"כ בחבורו: זה הומר בידים מט"י וחומר בט"י כו' הני הומרי כבר תני להו בפ"ב דטהרות סוף מ"ח. ומיהו הא דקתני ידים דחמירי מט"י לענין שעושה משקה תחלה. בהא לאו דוקא ידים דה"ה בכל הפוסלין את התרומה מנזרת י"ח דבר המירי בהא מט"י אלא חיידי דאיירי בידים נקט ידים. וכן בסיפא דט"י חמיר מידים לענין ספקן. התם דוקא ידים דה"ה כל הפוסלין מי"ה דבר ספקן טהור והיינו ספק ד"ס פ"ד דטהרות מי"ח ועיין בהר"ם שהביא מתוספתא עוד כמה דברים שחומר בידים נמי לאו דוקא ידים דה"ה כל הפוסלין מי"ה דבר ספקן טהור והיינו ספק ד"ס פ"ד דטהרות מי"ח ועיין בהר"ם שהביא מתוספתא עוד כמה דברים שחומר בידים מט"י. ואיכא תו חומר בידים מט"י שהידים קודם נעילה אסור במעשר שני כדתנן פי"א דפרה מ"ה כל הטעון ביאת מים מד"ס מותר בחולין ובמעשר דברי ר"מ והכמים אוסרין במעשר. ובט"י פשוט שכל שעלה אוכל במעשר. ואפשר דמתני' וכריתה בפלוגתא לא איירי. אלא שלא"ש שגם הרמב"ם בחבורו לא ראיתי שהעתיק דברי חכמים כפ"ג מה"ל מ"ש:

ג פסל את כולם. פי' הרב אפילו לא נגע אלא בשום של חולין פסל הכל דמקפה עיקר ע"כ וכ"כ הר"ם ורש"י בפסחים דמקפה עיקר. ולע"ד לא היו לריכין לזה דבלא"ה בריאה פסל הכל כיון דחשיב חבור ע"י השמן כדתנן פ"ח דטהרות מ"ה דמשקה עומד בין הפרודין מלרפן לכבילה דחשיב כנשיכה וה"נ השמן מלרפן וחשיבי כולן חיבור והלכך כשנגע בשום ושמן של חולין הוי כנוגע במקפה משום חבור ופסלה. ובסיפא שהמקפה היא חולין ונוגע בשום ושמן של תרומה נהי דהוי כנוגע במקפה כיון שהמקפה חולין ע"י שנוגע בחולין לא פסל. ומיהו הא דמפרש דמיירי בנוגע בשום של חולין משמע שהשום בעין ואינו מעורב בתוך המקפה וכו' ומשמע דמפרש שהשום והשמן בעין ואין מעורבין בתוך המקפה אלא משום דהוו חבור למקפה פסל. וסיפא אע"ג דהוי חבור והוי כנוגע במקפה הא המקפה חולין הוי ולא פסל אלא מקום מגעו היינו השום והשמן וכ"כ התוס' בפסחים דהשום והשמן בעין ואין מעורבין לעולם בעלי ברוכה וכן מוכח בפ"ג מ"ב שיסה שנדמעה או נתחמלה בשאור של תרומה אינה נפסלת בע"י ור' יוסי ור"ש פוסלין. אלמא לת"ק בטל ברובה. אלא קשיא לר"י ור"ש דפסלי התם והכא כשהמקפה חולין אמרי' לא פסל אלא מקום מגעו ולא עליו. ואפילו נימא דהכא כשהם בעין ולא נתערבו קשיא דהתם בתערובת אית לן למימר טפי דבטל ברוב. והר"ש מפרש דמתני' מיירי דליתנהו בעין אלא נתערבו ואין מיכרין ודישא דפסל הכל דכולה חיבור אחד כמו כשיכה וסיפא דלא פסל אלא מקום מגעו ולא אמרי' דבטלי תבלין ברובה כדאמר בפסחים הוחיל וזר לוקה עליו בכזית דשם תרומה עליו הלכך לגבי טומאה נמי שם תרומה עלי' ומיהו לא אמרינן כתרומה לפסול את כולה ע"כ. וכתב **עוד** והא דאמרי' לקמן כפ"ג

עיסה

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ציונים
ושמטי סל :

חילופי גרסאות

ג הולכין אחר הרוב כסי"פ סגי' הטרובה .

תוספות חדשים

ג בהר"ב ד"ה הולכין אחר הטרובה כו' פסל הכל . ובטיל לגבי מקפה . מפ"ל אם היה מקפה תולין דאין מקפה בטל לגבי שום (הגלי"ם) :

ג בבושה אבל אם היה מפוזר כו' . דלע"ג דהוי דוב המקפה עיקר . אבל כבריא טב וגם הוא דוב . פסל את שלו . (הגלי"ם) :

אליהו רבה

ביהן מפני שהוא רוצה בפיזורו . ואפילו הן גוש לא הוי חבור שכל שבולן ניתא ליה הפעל :

משנה אחרונה

פיסה שנדמעה אן שנתחמלה בשאור של תרומה אינה נפסלת בט"י ור"י ור"ש פוסלין אלמא אין מחלקין בין מקום מגעו לשאר דמאן דפסל פסל הכל ומאן דמכשיר מכשיר הכל יש להלק בין מין אחד לשני מינים כדתניא בתוספתא ח"ר מנחם בר יוסי אחלתי את חבת אי אתה מודה במקפה וחמיעה של חולין ושוס ושמן של תרומה לף ע"ג וגגע כו' וגגע ט"י במקלתו לא פסל אלא מקום מגעו אמר לי זה מין אחד וזה שני מינין ע"כ ויש לדקדק דלכאורה נראה דפלוגתא דמתני' דפ"ג דת"ק ס"ל דאינה נפסלת ור"י ור"ש פוסלין . דיינו דת"ק סבר דע"ג דמחמץ ומדמע הטיב כנתינת טעם אף לטומאה. ולפ"ז מה זה שני מינים ולא קאמר בשני מינים כמו במין אחד אלא דאיתה דפליגתא דמתני' דפ"ג דת"ק ס"ל דאינה נפסלת ר"י ור"ש פוסלין . דיינו דת"ק סבר דע"ג דמחמץ ומדמע הטיב כנתינת טעם אף לטומאה. ולפ"ז מה זה שני מינים ולא קאמר בשני מינים כמו במין אחד דאיתה נפסלת ר"י ור"ש פוסלין . דיינו דת"ק סבר דע"ג דמחמץ ומדמע הטיב כנתינת טעם אף לטומאה. ולפ"ז מה זה שני מינים ולא קאמר בשני מינים כמו במין אחד

ג בהר"ב ד"ה הולכין אחר הרוב כו' פסל הכל . ובטיל לגבי מקפה . מפ"ל אם היה מקפה תולין דאין מקפה בטל לגבי שום (הגלי"ם) :

ג בבושה אבל אם היה מפוזר כו' . דלע"ג דהוי דוב המקפה עיקר . אבל כבריא טב וגם הוא דוב . פסל את שלו . (הגלי"ם) :

אליהו רבה

ביהן מפני שהוא רוצה בפיזורו . ואפילו הן גוש לא הוי חבור שכל שבולן ניתא ליה הפעל :

משנה אחרונה

פיסה שנדמעה אן שנתחמלה בשאור של תרומה אינה נפסלת בט"י ור"י ור"ש פוסלין אלמא אין מחלקין בין מקום מגעו לשאר דמאן דפסל פסל הכל ומאן דמכשיר מכשיר הכל יש להלק בין מין אחד לשני מינים כדתניא בתוספתא ח"ר מנחם בר יוסי אחלתי את חבת אי אתה מודה במקפה וחמיעה של חולין ושוס ושמן של תרומה לף ע"ג וגגע כו' וגגע ט"י במקלתו לא פסל אלא מקום מגעו אמר לי זה מין אחד וזה שני מינין ע"כ ויש לדקדק דלכאורה נראה דפלוגתא דמתני' דפ"ג דת"ק ס"ל דאינה נפסלת ר"י ור"ש פוסלין . דיינו דת"ק סבר דע"ג דמחמץ ומדמע הטיב כנתינת טעם אף לטומאה. ולפ"ז מה זה שני מינים ולא קאמר בשני מינים כמו במין אחד

הרמב"ם נ"מ. דהא השמן מתערב עם השוס הנידוך עמו ואינו לף . אבל לעולם השוס עם השמן שעמו הם בעין . וכך הסכימו ג"כ התוס' דפסחים פ"ג דף מ"ד דמתני' כשהם בעין מיירי. וכדמות ראיה לפי' הרמב"ם מדקתני ואם היה השוס מרובה ולא קתני נמי השמן. אלא השמן מתערב עם השוס . ולא קתני בריאה השוס והשמן אלא שדברו חכמים בהווה :

הולכין אחר הרוב. לשון הר"ב ודין הכל כדין תרומה . וכ"כ הרמב"ם. ונראה דדוקא לחומרא ס"ל דהולכין אחר הרוב . ואסיפא המקפה של חולין קאי . ולא להקל כשהמקפה של תרומה דריסא. אבל בחבורו פ"ח מה' ט"א (הלכה י"ג) סתם וכתב בלשון המשנה. ואפשר לומר דמשום דדברי ר"י אמורין *כשהשוס (והמקפה) (והשמן ג"ל) של תרומה. לכהי אסברה לה נמי בשל תרומה. אבל ה"ה אי הוה איפכא. דהולכים ג"כ אחר הרוב: **אר"י** אימתי כו' ביאור ר"י קיים וכמוהו ראוי לעשות . הרמב"ם. שבכל מקום שסגה ר"י אימתי

*) כד"ק גרים כשהשוס של תרומה וכד"פ גרים כשהשוס והמקפה של תרומה

תרומה. שנגע ט"י במקצתן. לא פסל אלא מקום מגעו (טז). ואם היה השום מרובה (יז). הולכין אחר הרוב (יח) . א"ר יהודה אימתי (יט). בזמן שהן גוש בקערה (כ) . אבל אם היה מפוזר במדוכה (כא). טהור (כב). מפני שהוא רוצה

חשוב חבור : ואם היה השום מרובה . יותר מן המקפה של חולין : הולכין אחר המרובה . ודין הכל כדין תרומה ואם נגע במקלתם פסל את הכל : אימתי . כלומר במה אמרנו אם היה השוס מרובה ונגע במקלת הוא פוסל את הכל . בזמן שהשוס מכונס בקערה. והוא גוף אחד . כמין גוש עפר : אבל אם היה מפוזר במדוכה . שחלקיו מפורדים זה מזה בתוך המדוכה ונגע בו טבול יום אז טהור כלומר לא פסל אלא מקום מגעו בלבד . שכיון שהוא מחכוין בשעה שכותש להפריד חלקיו

חזון נחום

בקערה כו' ע"כ. נראה מדבריהם שרש"י מתקו מן הספר בכוונה משום דס"ל דאיכל מקבל טומאה כמה שהות וכ"כ בהדיא בפ' כל שעה ורש"י מותק מן הספרים ומפרש בדוחק ע"כ. ולע"ד רש"י ז"ל לא מעשם זה מתק הספר דאיכא לאיתר דהא דאיכל מקבל טומאה בכל שהות ה"מ בתרומה דאורייתא אבל בתרומה דרבנן דנון הא שהיא תלוין השוס והשמן ואמרו ז"ל הכא לתרומת תלוין שהיא דרבנן ומאו שיש מילי עוכא דהקלו חז"ל בתרומה דרבנן אף זו אחת מהן אלא יקבל טומאה אלא אם כן יש בו כביצה ולהכי פריך מגעו אמאי פסולה פא לית בה כביצה. אמנם רש"י איקרא שכך היה כתוב בספרו ורחיה לדבר אלא הוכיר גירסתו בלא בשום מקום והדבר תמוה שנראה מדברי התוס' שאלה על דעתם שהיא ברייתא והיא משנה ערוכה לפניו . והנה בפירוש המרינו הרש"ם בפ' אלו עוברין וכפ' ג' מינין והר"ש בפ' הלכין קלא לייסב פרש"י עיין עליו והרמב"ם ז"ל בפ"ח מהט"א כתב המשנה לשונה . אמנם בפיפא דמילתא כתב בזה הלשון ושאר כל הנדוכין שדרכן לדוכן במקקין בגון השוס בשמן אם דכן אלא במקקין וקבלו אף"פ שהן גוש בקערה וגגע בהן לא פסל אלא מקום מגעו שהרי הם בעיגול של דבלה שאם נגעה מקצתו לא נגעה כולו ע"כ. והשיג עליו הראב"ד ז"ל לשון המשנה ושאר הנדוכין שדרכן במקקין אבל את שדרכן לדוך במקקין ודבן אלא במקקין כו' משמע שהגוש אינו מתבר שי מינין אלא א"כ נדוכו במקקין. אבל אם נדוכו אלא במקקין אע"פ שדרכן לדוך במקקין והן גוש בקערה אינו חבור ע"כ. ועיין בכ"מ ונראה

מלאבת שלמה

במקלתם ולא קתני במקלתה ועוד דתני סיפא אימתי בזמן שהן גוש בקערה אבל אם היה מפוזר טהור ואי פסיל מקום מגעו משום מדומע כדפי' רש"י ז"ל שאינו בעין אדרבא כי הוי מפוזר יש לו להיות מדומע יותר ועוד אמאי פסיל מקום מגעו ותו לא כיון דחסיב כמו כולה תרומה ע"י דמוע יפסל הכל אז לא יפסל אפילו מקום מגעו דהא תנן לקמן בפ"ג עיסה שנדמעה או שנתחמלה בשאור של תרומה אינה נפסלת בט"י ר' יוסי ור"ש פוסלין אלמא אין מחלקין בין מקום מגעו לשאר דמאן דפסיל פסיל בכל ומאן דמטהר מטהר בכל אבל הר"ש ז"ל האריך לייסב פי' רש"י ז"ל דעל כרחין בדלא הוי בעין אחירי וז"ל ויש לייסב משנתנו לפי שיטתו רישא קמ"ל שהכל חבור דלא תימא אע"פ שהחולין מועטין לא פסל אלא מקום מגעו משום דמעורבין בכל המקפה ואע"פ שהכל מעורב יהא שייך למיתני מקלתם לשון רבים לפי שיש שם שלשה מינים מקפה ושוס ושמן ואין לדקדק דמיירי בשהן בעין מדקתני סיפא בזמן שהוא גוש בקערה דהתם אשוס מרובה קאי דלכך קאמר שהוא ולא קאמר שהן דקתני סיפא אם היה השוס מרובה הולכין אחר המרובה כלומר והכל פסול ועלה קאמר ר' יהודה אימתי בזמן שהוא גוש בקערה דדרך השוס בשנילך

יכין

תרומה : טז) דאין העיקר נגרר אחר השפל. שתהיה המקפה בשוס ושמן. ולהכי לא פסל אלא מקום מגע. דמקפה חולין מפסקת. ואף דמקפה ע"כ נעשה על מערת תרומה. מכול יום אמ"ע לחולין על מערת תרומה. כתוספתא רב"א : יז) יותר

תפארת ישראל

ממקפה : יח) בין בריאה בין בסיפא : יט) אזלינן בתר רוב דשוס : כ) שמונה בתבשיל אלם. שלא כידך עדיין : כא) ר"ל שכיך דשוס במדוכה. עם הסרק : כב) ר"ל אע"ג דשוס רובא לא פסל אלא מקום מגע בלבד. דלא הוי חבור. אע"ג שעדיין

יכין

כדתנן פ"ב דערלה. היינו לענין לאסור לזרוע דטעם כעיקר דטעמא דאיסור קטעים אבל לענין טומאה לאו כלום הוא. ור"י ור"ש ס"ל להחמיר זו הסובה לחלק בין מין אחד לשני מינין הא כל שנתחמץ ונדמע בין במינו ובין בשאינו מינו אסיר כדתנן פ"ב דערלה. ועוד מדקאמר זה מין אחד וזה שני מינים ולא קאמר כאן במין אחד וכאן בשני מינין משמע דפסיעא ליה בעיסה שנדמעה ונתחמצה דמין אחד הם ומסיכא פסיעא ליה דפסיר שייך דימוע וחימון בשני מינים כמו במין אחד כדמוכח פ"ב דערלה וע"כ ל"ל דה"ק דהתם הכל גוש אחד שהרי החימון מתפשט בכל העיסה והדימוע נ"כ אינו ניכר והוי טעם כעיקר ופסל את כולו והא דקרי ליה מין אחד כלומר שאינו ניכר התערובת ואין לפניהו אלא מין אחד היא העיסה. והך דמקפה שני מינים שהשוס והשמן הם בעין ויכול להפריסם והיינו כמ"ש תוי"ט שהשמן נבלע בשוס והוא בעין אע"ג דנותן טעם בעיסה לא אמרי' בהא טעם כעיקר להחמיר כמו בחימון ודימוע שגוף האיסור מעורב. ולת"ק דמכשיר הכל התם בפ"ג ס"ל שמי לחלק בין מין אחד לשני מינים דאיהו נית ליה טעם כעיקר לענין טומאה והלכך התם דהכל מעורב אין ניכר אלאיסור שהרי כולו מין אחד וגוש אחד וכבר בטל ברוב והכל טהור. והכא שני מינים שהשוס והשמן בעין וכיון שיכול להפריסם אין כאן ביעול ופסל מקום מגעו השוס והשמן. ולפ"ז נוכח דמתני' מיירי שהשוס והשמן בעין. ואע"פ שהר"ש כתב דר' מנחם בר"י לאו מתני' דהכא פריך דהכא לא תני לף ע"ג אלא ממתני' דלקמן המקפה והחמיצה וכו' אינו מבין דאדרבה אמאי לא פריך מהך דהכא לפי מתני' דהכא דלא הוי מלי לשנויי זה מין אחד וכו' לפי מאי דפי' שעיקר תשובתו היא שני מינים היינו שהם מופרשין ויכרין שהם בעין אלא ג"ל דהיא היא דמתני' דהכא ודלקמן בחד שיטא מיירי שהשוס והשמן בעין. ועדיין ג"ע דהתם נבי דימוע וחימון לאו משום ג"ע נגעו בה ואין שם טעם כעיקר . ועוד דכל פסול דע"י אינו אלא לענין אכילה שאסור לכהן לאכילה משום תרומה. ובאכילה לכ"ע הוי טעם כעיקר : נאם היה השוס מרובה . כאן משמע דכמעורבין מיירי דאי השוס והשמן בעין לא שייך כאן רוב דכל חד לחודי' קאי ואי מעשם חבור פסל הכל אפילו אינו מרובה נמי .

וג"ל דאפילו רישא מיירי כשהן בעין הכא אתי לאשמועי' כשמעורבין הולכין אחר הרוב וא"ע :

הולכין אחר הרוב. כתוי"ט נראה כמסתפק אי גם בריאה הולכין אחר הרוב להקל לא ידעתי מקום הספק בזה למה לא נלך אחר הרוב כמו בכל התורה ובהדיא פריך בגמ' פסחים אמאי פסל מקום מגעו וליבטול ברוב וכך היא גירסת רש"י והתו' לא נחלקו בזה :

בזמן שהן גוש בקערה. הכא דייק למיתני גוש בקערה ומפוזר במדוכה . ולקמן מ"ה תני סתם בזמן שהן פרודין אינם חבור וכן בפ"ג דטהרות מ"כ . נראה דהכא דרך לדוך השוס והשמן במדוכה ואח"כ משימין אותם עם המקפה בקערה . וקמ"ל דכשהן בקערה כולם כאחד הולכין אחר הרוב והכל תרומה אף המקפה. וכשהן במדוכה אפילו השוס לבדו אינו חבור אלא מקום מגעו לבד פסול והשאר טהור ואשמועי' נמי דאפילו היה תחלה במדוכה ורוצה בפיזורו כשנעשה אח"כ בקערה הוי מיטר כיון שאינו ניכר שם שרוצה בפיזורו . ואפשר נמי כשהוא במדוכה אע"פ שעדיין לא נכתש יפה כיון שרוצה בפיזורו אינו חבור כמ"ש הרב כיון שהוא

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

חלקיו לא חשוב חבור: ושאר כל הנדובין. שדכן במשקין כמו שעושין לחטין כשדכין אותן במדוכה מזלפין עליהם מים: או דברים שדרכן לדוך במשקין. ודכן שלא במשקין והן גוש בקערה הרי הן כטבולי דבלה. דאם נגע טבול יום במקלתן ל׳ פסל את כולן כך מלאתי בפי׳ רבותי. ורמב״ם מפרש. ושאר כל הנדובים שדכן במשקין *דינם כשוש. שאם נגע ט״י במקלתו כשכותש אותו*. לא פסל אלא מקום מגעו מפני שהוא רואה בפזורו. ואם נגע בו כשנעשה גוש בקערה. הוי חבור וכשנגע במקלת פסל את הכל: אבל את שדרכן לדוך במשקין. גרסי׳ לפי פי׳ הרמב״ם: ודכן שלא במשקין. אע״פ שאם אותו גוש בקערה. הרי הן כטבולי דבלה דאמרינן דכי נגע במקלתו לא נטמאו כולן ברפ״ב דתרומות: **ד המקפה** והחמיטה. דרכן רוצה בפיזורו. ושאר כל הנדובין שדכן במשקין כג). אבל את שדרכן לדוך במשקים. ודכן שלא במשקין והן גוש בקערה כד). הרי אלו כעגול של דבלה כה): **ד המקפה** והחמיטה כו) של חולין. והשמן של תרומה צף על גביהן. ונגע טבול יום בשמן. אימתי לא בא לחלוק אלא לפרש. כמ״ש הר״ב במשנה ב׳ פי״ח דשבת: **ד המקפה** והחמיטה. פי׳ הר״ב דרכן היה להניח החמיטה שהיא טוגה דקה בתוך המקפה. וכן פירש הר״ש. אבל הרמב״ם בפ״ח מהט״א (הלכה י׳) כתב מקפה של חולין. לו

*) בד״ו מוסיף „לומר וכן שאר כל הנדובים שדכן במשקין וכו׳ *) בד״ו מוסיף תיבת „במדוכה״

מלאכת שלמה

כשנידך יפה נקבן. ומצורף יחד הלכך קתני גוש דומיא דגוש הבא מארץ העמים דאז חשיב חבור אבל היה מפוזר במדוכה מלשון או דכו במדוכה ומפוזר לשון מפורש כדקתני לקמן גבי קטנית בזמן שהן פרודין אינם חבור בזמן שהן גוש הן חבור והשתא קאמר מפוזר כלומר שאינם גוש טהור כלומר שלא פסל הכל אלא מקום מגעו בלבד דלא חשיב חבור כדקאמר טעמא לפי שהוא רואה בפזורו ולכך צריך טעמא דרואה בפזורו דאי לאו הכי חבור מידי דהוה אמכלים חלות ע״מ שלא להפרים ונשכו זה בזה דהוו חבור כדקתני לעיל ברים מכלתין והא דתנן לקמן בפ״ג עיסה שנדמעה או שנתחמצה וכו׳ יש להלק בין מין אחד לשני מינים כדקתני בתוספתא ח״ר מנחם ב״ר יוסי אמרתי לפני אבא מי אתה מודה במקפה וחמיטה של חולין ושום ושמן של תרומה צף על גביהן שאם נגע טבול יום במקלתם לא פסל אלא מגעו אמר לי זה מין אחד וזה שני מינים ואין לדקדק דמתני׳ מיירי בשהן בעין מדקתני התם צף על גביהן דלאו הייומו מתני׳ דהכא דפריך מינה ר׳ מנחם ב״ר יוסי אלא אידך משנה דבסמוך דתנן המקפה והחמיטה של חולין ושמן של תרומה צף על גביהן ונגע טבול יום בשמן לא פסל אלא שמן ואדרבא מדקתני התם צף על גביהן והכא לא קתני מכלל דבליתתהו בעין מיירי ועוד דהכא קתני לא פסל אלא מקום מגעו והתם קתני לא פסל אלא שמן ואם חיבר כל מקום שהילך השמן פסל מ״ש אלא על כרחין משום דהכא ליתי׳ לשמן בעין ואין מקומו ניכר שכולו מעורב במקפה ולא הוי חבור והא דקתני במשנה אלא שמן ובתוספתא קתני מקום מגעו משום דבתוספתא קתני שוש ושמן. [הגה״ה ק״ק לש״ד דהא בתוספתא שאכתוב בסמוך בס״ד בסימן ד׳ אע״ג דקתני בריסא שוש ושמן לא נקט בסיפא לשון מגעו אלא קתני ונגע טבול יום בשמן לא פסל אלא השמן]. ולהכי נקט מגעו דאם נגע בשמן השמן פסול והשאר טהור אבל במתני׳ דלקמן לא קתני שוש אלא שמן עכ״ל ז״ל ועוד האריך ע״ש: אבל את שדרכן. נ״א או דכריס שדרכן וכן מלאתי מוגה והיא גירסת ר״ש ורע״ז ל:

שהן גוש בקערה דרך השוש כשנידוך יפה מתקבץ ונדבק יחד ונעשה גוש הרא״ש ז״ל. ופי׳ הרמב״ם ז״ל השוש והשמן של חולין דרך העם לדוך השוש בשמן ויעיב בו התבשיל ומאמר ר׳ יהודה בא לפרש דברי ת״ק כי זה שאמרנו כי כשהיה השוש מרובה ונגע במקלתו פסל הכל דוקא אם יהיה מכונס בקערה אחר שנכתש והוא גוף אחד אבל בעת שכותש השוש בעלי אם נגע אז טבול יום במקלתם לא פסל אלא מקום מגען כיון שכוונתו בעת הכתישה לפרד חלקים ולא היה שם חבור ואמר כי כן כל מה שדרכו להכתש בדבר הלח שיקבצו מכתישת השוש עם השמן וכיוצא בו בעת כתישתו ואחר כתישתו כשיקבצו במשקים ושמו גוש אחד בקערה הוא חבור בע״י אבל אם היה הדבר ההוא דרכו להכתש במשקים והוא כתשו אלא במשקים וקבצו ושמו בקערה אינו חבור והלכה כר׳ יהודה ע״כ:

בפי׳ רע״ז הרי הן כטבולי דבלה דאם נגע טבול יום במקלתם לא פסל את כולן אמר המלקט (א) הכי נמי תניא עגול של דבילה שנפלו משקין על מקלתו הרי הוא קולה ממנו אלא קלישה דברי ר׳ יהודה וחכמים אומרים אינו מטל אלא מקום המשקה בלבד והשאר טהור אמר רבי נרחין דברי ר׳ יהודה בדבילה שמינה אלא גרסה ודברי חכמים בדבילה שמינה שגרסה והביא ה״ר שמשון ז״ל תוספתא זו בפירקין וגם בפירקין דלקמן ושם פי׳ שגרסה מלשון גרישין כלומר שמתפרדת מן העגול והיה נראה דגרסי׳ כחושה שגרסה ע״כ בקיצור. ומפשר לפ׳ הא׳ תוספתא נראין דברי ר׳ יהודה לחכמים בדבילה שמינה אלא גרסה ודברי חכמים נראין לר׳ יהודה בדבילה שמינה שגרסה וכהנהו דוכתי שכתבתים בפ״ח דערכין סי׳ ה׳ בס״ד:

לא

חזון נחום

ונראה לע״ד דהא מיבא בין הרמב״ם והראב״ד דלהראב״ד הא דאמרינן שאם דרכן לדוך במשקין ודכן שלא במשקין אע״פ שנעשין גוש ג׳ אינו חבור אינו אלא כשהיו שם שני מינין דכל שהן ב׳ מינין כל זמן שאין שם משקה אע״פ שהן גוש ג׳ אינן מתחברין יפה ואינן חבור לענין עוגאה. אבל אם לא היה שם אלא מין ג׳ אע״פ שדרך לדוך במשקה ודכו אלא במשקה אם נעשה גוש אחד ה״ז חבור דס״ל להראב״ד לחלק בין מין ג׳ לב׳ מינין ואולי דייק לה מלישנא דמתני׳. אמנם הרמב״ם שכתב וכל כל הגדוכין שדרכן לדוכן במשקין פגון השוש בשמן אם דכן אלא במשקין כו׳ ר״ל שדרך השוש לדוכו בשמן וזהו דכו אלא שמן אלא לבדו אע״פ שנעשה גוש ג׳ אינו חבור כא קאן שהרמב״ם אינו מחלק בין מין ג׳ לשני מינין ובתוס׳ אחר ר׳ מנחם בר׳ יוסי אמרתי לפני אבא מי אתה מודה לי אתה מודה לי במקפה כו׳ אמר לי זה מין אחד וזה שני מינין אלאא שם לחלק בדבר וכן מלאה דעת הר״ש שבשיטת תוספתא יעויין בדברי: **הרי** אלו כעגול של דבלה. (עיין מלאכת שלמה אות א׳). ועוד מלאתי אפשר שגרסה מלשון גרישין כלומר שמתפרדת מן העגול ע״כ. ועיין בדברי הר״ש משנה חוט של בלק כו׳ לקמן פ״ג: **ד המקפה** והחמיטה כו׳. כתב הר״ש

מלאכת שלמה

הגה״ה תמלא התוספתא ג״כ לקמן פ״ג פי׳ ל׳.

לא

יבין תפארת ישראל יבין

ים שם גוש. עכ״פ הוא רואה בפזורו. וכפי׳ ר״ב ספ״ט דטהרות דמסתקע יתד לפזר. כמפזר דמי. כ״כ ח״מ הגאון זצוק״ל: כג) נמי כך דינן דבנגע טבו״י בשעה שנדוך. לא פסל רק מקום מגעו. ובגוש וקערה ורואה נפסל הכל: כד) ר״ל אע״ג שהן גוש בקערה: כה) דאינו חבור ולא פסל רק מקום מגעו: כו) מיקראאנע שפוך המקפה: שמרפן

פירורי אוכלין מגרפן לבבילה אפילו הפירורין כחרדל ועוד שנינו לקמן פ״ג מ״ד עיסה שהוכשרה במשקה וגילוסה במי פירות ר״ע אומר לא פסל אלא מקום מגעו והכי הלכתא דמי פירות אין מחברין את האוכלין. והיינו נמי דאמרי׳ שאותן שנידוכו במשקין ואתם משקין במשנה הם שבעה המשקין וחוץ מאלו אין נקראין משקין אלא מי פירות כלישנא דמתני׳ ספ״ג שהוכשרה במשקה וגילוסה במי פירות וכן ספ״כ דפסחים והיינו דאמר הכא כשנידוכה במשקין ונעשו גוש כו׳. וכשנידוכו במשקה ונעשה גוש דינם כשוש שבתוך המדוכה אינם חבור ולא מהני בה משקה עומד שמלגף ומחבר דכמדוכה שרואה בפזורו אינו חבור. אבל אם נידוכו אלא במשקין אלא במי פירות אפילו הם גוש בקערה אינו חבור דשמן מהני לשוש שנעשה גוש בקערה והוי חבור אבל מי פירות אין מחברין. ולרבותא קתני שדרכן לדוך במשקין דאיתא לכ״ע לעשותן גוש. וזה דכן אלא במשקין אלא במי פירות הוא דאינו דבלה דהתם נמי נעשה גוש מחמת שמנונית הדבלה אינו חבור כמ״ש הר״ש שם פ״ב דתרומות: ד ונגע ט״י בשמן לא פסל אלא השמן. לאו משום שאינו חבור דהא קי״ל משקע עומד מחבר את האוכלין כמו נשיכה כדפי׳ לעיל. אלא דהוי דהוי חבור וגוגע בשמן כנוגע במקפה לא פסל המקפה שהיא חולין ולפ״ז אם המקפה ג״כ של תרומה ונגע בשמן פסל הכל. יכן אם נגע במקפה אפילו היא של חולין פסל השמן דהוי כנוגע בשמן של תרומה. וכ״ל דהיינו דלא פליג ריב״ג הכא לומר שנאסר הכור זה לזה כדפליג לקמן דהכא אפילו השמן חבור למקפה

לא

ציונים

ד המקפה מיי׳ שם הי׳ :

חילופי גרסאות

שדכן במשקין נד״ו ומשל״ל שדכן: אבל את שדרכן נ״א או דברים שדרכן :

אליהו רבה

וכן שאר כל הנדובין שדכן במשקין גרסינן. כלומר בהך שאני לן בין גוש למפוזר כמו בשוש: אבל את שדרכו לדוך במשקין ודכן שלא במשקין והן גוש. כלומר אע״פ שהן גוש הרי הלו כעגולי דבלה שאינו חבור הרמב״ם ובתוספתא בתוספת׳ פעולי דבלה שנפלו משקין על מקלתה הרי זה קולה ממנו עובי שלא אלבעות על רוחב אלא קליפה דל״ו וחכמים אומרים אין טובל אלא מקום המשקה בלבד :

משנה אחרונה

שהוא מתכוין להפריד כו׳ ולהכי נקט גוש בקערה: ושאר כל הנידוכין שדכן במשקין או את שדרכן לדוך במשקין. כך היא גירסת הר״ש והרב בשאר הנידוכין כולם כשדכן במשקין או שדרכן לדוך במשקין כולם אין דינם כשוש שאפילו הם גוש לא נטמא כולו ולא ביאורו לנו טעם מה נשתנו כל הנידוכין מן השוש ואמאי תלי להו במשקין והני משקין מה עבידתייהו. וגירסת הרמב״ם שאר כל הנידוכין שדכן במשקין דינם כשוש אבל דכן שלא במשקין אינם כטבולי דבלה. ועדיין לא התבאר לנו החילוק בין דכן שלא במשקין. ואפשר לפרש כלותה שנינו פ״ח דטהרות מ״ה דמשקה עומד בין אלא מקום מגעו והכי הלכתא דמי פירות אין מחברין אותן שנידוכו במשקין ואתם משקין במשנה הם שבעה המשקין וחוץ מאלו אין נקראין משקין אלא מי פירות כלישנא דמתני׳ ספ״ג שהוכשרה במשקה וגילוסה במי פירות וכן ספ״כ דפסחים והיינו דאמר הכא כשנידוכו במשקין ונעשה גוש דינם כשוש שבתוך המדוכה אינם חבור ולא מהני בה משקה עומד שמלגף ומחבר דכמדוכה שרואה בפזורו אינו חבור. אבל אם נידוכו אלא במשקין אלא במי פירות אפילו הם גוש בקערה אינו חבור דשמן מהני לשוש שנעשה גוש בקערה והוי חבור אבל מי פירות אין מחברין. ולרבותא קתני שדרכן לדוך במשקין דאיתא לכ״ע לעשותן גוש. וזה דכן אלא במשקין אלא במי פירות הוא דאינו דבלה דהתם נמי נעשה גוש מחמת שמנונית הדבלה אינו חבור כמ״ש הר״ש שם פ״ב דתרומות: ד ונגע ט״י בשמן לא פסל אלא השמן. לאו משום שאינו חבור דהא קי״ל משקע עומד מחבר את האוכלין כמו נשיכה כדפי׳ לעיל. אלא דהוי דהוי חבור וגוגע בשמן כנוגע במקפה לא פסל המקפה שהיא חולין ולפ״ז אם המקפה ג״כ של תרומה ונגע בשמן פסל הכל. יכן אם נגע במקפה אפילו היא של חולין פסל השמן דהוי כנוגע בשמן של תרומה. וכ״ל דהיינו דלא פליג ריב״ג הכא לומר שנאסר הכור זה לזה כדפליג לקמן דהכא אפילו השמן חבור למקפה

לא

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

דרכן היה להניח החמיטה שהיא עוגה דקה כמין רקיק בתוך המקפה: היבץ. היינו שעירב המקפה והחמיטה עם השמן ומ"מ השמן ניכר. והא דפסיל בכל מקום שהולך השמן. לפי שאין יכולין להפרידו מן המקפה ומן החמיטה: **ה** בשר הקדש שקרם עליו הקיפה. קפאו עליו התבלין והמרק ושומן הבשר שנמוח ונעשה הכל כמין קרום: החתיכות מותרות. דלא הוי הקרום חבור: וכל העולים עמה. חשיב מחובר לה והשאר טהור: שניהם חבור. וכין שנגע בקיפה בין שנגע בחתיכות פסל הכל ואין הלכה כר"י בן נורי:

ה הקיפה לא פסל אלא השמן. ואם חיבץ (יז). כל מקום שהולך השמן. פסל: **ה** בשר הקדש שקרם עליו הקיפה (יח). נגע טבול יום בקיפה. חתיכות מותרות (יט). נגע בחתיכה. חתיכה וכל העולים עמה חבור זה לזה. ר"י בן נורי אומר שניהם חבור זה לזה (כ). וכן בקטניות שקרמו ע"ג פרוסות (כא) מעשה קדרה בקטניות (כב) בזמן שהן פרודים. אינן חבור. בזמן שהן גוש חבור. אם

אז רקיק של חולין: **ה הקיפה** פי' הר"ב התבלין והמרק כו' עיין מ"ש בפ' ג' דזבחים משנה ד' [ד"ה הקיפה]: **שניהם** חבור זה לזה. לשון הר"ב ודין שנגע כו' פסל* הכלי וכן לשון הר"ש. גם הרמב"ם כתב כן. ומסיים וכבר ביארנו בפתיחה. כי טבול יום יפסול הקדש (ג"כ) כמו התרומה ע"כ

בד"פ ובד"ק הגי' הכל

וכבר מלאכת שלמה

ד לא פסל אלא השמן תניא בתוספתא המקפה והחמיטה של חולין והשום והשמן של תרומה לף על גביהן ונגע טבול יום בשמן לא פסל אלא שמן ריב"ן אומר שניהם חבור זה לזה פי' שניהם השום והשמן חבור. היכן עירב כמו חבין קדרה דפ' כילד מברכין דהיינו קמחא ומשחא ולוכשא מעורב יחד:

בפי' רע"ל צריך להגי' והא דפסיל בכל מקום שהולך השמן לפי שאינם יכולין להפרידו וכו':

מעשה קדרה קטניות ס"א וקטניות:

ה בשר הקודש שקרם עליו וכו' ותניא בתוספתא בשר קודש שקרם עליו הקיפה וכן השמן שלף על היין ר' ישמעאל ב"ר יוחנן בן ברוקא אומר בש"א חבור וב"ה אינו חבור: וכתב הרמב"ם ז"ל כבר באתי בפתיחה כי טבול יום יפסול בקודש בלבד כמו התרומה ע"כ ותמצא לבריו ז"ל בהקדמה סימן כ"ד ועיין לעיל סוף סימן ראשון: חבור זה לזה ר' יוחנן בן נורי אומר שניהם חבור זה לזה אית לה"ג מלות זה לזה בין בריש בין בסיפא. מעשה קדרה וקטניות היא גירסת הרמב"ם ז"ל שפירש מעשה קדרה מה שמבשלין בקדרה מן הבשר והקמח וכן שאר חמשת המינים כגון הריפות וותיקא וקמח מבושל בקדרה: ושמן

ומ"מ השמן ניכר כדפרישית לעיל והא' דפסלי בכל מקום שהולך השמן לפי שאין יכולין להפרידו מן המקפה ומן התחיבה ע"כ. אבל הרמב"ם פי' וז"ל ועיין לאמרו ואם היכן שישמהו חבין הוה שלום אותם הקיקות בשמן לא יערב השמן הבא במקפה עד שישוב הכל אחד כמשורב כי הוא לא פסל כל מה שנתערב בו שמן של תרומה ע"כ. וקשה על שני הפי' מהא דתניא בתוספתא הביאה הר"ש פ"ג עלה דתנן עיסה שנטמאה או שנתחללה וכו' תניא בתוספתא עיסה שנטמאה או שנתחללה בשאור של תרומה חייבת בחלה ואינה נפסלת בע"י דברי ר"מ ור"י ר"י וז"ש פוסלין אמר ר' מתחם בר' יוסי אמרתי לפני אבא לא אתה מודה במקפה ותחיבה של חולין ושמן של תרומה לף על גביהן ונגע טבול יום בשמן לא פסל אלא שמן ריב"ן אומר שניהם חבור זה לזה וכיון דתני בוש ושמן הוי"ל למיתני מקום מגעו ואולי סמי מכלל שום א"כ הא' תנא נקט שמן וה"ה שום:

ואם חיבץ וכו'. כתב הר"ב ז"ל ותיקן היינו שעירב המקפה והחמיטה עם השמן שאין יכולין להפרידו מן המקפה ומן החמיטה ע"כ. אבל הרמב"ם פי' וז"ל ועיין לאמרו ואם היכן שישמהו חבין הוה שלום אותם הקיקות בשמן לא יערב השמן הבא במקפה עד שישוב הכל אחד כמשורב כי הוא לא פסל כל מה שנתערב בו שמן של תרומה ע"כ. וקשה על שני הפי' מהא דתניא בתוספתא הביאה הר"ש פ"ג עלה דתנן עיסה שנטמאה או שנתחללה וכו' תניא בתוספתא עיסה שנטמאה או שנתחללה בשאור של תרומה חייבת בחלה ואינה נפסלת בע"י דברי ר"מ ור"י ר"י וז"ש פוסלין אמר ר' מתחם בר' יוסי אמרתי לפני אבא לא אתה מודה במקפה ותחיבה של חולין ושמן של תרומה לף על גביהן ונגע טבול יום בשמן לא פסל אלא שמן ריב"ן אומר שניהם חבור זה לזה וכיון דתני בוש ושמן הוי"ל למיתני מקום מגעו ואולי סמי מכלל שום א"כ הא' תנא נקט שמן וה"ה שום:

חזון נחום

הר"ש במשנה לעיל דהא דלעיל תני לא פסל אלא מקום מגעו והכא קתני לא פסל אלא שמן ואם קיבן כל מקום שהלך השמן פסל משום דהתם ליכא לשמן בעין ואין מקומו ניכר משום דכולו משורב ע"כ. וכתב עוד והא דקתני במשנה אלא שמן ובתוספתא קתני מקום מגעו דתניא בתוספתא אמר ר' יוסי אמרתי לפני אבא אי אתה מודה במקפה ותחיבה של חולין ושמן של תרומה לף על גביהם ונגע טבול יום בשמן לא פסל אלא מקום מגעו ומשום דבתוספתא קתני שום ושמן ולהכי נקט מגעו דאם נגע בשמן השמן פסול והשאר טהור ואם נגע בשום השום לבדו פסול והשאר טהור. אבל במתני' לא קתני שום אלא שמן ע"כ. וקשה מאידך תוספתא דמייתי לה הר"ש ז"ל עלה דמתני' דקתני דמקפה והתחיבה של חולין והשום והשמן של תרומה לף על גביהן ונגע טבול יום בשמן לא פסל אלא שמן ר' יוחנן אומר שניהם חבור זה לזה וכיון דתני בוש ושמן הוי"ל למיתני מקום מגעו ואולי סמי מכלל שום א"כ הא' תנא נקט שמן וה"ה שום:

ואם חיבץ וכו'. כתב הר"ב ז"ל ותיקן היינו שעירב המקפה והחמיטה עם השמן ומ"מ השמן ניכר כדפרישית לעיל והא' דפסלי בכל מקום שהלך השמן לפי שאין יכולין להפרידו מן המקפה ומן החמיטה ע"כ. אבל הרמב"ם פי' וז"ל ועיין לאמרו ואם היכן שישמהו חבין הוה שלום אותם הקיקות בשמן לא יערב השמן הבא במקפה עד שישוב הכל אחד כמשורב כי הוא לא פסל כל מה שנתערב בו שמן של תרומה ע"כ. וקשה על שני הפי' מהא דתניא בתוספתא הביאה הר"ש פ"ג עלה דתנן עיסה שנטמאה או שנתחללה וכו' תניא בתוספתא עיסה שנטמאה או שנתחללה בשאור של תרומה חייבת בחלה ואינה נפסלת בע"י דברי ר"מ ור"י ר"י וז"ש פוסלין אמר ר' מתחם בר' יוסי אמרתי לפני אבא לא אתה מודה במקפה ותחיבה של חולין ושמן של תרומה לף על גביהן ונגע טבול יום בשמן לא פסל אלא שמן ריב"ן אומר שניהם חבור זה לזה וכיון דתני בוש ושמן הוי"ל למיתני מקום מגעו ואולי סמי מכלל שום א"כ הא' תנא נקט שמן וה"ה שום:

ציונים

ה בשר הקדש ירושלמי פלה פ"ד ה"א מי' סם הי"ב: וכן בקטניות מיי' סם הי"ב קדרה מיי' סם פ"ו הי"ז.

חלופי גרסאות

ה קדרה בקטניות בד"ב ובד"ק ובמס"ב וקטניות.

תוספות הדשים

ה כמשנה שקרם עליו הקיפה. אע"ג דאמרי' בתוליין דף ק"ב הקיפה מלטרפות. לטומאה קלה הכא דקרם גרע טפי ולא הוי חיבור (הלא"ם):

אליהו רבה

ד כל מקום שהולך השמן פסל. ר"א כן יהודה אומר ברתותא הוא דאמר מי פירות עושה חבור. דתנן (פ"ג ד') עיסה שהוכשרה במקה ונילושה במי פירות ר"א בן ברתותא אומר משום ר' יהושע פסל את כולה רע"ל אשמו לא פסל אלא מקום מגעו: חבור זה לזה. כל העולים עמה חבור. גרסינן ולא גרסינן בדברי ת"ק זה לזה: מעשה קדרה וקטניות. גרסינן:

משנה אחרונה

לא פסל דהמקפה חולין. אבל בתוספתא הביאה הר"ש תני דריב"ן פליג ואמר שניהם חבור. אלא דהתם תני השום ושמן של תרומה לף וכתב הר"ש דריב"ן לאמר שניהם חיבור זה לזה היינו השום והשמן חבור ע"כ כוונתו כדפי' ובמתני' דתני השמן גרידא ליכא למ"ד חיבור:

ואם חיבץ. פי' אחר שנגע בשמן הלף חזר ועירבו פסל הכל אע"ג דאין ט"י עושה משקה אחלה הכא המקפה עצמו הוי כשמן שא"א להפרידו והא דלא קתני במתני' דלעיל אם חיבץ. אבל לפי' הרב דהתם נמי השמן בעין ואינו מעורב ה"מ למיתני לעיל אם חיבץ. אלא דהתם השמן מעורב עם השום ונבלע בשום ואינו לף: ה בשר הקדש. משום דבעי למיתני שקרם עליו הקיפה ושתם קיפה היינו רוטב ושומן הבשר. ותרומה בבשר ליכא להכי צריך למיתני בשר הקדש וס"ל בע"י אינו מטמא אף בקדש אלא פוסל בחכמים פי"א דפרה משנה ד': שקרם עליו הקיפה. נ"ל דקיפה דהכא היינו רוטב וכמ"ש תוי"ט פ"ג דזבחים דבכל דוכתא מתפרש לפי ענינו והכא קודם שקרם משקה נמור הוי וכ"כ במנן אברהם סי' קנ"ה דרוטב הוי משקה וקודם שקרם אמרי' דמשקה עומד הוי חבור ומחבר ומלרף את האוכלין כדפי' לעיל ואם נגע בקיפה כנוגע בחתיכות ופוסלין אבל משקרם יצא מתורת משקה והלכך נגע בקיפה חתיכות מותרות שהרי כבר ליעול הקיפה אין החתיכות עולין עמה ולא חשיב נשיכה אלא כבשלם מזה לזה כדפי' הרב רפ"ק וכשאין עולין עמה לא הוי חבור אבל חתיכות מעלין הקיפה הלכך חתיכות וכל העולין עמה חבור. ותמצא בחכמים דלקמן רפ"ג דמשערין בטמא אם הטהור הרב רפ"ק וכשאין עולין עמה לא הוי חבור אבל חתיכות מעלין הקיפה הלכך חתיכות וכל העולין עמה חבור. ותמצא בחכמים דלקמן רפ"ג דמשערין בטמא אם הטהור עולה עמו והכא כשנגע בקיפה משערין בה אם החתיכה עולה עמו ושעיקא דאין החתיכות עולין עמה הלכך שהרות: ונגע בקיפה החתיכות מותרות. וכתב הרא"ש בפירושו אע"ג דכר"פ העיר והרוטב אמר קיפה מלטרפת לטומאת אוכלין הכא דקרם גרע טפי עכ"ל ודעתי קלרה מהבין דבריו מ"ש דקרם גרע טפי אדרבה התם אמרי' דוקא קרום הוי אוכל כמ"ש הרב שם. ואם דעתו לחלק בין קרם לקרום לא ידעתי מי דחקו לזה ושיקר קושיתו אין לה מקום כלל דמה ענין ירקן לחבור. דגהי דהוי אוכל להלטרף בהדי אוכלין לכבילה כשנתיהם טמאין לטמא אחרים. מ"מ לענין חבור שאם נגע טמא בזה נטמא האחר עמו בהא לא חיירי התם:

ריב"ן אומר שניהם חבור. אפשר טעמו דהא דמשערין בטמא רפ"ג אם עולה הטהור עמו. היינו בשני אוכלין אבל במשקה כה"ג לעולם הוי חבור כיון שא"א לשלם המשקה מן האוכל שלא ישאר בו משהו הוי כנתלש מזה לזה כל שהו והוי כנשיכה והכא אע"ג דקרם א"א שלא נשאר לחלותה כל שהו ע"ג האוכל וחשיב כנשיכה.

וא"ק לא חשיב ליה כנשיכה: מעשה קדרה בקטניות. נ"א גרס וקטניות וכן העתיק הרמב"ם ספ"ו מהט"ח:

בזמן שהן פרודין אינם חבור וכזמן שהם גוש חבור. לא אתפרש לי כולה מילתא מאי קמ"ל ומאי איריא מעשה קדרה הא בכל האוכלין הדין כן שאינם חבור להתטמא זה מחמת זה אא"כ הם גוש והיינו נמי דין קיפה והתיכות דלעיל כדפי' לעיל וכן מוכח בפ"ה דטהרות מ"ח כמ"ש הר"ב שם דנגיעה אינה מחברת את הבלוק אא"כ נושבות כדתנן מקרלות נושבות ע"כ. וכן מוכח פ"ג דטהרות מ"ב. ופשוט הוא בכמה דוכתי ומאי איריא דתני לה במעשה קדרה דוקא. וסיפא נמי דקתני אם היו גושין הרבה ימנו. קשה מאי למימרא ואמאי שבח מבול יום ונקט ימנו לענין טומאת ערב והא"ל למיתני אם היו גושין הרבה אינם חבור לשייך נמי בטבול יום. וי"ל דמעשה קדרה מפרש הרב פ"ו דברכות כגון הריפות וגרס כרמל והלביבות. ונראה דהכא מיירי בהריפות והן כמו הריפות שלנו כשמתבשלין במים נבלעין בהם כל המים ולא נשאר עליהן שום מים רק להלוחות. והמנן אברהם סי' קכ"ח כתב בשם רש"י דברכות דף נ"ב דמשקה של תבשיל תורת אוכל עליו וכתב שג"ל דוקא משקה טופה שלא עלמו אבל רוטב נמור מקרי משקה כדמשמע רפ"ג דטהרות ע"כ וז"ש של עלמו אין ר"ל מוהל היולא מן הבשר עלמו דהוה פשיטא אפילו לא נתבשל הוי

נימוקי הגרי ב ה בחר"ב ד"ה מעשה קדרה כו' וקטניות נ"ב דומה לזה מ"ש הטעור בברכת תופה בקדושין שפ"ו שהבית רפה כדין אחר אותיות יהוא סבוים שהוא ואי"ו

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

הרי אלו ימנו. אם נגע בארן בחחת מהן הרי הוא ראשון והנוגע הסמוך לו שני. והאחר הסמוך לשני שלישי בתרומה: שניהן הבור זה לזה. ואם נגע טבול יום בחחד מהן נפסל חבירו ואין הלכה כר"י בן נורי: ו חבית ששקעה. חבית של יין של תרומה שנפלה לתוך הבור ושקעה בתוך היין שבבור והיין שבבור חולין ואף למעלה ע"פ החבית. ונגע וכו' אם שלשל ידו לתוך פי החבית מן השפה ולפנים הרי זה חבור. ונפסל כל היין שבחבית ואפילו לא היתה החבית מתחלתה מלאה לגמרי מן היין של תרומה:

מן השפה ולחוץ. שלא הכניס ידו לתוך פי החבית אע"פ שנגע ביין של בור שכנגד פי החבית אפ"ה אינו חבור: אפילו על גבי רום קומה. *שעלה יין שבבור ע"פ החבית רוס קומת אדם. אם נגע כנגד פיה הוי חבור ואין הלכה כר"י בן נורי:

*) כל"ו שעל היין מפיה

אם היו נושין הרבה. הרי אלו ימנולג). שמן שהוא צף ע"ג היין ונגע טבול יום בשמן. לא פסל אלא השמן. ר"י בן נורי אומר שניהם חבור זה לזה: ו חבית לד) ששקעה לתוך בור של יין לה). ונגע בו טבול יום. מן השפה ולפנים לו). חבור לז). משפה ולחוץ. אינו חבור לח). ר"י בן נורי אומר אפילו על גבה רום קומה לט) ונגע כנגד פיה

וכבר כתבתי בזה ברים פרקין: ו חבית ששקעה לתוך בור של יין. פי' הר"ב והיין שבבור חולין. וכ"פ הר"ש. אבל הרמב"ם מפרש דהכל תרומה. ואם נגע משפה ולחוץ לא פסל אלא יין שבבור. וכל מה שבתוך החבית טהור. וכאלו היה נפרד מן היין שבבור. ע"כ. אך בתוספתא שבחבית הר"ש גרלה

מלאכת שלמה

שמן שהוא צף וכו' וכתבו תוס' ז"ל שם בפ"ק דשבת מדנקט טבול יום ולא נקט שני משמע דשמן חשיב משקה דשני אחר מטמא משקים להיות תחלה ע"כ. פי' אבל טבול יום אינו עושה המשקים תחלה כדתנן בפ"ח דפרה סימן ז':

ו חבית ששקעה וכו' החבית יש בה יין של תרומה והבור יש בו יין של חולין כמו שפי' רע"ל והוא פי' הר"ם והרא"ש ז"ל ומלאתי כתוב בגליון לפירוש הרא"ש ז"ל בכתיבת יד אמר ינחק גרלה לי מפי' הרמב"ם ז"ל דגם כל הבור של תרומה שפי' ואם נגע ביין שלמעלה מהחבית נלבד לא פסל אלא יין שבבור ומה שבחבית טהור ע"כ:

מן השפה ולחוץ וכו' כך ג"ל:

וביד שם פ"ח סי' ח' ולא משמע מדבריו אשר שם כמו שפירש כאן אלא כמו שפירשו הר"ם והרא"ש ז"ל והכיון משמע מן התוספתא שבחבית הר"ם ז"ל וכן כתוב גם כן בתוספות יו"ט:

חבית

חזון נחום

ה שמן שלם ע"ג יין וכו'. בפ"ק דשבת ובפרק הזורק אמרינן שמן שלם ע"ג יין מחלוקת ר' יותנן בן טרי וריבנן דתנן שמן שלם ע"ג יין וכו' וקלת קשה מאד ליה להרא"ם ללמוד דין שבת מתבורי טומאה והלא בפרק העור והרוטב אמר שמואל תלתא שמקו בתיכיהן מטמאות טומאת אוכלין ותנולם מהן בשבת תיב חטאת יע"ש הא שאין למדין זה מזה אם לא בדבר המפורש במשנה או בברייתא ואם כן מאי ליה לרא"ם ללמוד משם בלא ראיה ומה גם היות חיבור טבול יום דקיל וכמ"ש הרמב"ם בפ"ז מהלכות ט"א יש דברים שאינן חבור בטבול יום ואע"פ שהן חבור בכל השומאות אלא אם נגע בהם טבול יום לא פסל אלא זה שנגע בו ואלו היה הנוגע במקום טבול יום אדם אחר מי' פוסל הכל אלא פסלו טבול יום ואין ג"ל שאם היה הנוגע אב השומאה או ראשון בשומאה משמא הכל ומפני מה הקלו בטבול יום מפני שבבר טהר ואינו מחוסר אלא הערב שמש ע"כ. א"כ לדבריו ז"ל אם היה הנוגע בזה עמא אחר אפילו שני היה טומאת הכל גם את היין משום דחשיב חבור ובלא זה אם היה הנוגע שני היה עושה השמן תחלה ואחר ומטמא את היין וכן כתבו שם התוספות ועיין במ"ש בפרק הזורק ואין כאן מקום להאריך בזה סוף דבר לריך לדעת מאי דאמ"ל ללמוד מחבור טבול יום הקל הזה ולריך ישוב ואולי כוונת הרא"ם הוא דלר' יותנן בן טרי ודאי חייב אמנם לרבנן איכא לאסתפוקי שאת ים ללמוד מדין טומאת אוכלין כיון שאינו שיש דבר שאינו בשת לטומאת אוכלין כדתניא בפרק העור והרוטב אילן שנפשת וכו פירות הרי הן כתלושים פירות בין לענין טומאת אוכלין בין לענין שבת יע"ש. א"כ אין לנו לחייבו בלא ראיה והנה אם היינו אומרים דאוכל אינו מטמא משקה מן התורה כי אם מדרבנן היינו יכולין לומר דשמואל ס"ל אע"ג דחשיב מחובר לענין שבת מ"מ אחמור דבנן דחשיב תלוש לענין שתקבל טומאה ולחומרא לא לקולא לברוח עליה תרומה וקדשים ואע"ג דסתמא קאמר מטמאין טומאת אוכלין כיון שאין מטמאים תאנים אלו דבר אחד אלא מדרבנן לא הוקר לפרש דהא פשיטא שאם נגעו באוכל אין אוכל מטמא אוכל מן התורה וכן אם יהיה הדין כן אם נגעו במשקה א"כ לא יאמלא להם שום טומאה לטמא אחר מן התורה ואף אם יאכלנו אדם אין כאן אלא איסור גויה ולכבי אחאור בהו שמואל לחומרא אמנם שמן אף ע"ג יין אם איתא לענין שבת חשיב מחובר לא היה להם להכמים להקל לענין טומאה לחושבו נפרד אף בטבול יום הקל אלא ודאי דס"ל להבן שנם לענין שבת לא חשיב מחובר. אמנם למאי דס"ל לרש"י ז"ל בפ"ק דשבת דאוכל מטמא משקה מן התורה אם כן מדקאמר סתמא טומאת אוכלין כדינו קאמר אם כן אם נגע בו משקה תרומה שורפו שמדין תורה חשיב תלוש וטומאה לחומרא גמורה היא לשרוף עליה משקה תרומה אלמא שדין מחובר טומאה לשבת לא דמי למחובר לאוכלין ואם כן ל"ל דשמן הלף ע"ג יין חשיב מחובר לענין שבת אבל לא לענין טומאה ואף שהוא להקל כי לא ראו חכמים להחמיר בזה ולחשבו מחובר בט"י הקל ואולי ס"ל להם"ם דממשנה דכוותא דבוריס משמע שדינם שוה ואין זה מספיק ולריך לחלק בין המשאים עיין בדברי הרמב"ם רפ"ז דה' שאר מ"ם:

ו חבית ששקעה וכו'. (עיין תוי"ט ד"ה חבית ששקעה). וקשה לאם כן תפשוט מינה לענין שבת דין ע"ג יין לאו היינו הנתתן וכדפשטינן התם דשמן ע"ג יין

ציונים

שמן שהוא צף עיכונין ע"א שבת ר ק מוי' שם ע"ח ס"ג ו חבית ששקעה מוי' שם ס"ח.

הלופי גרסאות

שמן שצף ע"ג יין בכי"ע הגי' ע"ג פים:

אליהו רבה

ו חבית ששקעה וכו'. חבית ריקנית שנפלה לתוך בור של יין של תרומה: מן השפה ולפנים. כל היין שנכנס לתוך החבית אם נגע טבול יום במקצתו כל מה שבחבית עמא שהוא חבור:

מן השפה ולחוץ. הוא היין שבבור אינו חבור אלא היין שבחבית ואם נגע טבול יום ביין שבחבית היין שבבור טהור: אפילו ע"ג רום קומה. ששקעה החבית לעקקא הבור ויין הרבה לף ע"פ החבית ונגע בצד פיה חבור להיין שבתוך החבית:

משנה אחרונה

הוי מי פירות אלא ר"ל דוקא משקה עופה שעליו אבל רוטב גמור שהוא משקה בעין הוי משקה וכ"כ עוד לעיל בשם מהרי"ט שכתב בשם רבו משקה שנתבשל מיקרי אוכל והוא מתקפקן בדבר עכ"ל. וג"ל דהריפות הוא מעשה קדרה דהכא שאין שם משקה בעין עליהם אלא להלוחית אפילו טיפחין חיגם בכלל משקה לכ"ע והא קמ"ל אע"ג דמשקה עומד מלרף את האוכלין והשיבו כגבוכה הני מילי משקין שהן בעין אבל לחלוחית זה שאחר הבישול אינו חשוב משקה לגרף ובזמן שהם פרודין חיגם חבור כמו שאר אוכלין שהם בלא משקה. והיינו נמי דתני אם היו נושין הרבה ימנו. דאלו הוי משקה בהן היו כולן שני גבי ארן שהמשקה נעשה תהל' ומטמא הגוף שאלו.

ואפילו הן מאה כולן שניים וכדתנן בפ"ק דטהרות. קמ"ל דבהא אין שם משקה עליו כדפי': ואם היו נושין הרבה ימנו. וה"ה דגבי פרודין ה"מ למיתני הכי אלא דסתם פרודין אין בכל אחד כביצה ואין בו לטמא הסמוך לו:

שמן שהוא צף ע"ג היין. כל המשקין אם נתערבו מתערבין כולם זה לתוך זה מלבד השמן שהוא צף ואינו מתערב הלכך לת"ק אינו חבור שיכול לסלק השמן כולו ואין כאן נשיכה וריב"ג ס"ל דאפילו מסלקו א"א שלא ישאר ממנו כל שהו וכה"ג ס"ל דהוי כנשיכה כדפי' לעיל והכא איירי שהשמן והיין שניהם של תרומה:

ו חבית ששקעה לתוך הבור של יין. פי' הרב והיין שבבור חולין. ולפ"ז ה"מ למיתנקט בור של מים ושמא דהמים מבטלין טעם היין ופקע שם תרומה:

ונגע בו טבול יום. אבל אחר עמא אפילו טומאת ידים עושה המים תחלה ומטמו את היין: מן השפה ולפנים חבור. וי"ל הטעם דמן השפה ולפנים הוא מובדל מן הבור והכלי מחברן להכי הוו חבור ע"י הכלי. אבל מן השפה ולחוץ שאינם בתוך הכלי אינם חבור דבתר בור גרירי. ומה"ע ניחא הא לאמרי' ס"ק דשבת מים ע"ג מים היינו הנתתן ואם קנע מים מע"ג גומת בשבת הוי עקירה. אבל שמן שלם ע"ג יין וקלע השמן בשבת תליא בפלוגתא דריב"ג וחכמים דלריב"ג דאמר שניהם חבור לענין תרומה ה"ה לענין שבת הוי הנחה ועקירה מעלייתא הוי אם קלעו ולת"ק לאו הנחה הוי כדאיתא התם. וא"כ הכא מחוץ לשפה אמאי לא הוי חבור הא יין ע"ג יין לכ"ע הוי חבור. וע"כ ג"ל משום דבתר בור גרירי ואינו חבור לחבית. ובזה מלאנו טעם להא דתניא בתוספתא והביאה הר"ם במה דברים אמורים שנפלה לתוך הבור אבל נפלה לתוך הפיטם אפילו היא כור בולו חבור ע"כ ופסקה הרמב"ם בחבורו. ולא אתפרש טעמא מה הפרש בין בור לפיטם. ולמאי דס' ז"ל

לפיטום

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ציונים

חבית שנקבה ע"ז ס פי' עם כ"ו. הפארה יהונתן מחשוה פ"ב ה"ג פוכה ע"ב ס"ח:

חלופי גרסאות

ז בין פפיה בל"ג ובל"ו ובל"ד ובמשב"ג בין ל"ג פפיה:

תוספות חדשים

ז במשנה חבית כו' בין מפיה כו'. כל"ל וכן סוכלה בגמ' דפ"ז ד"ם:

ז תוי"ט ד"ה טמאה תמהני כו'. וכ"ל דלא תנא פסולה ה"ת. דלאיכי בשאין בו מלה נגד מה שסביב הנקב אבל אם יש בו בטל לכך תנא טמאה לאוכות דלא שייך כה ביעול אשלו באלף כדפי' הר"כ בסוף מנגה זו ואי תנא היטר ה"ת אדרבה לקולא כי הוא דבר לת ומעורב תיכף ואינו ניכר בטל הוא בק"ת לכך תנא טמאה וטהורה (מהורש"ת ג"ל):

ז בהר"ב ד"ה ונגע טבול יום כו'. כ"כ הר"ם והרא"ם. וטעמייהו מדקאמר במתני' דלקמן עטול בא"ב הטומאה. ולא קאמר דבטל בכוב. אי בא' ומאה אם תרומה היא. א"נ דלקמן אייבי לענין ניקוי דאין לנו לטהר אלא המשקים הבליונים המחוברים לו ע"י ניקוי משא"כ מה שבתתון. ולאי דטמאה מזמת אותו טופס של הקילות שבפל לתוכן. כיון שהות אב הטומאה' ובהכ"ג קובי' הת"ע ד"ם יעלה כו':

ול"ב דהתם מייבי לגיקוי אינו מיבור לענין כמ"ם הר"כ שם וכן מכמיבין אבל הכא אייבי שהגיקוי בטל בתתתון א"כ אם כוא ראשון אין אני מטמא לתתתון שנופל לתוכו (מהורש"ת):

ז תוי"ט ד"ה יעלה כו' וקשיא לי כו'. הלכך חביב כגב הכלי. ואם היה בו שכן חבית עהורה (ה מ"ם):

ראשון לציון

ז כמשנה חבית שנקבה כו' עכו"ם ס'. וכם אינה חבית שנקבה בין מפיס בין משוליה כו' ע' יסל"מ:

הידושי מהרי"ח

ז תוי"ט ד"ה טמאה תמהני דפסולה הו"ל למתני וצ"ע עכ"ל. ואפשר אם היה אומר פסולה ה"א רק מה שנגע אבל לא בולה וא"ב בטל בק"א ור"ו המדומע כדלקמן פ"ג מ"ד. אלא שבקרקע החבית חוששין שמא אותו שלמטה לא נתערב כדאמרי' כה"ג פ"ק דמכות דף ד' חבית שנפלה לים הגדול חיישי' שמא יש שם שלשה לוגין במקום אחד שלא נתערבו.

והר"ם מיירי שלא נחסר מתחלה רק מיעוטה ורובה תרומה:

ז בין משוליה וכן מלדיה. כך הגירסא בכל הספרים. אבל בגמרא בע"ז מייתי לה וגרס נמי בין מפיה וכ"כ עיקר דר' יהודה אמר מפיה ומשוליה טמאה משמע דת"ק נמי איירי מפיה ומהדר ליה ר"י בהא תוליגא לך. ואפשר לקיים גירסת הספרים דמיירי בחביות פתוחות בלא מגופה ויושבות על שוליהן והלכך לא ניקב שם כיון דפתוחות. ור"ו לא מדבר ניקב שייך לא יאמר שנגע מפיה. ומיהו מדברי התוס' בע"ז

חזון נחום

יין לאו היינו הנתתו ממתני' דלעיל בסמוך והא ליתא דהא אמרינן התם למים ע"ג מים היינו הנתתם ומאי שנא יין ממים דהא תנא היא וא"ל דהכא שאני שהיין שבתוך החבית חביב כיפלד אע"פ שהכל בתוך הכור ולא דמי לקולא מטל גבי גומא דהתם וק"ל. ולשון הרמב"ם פ"ח מהט"ת עטול יום שהיה תורם את הכור ונפלה חבית של תרומה וכו' והוא לשון התוספתא ופירש ר"ם עטול יום שהיה תורם וכגון שאינו קונה שם תרומה עד אחר שיהא מופרש כדי שלא יפסל בעטול יום ע"כ. ופיים שם הרמב"ם ואם היה הכור פיטם אפילו היה כלי גדול שמתיין מלא כור פולה חבור ואם נגע במקלת היין פסל התרומה שבחבית שבקרקע הכלי. ע"כ. וכתב הכ"מ וטעם דין זה מפני שהחבית והפיטם שניהם כלי הכל כאחד ולאי זה יש ללמוד מכאן לענין בבת שאם היו שני כלים זה בתוך זה דתשביי מתוכר והקולא משם מייב דהוי קילא מע"ג הנתתו אבל הראב"ד כתב ואפשר שבבר נבטל בכלותו לפיטם ולפ"ז אם היתה החבית מונחת מלאה כתוך פפיטם שהיה ריקן ואח"כ מלאו הפיטם אפשר שאין שם בטול. אובבא שבכ"מ כתב על הטעם שבתב הרמב"ם שנקבה וכו'. הרמב"ם פ"ח מהט"ת אסת בבנין וכתב הכ"מ

מלאבת שלמה

ז חבית שניקבה וכו' וכתב הר"ם ז"ל בפ"ה דמסכת טהרות דר"ם בן אלעזר דתוספתא דהתם קאי בשיטתי' דר' יהודה דהכא:

ונגע בו טבול יום פי' הרמב"ם ז"ל ונגע ט"י במשקה בנקב ההוא לסותמו בידו הרי פסל כל החבית:

בפי' רעז"ל והוא לה תרומה טמאה שבתערבה בטהורה ותעלה באחד ומאה בתרומה בחולין וכן תנן בפ"ה דתרומות סאה תרומה טמאה שנפלה למאה סאה תרומה טהורה וכו' וחכמים אומרים אבדה במיעוטה ומיעוטה לאו דוקא דאחד ומאה בעי. עוד בפי' רעז"ל ז"ל כך ובהא אפילו רבנן מודו דקלוה לא חשיב חבור למה שבכלים כמו מה שבנקב שבלד החבית לחבית ואע"ג וכו':

בעבוע

הוא ז"ל ומאה שזו היא כוונת הראב"ד שכתב ואפשר כו' ע"ב. ולע"ד הם תלוקים בטעמם: ז חבית שנקבה וכו'.

הכ"מ

מ) כנגד הנקב: מא) תמה רמוי"ט דסול"ל פסולה. ולפנד"ל דר"ל כולה חבור כפ"ת מ"ב: מב) משום דבנגע בנקב שנגד פיה. שכל בשים למה שלמעלה. וכ"כ בנגע נגד נקב שבשוליה

יבין תפארת

יבין ישראל

מ) כנגד הנקב: מא) תמה רמוי"ט דסול"ל פסולה. ולפנד"ל דר"ל כולה חבור כפ"ת מ"ב: מב) משום דבנגע בנקב שנגד פיה. שכל בשים למה שלמעלה. וכ"כ בנגע נגד נקב שבשוליה

הכל נמשך דרך שם: מג) לא פסל רק מקום מגעו. והוא בטל בק"ת: מד) ובטבו"י נילף אינו חבור אף למה שלמטה. ולא נפסל

משנה אחרונה

דפיטום שהוא ג"כ כלי כמו החבית ולא מבטלי אהדדי ועיין בכ"מ פיטום הוא כלי בתם' ר"ה החוקע לתוך הכור או לתוך הפיטם ובכמה דוכתי נקרא פיטם בסמ"ך במס' כלים פ"ג שטופלין בה הפטסין וכמס' ביצה הללו בעלי פטסין והר"ם הפתיק כאן פיתום בתי"ו. ומ"ם הרב מן החבית ולפנים חבור ואפילו לא היתה החבית מלאה לגמרי מן היין של תרומה ע"כ וכ"כ הר"ם וה"ל אפילו עכשו היא מלאה ונמלא שבתתלאה מחולין ואפ"ה הכל תרומה והטעם דקי"ל יש בילה בלא וכל טפה מקלתה תרומה. אבל הרמב"ם בחבורו כתב שנפסל מה שבקרקע החבית. וגרסה דהרמב"ם אמר בשרובה לא היתה מלאה ונמלא דרובו חולין וה"ל מדומע ואין ט"י פוסל המדומע כדלקמן פ"ג מ"ד. אלא שבקרקע החבית חוששין שמא אותו שלמטה לא נתערב כדאמרי' כה"ג פ"ק דמכות דף ד' חבית שנפלה לים הגדול חיישי' שמא יש שם שלשה לוגין במקום אחד שלא נתערבו.

והר"ם מיירי שלא נחסר מתחלה רק מיעוטה ורובה תרומה:

ז בין משוליה וכן מלדיה. כך הגירסא בכל הספרים. אבל בגמרא בע"ז מייתי לה וגרס נמי בין מפיה וכ"כ עיקר דר' יהודה אמר מפיה ומשוליה טמאה משמע דת"ק נמי איירי מפיה ומהדר ליה ר"י בהא תוליגא לך. ואפשר לקיים גירסת הספרים דמיירי בחביות פתוחות בלא מגופה ויושבות על שוליהן והלכך לא ניקב שם כיון דפתוחות. ור"ו לא מדבר ניקב שייך לא יאמר שנגע מפיה. ומיהו מדברי התוס' בע"ז

הקילות

גרסה כפירושו. שאין כאן תרומה אלא מה שבחבית וכך הם דברי הרמב"ם בחבורו פ"ח מהלכות ט"א:

ז **טמאה** תמהני דפסולה הוא ליה למתני. ול"ע: **מן** הצדדים כו' טהורה. כתב הר"ב ואין פסול אלא מה שנגע. וכ"כ הרמב"ם. וכתב שכן מתבאר בתוספתא. ע"כ. ולריך לחלק דלא אמרינן בסיס ונמשך אלא במפיה ומשוליה. הואיל והכל הוא בסיס או נמשך. משא"כ מהצדדין אע"פ שמה שלמטה הוא בסיס. ומה שלמעלה הוא נמשך. הואיל ואין הכל שוה. אינו חבור כלל. כך נ"ל. אבל הר"ם הביא סוגיא דפ"ד דע"ז דף נ"ט תרי ליטני דרב פפא. ולישנא קמא כדאמרן. ולישנא בתרא דמה שלמעלה הואיל ונמשך הוי חבור. וכ"ל דטעמא דיותר חבור מה שנמשך. ממה שיהיה חבור לפי שהוא בסיס. שהנמשך דבוק כולו מקרי טפי: **ונגע** טבול יום בקלוח כו'. כתב הר"ב דקלוח לא חשיב חבור לכלים. כמו הנקב שבצדה. ולשון הר"ש *(לא חשיב) חבור למה שבכלים כמו מה שבצדה. והמגיה כן בלשון הר"ב לא הפסיד: **יעלה** באחת ומאה. כתב הר"ב מטעם בטול. וכדתנן במשנה ד' פרק ה' דתרומות

*) כל"ל ליתא כ' תיבות אלו

מלאבת שלמה

ז חבית שניקבה וכו' וכתב הר"ם ז"ל בפ"ה דמסכת טהרות דר"ם בן אלעזר דתוספתא דהתם קאי בשיטתי' דר' יהודה דהכא:

ונגע בו טבול יום פי' הרמב"ם ז"ל ונגע ט"י במשקה בנקב ההוא לסותמו בידו הרי פסל כל החבית:

בפי' רעז"ל והוא לה תרומה טמאה שבתערבה בטהורה ותעלה באחד ומאה בתרומה בחולין וכן תנן בפ"ה דתרומות סאה תרומה טמאה שנפלה למאה סאה תרומה טהורה וכו' וחכמים אומרים אבדה במיעוטה ומיעוטה לאו דוקא דאחד ומאה בעי. עוד בפי' רעז"ל ז"ל כך ובהא אפילו רבנן מודו דקלוה לא חשיב חבור למה שבכלים כמו מה שבנקב שבלד החבית לחבית ואע"ג וכו':

בעבוע

הוא ז"ל ומאה שזו היא כוונת הראב"ד שכתב ואפשר כו' ע"ב. ולע"ד הם תלוקים בטעמם: ז חבית שנקבה וכו'.

הכ"מ

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

סלקא להו המקה במקום כמו למים אבל מטעם בטול בטלים הם בא' ומאה ודוקא במגע טב"י בטלים המשקין. משום דטב"י פוסל ואינו מטמא. אבל בשאר טומאות קא הדר מה שבקלוח ומטמא כל מה שבכלי במגע: **ח** בעבוע שבחבית. כשמלרפין כלי חרס בכבשן. יוצאין בדפנותיהן כמין אבעבועות. שיש להן ב' דפנות א' לגד פנים של חבית ואחד לגד חוץ. וחלול באמצע. ופעמים שיש באותו בעבוע ב' נקבים אחת בדופן הבעבוע של גד פנים שהוא לגד חלל החבית. ואחת בדופן של גד חוץ. וכשהחבית מלאה משקים. ומאה מה) : **ח** בעבוע שבחבית מו) שניקב. בין מבפנים בין מבחוץ מז) ובין מלמעלן בין מלמטן זה כנגד זה טמא באב הטומאה מח). וטמא באהל המת מט). הפנימי נ) מלמטה. והחיצון

ומטעם דגלוק אינו חבור. ודוחק להעמידה בכגון דהכהו דמתניתין ט' וי' פרק ה' דמכשירין וכ"ע:

ח בעבוע שבחבית. פי' הר"ב וכשהחבית מלאה משקין וכו' וכן בפי' הר"ש בלשון האחר שבגליון גם הרמב"ם פי' כן והקשה הראב"ד בספ"ע מהט"א דלא לגגיעת המשקים מה לורך להיותו אב הטומאה. והלא אף טבול יום פוסל אותם ופוסל לכל מה שבחבית. ותירץ הכ"מ די"ל דלרבותא דסיפא נקטיה. שאע"פ שהוא אב הטומאה אם נגע באבעבוע לא נטמאו משקים שבחבית ע"כ. אבל הראב"ד דקדק עוד מל' המשנה טמא וטהור ולא אמרו טמאה וטהורה. אלא על האבעבוע עצמו אמר ולמד אם יכנס שרץ באוירו. וקאמר שאם הנקב החיצון הוא מלמעלה והפנימי מלמטה. שהבעבוע עצמו מאוירו כי הוא חשוב לו כפתח לפי שהמשקים באין לאבעבוע דרך העליון לתחתון. ואפשר שגם החבית טמאה. אבל כשנקב החיצון למטה שאין המשקים שנכנסים שם נשאריס בו. ואין נכנסים לחבית עד שעולין למעלה. אין זה הנקב חשוב להיותו פתח לא לחבית ואף לא לעצמו. ואינו טמא באוירו דרך אותו הנקב. והתורה אמרה כל כלי פתוח. שהטומאה קודמת לפתחו וזה אינו פתחו ע"כ:

בין מלמעלה בין מלמטן. ובכ"א ל"ג ויש לישב גי' הספר דכלומר בין שהבעבוע למעלה בחבית בין שהוא למטה:

מלאכת שלמה

ח בעבוע שבחבית שניקב מבפנים ומבחוץ מלמעלן ומלמטן זה כנגד זה כך מלאתי מוגה ובספר אחר מלאתי מוגה שניקב מבפנים ומבחוץ זה כנגד זה והעבירו הקולמוס על מלות בין מלמעלן בין מלמטן. וכן הגי' ה"ר יהוסף ז"ל שמלות הללו כתב שלא מצאן בכל הספרים ע"כ. ומה

חזון נחום

הכ"מ ואע"ג דבפ"ז פרק ר"י תאיתין דרב פפא. כר"י וכיון פי"ב מהמ"א פסק כרב פפא תיכן הרי"ק שסוכר רבינו דרב יומר הוא דמוקי לרב פפא כיחידאה ואתא לאפלוגי עליה אבל רב פפא אתי כר"ע וכו' ע"ש. אמנם כה' מ"א שם כתב שהקשה הראב"ד עליה דהרמב"ם ממתני' דילן והוא ז"ל ישב בענין אחר ע"ש. ואתם דבריו וכיון מה שתמהו הרשב"א והר"ן על דברי רבינו בין מה שהקשה עליו הראב"ד ז"ל מתישב כמה שכתבתי שמה שלמעלה מן הנקב מדינא לא מתסר אלא מכ"מ תוס' ר"ש ורא"ש ורמב"ן ז"ל אע"פ שהוא ז"ל חלק עליו ולמה שהקשה ממתני' דלקמן הוא הוא לגוף בר גלוק וסבי דייק לישנא דקאמר דהוי כגלוק ולא גלוק ממש אלא דמי ממש לגרגותני:

מכוס תומכת דיין נסך ומלא דקיל טפי משבוע יום ומדמאי ע"כ. וקשה על אותו תירוץ דלפי אותו התירוץ ז"ל דס"ל להרמב"ם דמאי דתנן במתני' ונגע בה שבוע יום הייט נגיעה ממש לא סתימה בעלמא כהסיא דרב פפא ושוב אי איכא לחלק בין נגיעה ממש לסתימה בעלמא ולחלק בין יין נסך לשבוע יום וכמו שחלק הוא ז"ל שם שעיין בדבריו היכי אמרינן בגמרא דמילתיה דר"פ כתנאי והלא יאמר רב פפא אמא דאמרי אפילו בדבנן כמבואר. אמנם לתירוץ הר"י קורקוס הובא והכל לא"מ כתב שם דהרמב"ם ס"ל דמאי דאמר רב יומר כתנאי קאי לגישנא קמא אבל לגישנא בתרא אתו שפיר דברי ר"פ כפ"ע ואולי גם כוונת הכ"מ שם בהמ"א בתירוצו הנו הוא כן אלא שאין לשונו מורה ע"ז:

עיין תוי"ט ד"ה יעלה וכו' ומ"ש הר"ב ודוקא כו'. ונראה דס"ל להרב דהסיא סתמא ר' יהודה ולית הלכתא כוותיה וכדמוכח קלת בפ"ב דגיטין וע"ש בדברי התוס' והר"ן שכ"כ בשם תלוסי הרמב"ן ז"ל אע"פ שהוא ז"ל חלק עליו ולמה שהקשה ממתני' דלקמן הוא הוא טוי לגוק וסבי דייק לישנא דקאמר דהוי כגלוק ולא גלוק ממש אלא דמי ממש לגרגותני:

יבין

נפסל רק מה שבקלוח: מה) ודוקא במגע טבו"י דקלים טומאתו. נילף אינו חבור אף למה שלמטה. אבל שאר משקין טמאין שנגעו בטהורים. דוקא למעלה אין נגוק חבור. אבל למטה. אם הטהורים בני קבול טומאה ויהו נתבטלו וכפ"ד דמכשירין. ונטמא הכל: מו) חבית חרס שכשנשרף בכבשן העלה בעבוע חלול באמצע דפנו: מז) ר"ל שהנקב

תפארת ישראל

יבין

דופן הבעבוע שנכל פנים ודופנו שלכל חוץ. והמשקה שמילא את הבעבוע מבלבן ויולא דרך נקב החיצון. ומיירי שאין בנקב כשיעור לעבר החבית: מח) בנגע נגד נקב חילון. ונטמא כל המשקין שבחבית. ולרבותא דסיפא נקט אב. וה"ה מבו"י: מט) אם מוגחת שם. אף דמוקף למ"פ למעלה. אינו מגיל: נ) אם נקב פנימי: דטומאה

משנה

הקילוח ומטמא כו' פשוט הוא. ומה שהקשה תוי"ט דגילוק אינו חבור וכו' שותא דמר לא ידענא דהא דגילוק אינו חבור היינו שקולט מן הגילוק בעוד שהוא באויר. אבל לאחר שירד למשקין טהורין פשיטא שאתערב הטמא במהור והכל טמא. והא דבסוף מתני' דלקמן כתב הר"ב דהוי בגילוק ואינו חבור התם נמי שהמילון למטה ואין המשקה עולה אין כאן עירוב. ובלא"ה התם יש טעמים אחרים דלאו משום גילוק הוא כמ"ש הרא"ש והראב"ד שם. ובעיקר דינא דמתני' דקתני יעלה באחד ומאה ל"ע במאי עסקינן אי בלגון בטל ברוב בדבר הנכלל כמ"ש הרמב"ם פי"ג מהל' תרומות ואי ברוחה בקדרה נמי א"ל מאה ואחד אלא בשאים בטל כדאמר בפרק גיד הנשה דף ל"ג קדרה שנישל בה תרומה לא יכשל בה חולין ואם נישל כנ"ש וכ"כ התוס' בהדיא בפרק בתרא דע"ז דף ס"ס. וי"ל דמתני' אירי בלגון והי דבטל ברוב לענין שאינו מדמע. אבל מ"מ אסורה לזרים כמ"ש הרמב"ם שם ולהכי קתני יעלה בק"א להתירה לזרים ובוה מיושב נ"כ קושית התוס' שם במס' ע"ז. וא"ת

אחרונה

כיון שאסורה לזרים מאי ל"מ שאינה מדמעת ל"מ שאינה נפסלת במגע טבול יום:

ח בעבוע שבחבית. הר"ב מפרש לה לענין המשקה שבפנים אם נטמא ע"י נגיעת הטמא בחילון ע"ש. ואע"ג דט"י נמי פוסל משקין. מ"מ נקט אב הטומאה משום דבמתני' דלעיל פליג ר"י בט"י ואמר מן הלדדין אינו חבור קמ"ל הכא דבאב הטומאה מודה נמי ר"י וה"ה בראשון ושני אלא דלגבי ט"י אורחא למיתני אב הטומאה כדפי' הרב בפ"ק סוף מ"א וכן במשנה ד' וה' דפ"ק שהורין באב הטומאה ואין ל"ל בט"י. ומ"מ מה דמסיק הר"ב וכתב כשהפנימי מלמעלן ונגע במשקה שבחילון טהור דה"ל כגילוק וקטפרס וכ"כ הר"ש בחד פירושא. אינו מוכן לע"ד לגבי גילוק וקטפרס לא מצינו חילוק בין זה מלמעלה לו זה דמ"מ מיקרי קטפרס. ועוד דהכא לא שייך דין קטפרס דכשעולה המשקה ומתמלא עם הפנימי נגעי הטהור והטמא בהדדי ונטמא הכל. וקטפרס לא שייך אלא בקולא מן הטהור ולא מטהרבי כדפי' לעיל.

והנתה

תוספות חדשים

ח במשנה שבחבית שניקב כו'. ומיירי שאין בנקב שיעור לעבר סלגי (הרא"ש):

אליהו רבה

ח שנקב מבפנים ומבחוץ בין מלמעלן בין מלמטן זה כנגד זה נלסין:

חידושי מהרי"ח

אף כאן כדין טמאה מפסלה את הכל מטעם בסים ומטעם נחשב: שם תוי"ט ד"ה יעלה באחת ונאה כתב הרע"ב כו' וקשיא לו דנגוק אינו חבור סתמא תנן כו' עכ"ל. לא ידעתי מה קשה להר"ב אמת אינו חבור ולכן מה שנשאר בכלי של מעלה אינו חבור וטחור אבל מה שנפל לכלי תחתון או מהיות מת שנגעה לא נפסל מה שירד כבר לתחתון דגיצוק אינו חבור אבל אח"כ כשירד כל הקילוח מה שנגע בזה הטבול יום לכלי התחתון אז לא הוי גיצוק רק נתערב ממש ואז שפיר כתב הר"ש והר"ב שאם היה הנוגע טמא ולא ט"י אז הקילוח מטמא ולא נפסל כל מה שבכלי התחתון. רק אפשר שהרב תוי"ט הבין ששני הכלים דהיינו שלמעלה ושלמטה שניהם מצטרפין לבטל את הקילוח והראי' דכתב הרע"ב לכלים לשון רבים וגם בסוף סיים בל מה שבכלים וא"כ תמה הרב תוי"ט על הכלי שלמעלה למה מטמא דהלא לא הוי אלא גיצוק ז"א שתראה בר"ש שכתב תחילה דהיינו לא חשוב טבול לכלים ואח"כ סיים אבל בשאר טומאות הא הדר כתב ומטמא כל מה שבכלי ע"ש והיינו כלי שלמטה שירד לשם הקילוח וכאן שסיים הר"ב כל מה שבכלים היא ט"ס וצ"ל בכלי וא"ב לא קשה כלל והוא נכון האמת:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ונכנס המשקה דרך הנקב שבדופן הפנימי ומבלבן ויולא דרך הנקב שבחופן החלון ואם הנקבים שבשתי דפנות הבעבוע הן מכוונים ומפולשים זה כנגד זה. או אפילו אינן מכוונים אלא שהיה הנקב שבדופן הפנימי למטה לגד שולי הכלי והנקב שבדופן החיצון מלמעלה אם היתה אותה חבית מונחת באהל המת. ומונקפת למיד פתיל בפיה ואינה מונקפת בנקבים של הבעבוע. או שנגע אב הטומאה במשקה שבנקב החיצון נטומאו כל המשקים שבחבית. אבל אם הפנימי מלמעלן והחיצון מלמטן. כגון דבאהל המת מיטמא. שאהל הטומאה נכנס לתוך החבית דרך הנקבים. באב הטומאה מיהא טהור. דאם נגע אב הטומאה במשקין שבנקב החיצון שבבעבוע מלמטן מאחר שהפנימי מלמעלן. הוה ליה כנגוף וקמפרס ולא הוי חבור:

והחיצון מלמעלן. טמא באב הטומאה. וטמא באהל המת. הפנימי מלמעלן, והחיצון מלמטן. טהור באב הטומאה. וטמא באוהל המת נא):

מלאכת שלמה

ומה שפי' רעז"ל איתי' בדפוס בפירוש אחד לרבינו שמשון ז"ל ועוד יש שם פי' אחר ע"ש אבל רבינו יצחק מסיפונט ז"ל פירש דהיינו הרתיחה שעושה היין החדש בפי החבית קורא בעבוע ואחר יום או יומים מתחיל להנקב מבפנים אבל היין ומבחוץ מלמעלה עתה אם מכוון נקב הפנימי זה כנגד זה טמא באב הטומאה וטמא באהל המת דכפתח דמי וזה הפירוש לא נהירא דרתיחת היין חבור. בכל טומאות חוץ מעבול יום אלא ה"פ בחבית עושין נקב קטן כדי שיצא ריח היין אלא תשבר החבית ופיה מוקף למיד פתיל ופפמים מנקבין נקב זה אלא כנגד זה ואם הנקב מפולש זה כנגד זה לא שייקבה החבית מצד לצד אלא היינו הנקב הרואה את האויר יקרא חיצון ופנימי יקרא לאותו הרואה היין טמא באב הטומאה אם הכנים אצבע בנקב וכן אם הכנים שם הסרן טמא מפני שכלי חרס מטמא באויר ובאהל טמא פי' כלי פתוח קרוין בית ואם הוא זה אלא כנגד זה טהור באב הטומאה דלאו תוך כלי חרס קרוין בית עכ"ל ההגהה שבפירוש הר"ש ז"ל. והרא"ש ז"ל פי' וז"ל בעבוע מלשון פרח אבעבועות כשמצרפין כלי חרס בכבשן פעמים עולין בו כמין אבעבועות גדולות והן תלולות ולופפה דק ניקב מבפנים ומבחוץ דופן של החבית ודופן הדק של האבעבוע זה כנגד זה וכשהמים יוצאין מן הנקב שבדופן שבחוץ באבעבוע עד שיגיעו לנקב הבעבוע הלכך תוך הבעבוע חשיב כתוך הכלי וטמא באב הטומאה אם היה שרן באוירו נטמאת החבית ומיירי שאין בנקב שיעור ליעבר הכלי לפי חמש מדות החמורות בכלי חרס וכן באהל המת אם החבית מוטה על לדה וכזית מן המת כנגד הנקב נטמאת החבית וכן הדין אם ניקב דופן הפנימי למטה ולופן הדק של הבעבוע למעלה דהמים היוצאין מן הנקב נשארים בבעבוע עד שיגיעו לנקב שלמעלה בבעבוע הלכך חשיב כתוך הכלי. אבל אם נקב הפנימי למעלה והחיצון למטה מיד כשיוצאין המים מן החבית נופלין דרך נקב שבבעבוע שלמטה ואין הבעבוע מחזיק המים הלכך חשיב כנגד הכלי ואם היה בו שרן החבית טהור אבל אם היה כזית מן המת בתוכו כנגד נקב הפנימי טמא ורבינו שמשון ז"ל פי' על דרך אחרת והוא רחוק עכ"ל ז"ל ופירושו ז"ל קרוב לפירוש אחד שהוכא בדפוס סדר טהרות אשר עם פי' ה"ר שמשון ז"ל. והרמב"ם ז"ל יש לו דרך אחרת ישרה ע"ש. וכיד ספ"ע דהלכות טומאת אוכלין וז"ל שם הבעבוע הנעשה בעובי החבית והרי הוא כמו כלי אחר בלדה אם נקב האבעבוע לאויר החבית ונקב נקב אחר לתוך זה כנגד זה אז אם היה הנקב הפנימי למטה והחיצון מלמעלה והיה האבעבוע והחבית מלאים משקים אם נגע אב הטומאה במשקים שבאבעבוע נטמאו כל המשקים שבחבית היתה החבית מוקפת למיד פתיל ונתונה באהל המת נטמאת מפני הנקב שבאבעבוע זה שהרי הוא מפולם לאויר וכן אם היה הנקב שבאבעבוע שבפנים מלמעלה והחיצון מלמטה ה"ז אינה נטלת במיד פתיל אבל אם נגע אב הטומאה באבעבוע לא יטמאו המשקים והרי הן כמו בדלין מהם ע"כ: סליק

יכין תפארת ישראל יכין

נא) דטומאה נכנסת דרך הנקבים משא"כ בנגע אב הטומאה בנקב החיצון. כיון דנקב פנימי. למעלה. מלמטה לגד מעלה בכל טומאה לא אמרינן נגוף חבור:

ומ"מ איכא למידק למאן דמפרש לענין טומאת החבית ע"כ ל"ל שהנקב הזה אינו בכדי טהרתו ועדיין הכלי מקבל טומאה וכ"כ הרא"ש בהדיא. ובספ"ע דכלים אמר בהדיא דניקב פחות מכדי טהרתו לא בעי מירות ואין הטומאה נכנסת והיכי קתני הכא טמא באהל המת. ואפשר שדקדק הרא"ש וכתב שטמא באהל המת כשבזית מן המת מונח בתוך הנקב ע"ש. וס"ל דמונח בתוך הנקב גרע טפי אבל לשון באהל המת לא משמע כן. ונראה דמיתוקמא בחבית המיוחד למשקין ולאוכלין דאמרינן התם מטילין אותו להומרו בלמיד פתיל ובכונס משקה. אלא מ"ש הראב"ד כל שאין נכנסין לפנים על שעולין למעלה אין זה פתח והתורה אמרה וכל כלי פתוח שטומאה קודמת לפתחו ע"כ. הא קרא דכל כלי פתוח בטומאת אהל כתיב ומתני' קתני דבאהל המת טמא:

מעשה ארג והוא כללא דפרק ב

משנה א המשקין שיוצאין מן הטמאין ממאים בלא הכשר שהטומאה וההכשר באין כאחת לכל דבר שיפלו עליהם. משקין היוצאין מט"י ומשקין שהוא נוגע בהן ונפסלו אפילו נפלו על בכר של תרומה אינו מוכשר עד שיפלו לרצון כשאר המשקין הטהורין שאינן מכשירין אלא לרצון וזהו שאמר בכאן אלו ואלו אינן מטמאין היינו אינן מכשירין אבל שאר כל הטמאים עושין כל מיני משקין תחלה ומכשירין ומטמאין כאחת אף שנפלו אלא לרצון ומטמאין:

משנה ב ואם היו ידיו מסואבות לאו דוקא אלא שהוא בעצמו מסואב גם הקדרה טמאה. זה חומר בידים דממא משקין להיות תחלה דידים שנגעו במשקה עשאום תחלה אם נגעו משקין באוכלין הם שני ואם נגעו אוכלין במשקין נעשין תחלה אבל אין משקין שנטמאו מחמת הידים ממאין כלי אלא א"כ נטמאו מאב הטומאה כגון במגע זב וכיוצא ובבית המגוע והן הן ידים ממואבות דמתניתין דטמאו אר הקדרה. ט"י הוא פוסל מן התורה וספקו פוסל וידים הם עיקרים מדבריהם:

משנה ג מקפה דבר שנקפה ונעשה גוש כמו עדשים וכיוצא ודרך להטיב טעמן בשום ושמן אפילו לא נגע אלא במקצת השום והשמן פוסל כל המקפה וכל השום והשמן אפילו עשה במקפה. גומות ונתן בהם שום ושמן ונגע בגומא אחת נפסל כל השום והשמן שבכל הגומות ונפסל כל המקפה דשום ושמן בטל לגבי המקפה של תרומה ודינא לכל דבר כתרומה וכל המקפה אחת ונפסל הכל אבל המקפה של חולין לא בטיל המקפה לגבי שום ושמן ולא הוה המקפה כאילו היא תרומה אע"פ שמסתמא המקפה של חולין נעשית על טהרת תרומה אין ט"י פוסל חולין שנעשו על טהרת תרומה כמבואר בתוספתא חומר בידים והלכך אפילו השום והשמן עצמן של תרומה לא פסל אלא אותו הגומא שיש בה שום ושמן אבל גומות אחרות שבמקפה אשר צץ לתוכן שום ושמן לא נפסלו השום"ש דהא מקפה של חולין מפסקת בין גומא לגומא ואם היה השום של תרומה מרובה על המקפה הולכין אחר הרוב ודין המקפה כתרומה אם נגע בשום נפסל הכל אימתי בזמן שהשום הם גוש בקערה אבל אם היה מפוזר במרוכה ונגע במקצתו לא פסל אלא מקום מגעו מפני שהוא רוצה בפיזורו שיתפזר בכל המקפה דכל שנידוך השום אפילו הוא גוש אינו חבור שרוצה שיתפזר במקפה אבל אם שחקו בכף וכיוצא והוא גוש מונח על המקפה הוה חיבור דאוכל אותו כך עם המקפה ושאר כל הגידוכין שדכן במשקין לא הוה כמו שום שדכן במשקין אם הם גוש הוה חיבור דהא אין דרכן לדוכן במשקין ולכן גוש לא הוה חיבור מכ"ש כשדכן שלא במשקין דגוש לא הוה חיבור אבל שאר כל הגידוכין שדרכן לדוכן במשקין כמו שדרך לדוך השום בשמן אם דכן שלא במשקין וקבצן אע"פ שהן גוש בקערה ונגע בהן לא פסל אלא מקום מגעו בלבד שהרי רוצה בפיזורן והרי הם בעיגול של דבלה שאם נטמא מקצתו לא נטמא כולו אבל אם דכן במשקין גוש הוה חיבור פיזור לא הוה חיבור כללו של דבר שחקו בכף גוש הוה חיבור דאינו רוצה בפיזורו דכן במרובה אף שדרכן לדוך במשקה ודכן בלא משקה אף גוש לא הוה חיבור דהא רוצה בפיזורן דכן במשקה גוש הוה חיבור ואת שאין דרכן לדוך במשקה אף שדכו במשקה ועשאו גוש לא הוה חיבור דרוצה בפיזורו דאינו נוח לאכול אא"כ נתערב יפה עם המקפה וסדר המשנה אימתי בזמן שהוא גוש בקערה ששחקן בכף בקערה אבל דכן ופיזרן במרוכה אז אפילו גוש לא הוה חיבור ושאר כל הגדוכין שאין דרכן לדוכן במשקין ודכן ב. משקין גם כן אף גוש לא הוה חיבור דהא רוצה בפיזורן אבל שום וכיוצא שדרכן לדוך במשקה אזי דוקא כשדכן שלא במשקין גוש לא הוה חיבור אבל במשקין גוש הוה חיבור זהו דברי רבינו ופירושו:

משנה ד מקפה או דקיק לא פסל אלא השמן ועיין בפני זקן:

משנה ה בחתיכה החתיכה וכל העולין עמה דבוק אף שהריבוק והעליה הוא על ידי מרק שהמרק מדבק החתיכות ועולין עם החתיכה הוה חיבור אבל מה שמכסה המרק עליו לא הוה חיבור וריב"ב לא מחלק. מעשה קדרה קאשש וגריץ פעריל גרופין לינזע וכן קטניות ארבעם אם נדבקו ונעשו גוש אחד אע"פ שניכר כל אחר הוה חיבור:

משנה ו ז ח עיין פני זקן:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

פרק ג **א כל** ידות האוכלים. העוקלים שהאוכל נתלה בהן כשרולין לתלותו ואדם אוחז בו כשרולה לאכול הפרי שהן חבור באחד הטומאה שאם אחד הטומאה נגע בהן. כאלו נגע בפרי עצמו: חבור בטבול יום. אם הוא יד לפירות של תרומה ונגע טבול יום באותו היד נפסלו הפירות של תרומה: שנפרם. לשון פרוסה ואית דגרסי שנפרס לשון וגבדיו לא יפרוס (ויקרא כא): מעורה. מחובר: אם אוחז בגדול. בפרוסה הגדולה והפרוסה הקטנה עולה עמה ואינה נפסקת מכל וכל: הרי הוא כמוהו. ואם נגע טבול יום באחד נפסל הב': ר'

פרק ג א כל ידות האוכלים א). שהם חבור באב הטומאה. חבור בטבול יום ב). אוכל שנפרם ג). ומעורה ד) מקצת. ר' מאיר אומר אם אוחז בגדול ה) והקטן עולה עמו ו). הרי הוא כמוהו ז). ר' יהודה אומר אם אוחז בקטן והגדול עולה עמו. הרי הוא כמוהו ר'

פרק ג **א כל** ידות האוכלים כו'. הנינן להו במס' עוקלין: **רמ"א** אם אוחז בגדול והקטן עולה עמו. ואע"פ שאם אוחז בקטן אין הגדול עולה עמו. אפ"ה הרי הוא כמוהו. ובגמרא דפרק הטור והרוטב דף קכ"ח מייתי ליה בלישנא אחרינא. רמ"א אם אוחז בקטן וגדול עולה עמו. הרי הוא כמוהו. ורמי ליה אדר"מ דהתם גבי אבר ובשר המדולדלים דמשמע דס"ל אוחז בקטן ואין גדול עולה עמו הרי הוא כמוהו ואמר רבי יוחנן מוחלפת השיטה. פירש"י כאן בטבול יום החליף ר"מ שיטתו. אבל בעלמא ס"ל אוחז בקטן ואין גדול עולה עמו הרי הוא כמוהו. ותמהו התוספות לגירסת המשנה דטבול יום מאי פריך וכו'. ובעיני נראה דגירסתנו שבמשנה לבתר שהחליפה ר' יוחנן היא. ולא הוי הפירוש מוחלפת השטה. כמו שמפרש רש"י שהחליף שיטתו כו'. אלא לריך להחליף השטה קאמר. ודר"מ בטבול יום נמי ס"ל אוחז בקטן ואין גדול עולה עמו. הרי הוא כמוהו. ומשם ולהלן הוחזקו לגרוס בדברי ר"מ. כמו שהיא הגירסא לפנינו:

ציונים

א כל ידות מיי' שם פ"ז ה"ט. האוכל שנפרס תולין קכ"ו. ומתוס' שם קכח ד"ה ר"מ:

חילופי גרסאות

א רי"א וכו' כנ"ע חסר כל מימרת ר"י:

תוספות חדשים

א תוי"ט ד"ה רמ"א כו' לגרוס בדברי ר"מ כו'. ולמסקנא דהתם מיתא בפשיטות דלר"י אפשר לחלק בין ע"י לבאר טומאות. ע"ש. משא"כ לרבי דתנא בברייתא אחד זה כו' ודאי לדידיה ל"ל מוחלפת. דלא תקשה דר"מ אדר"מ ושפיר סידר הכא בסדר המשנה שלו בפשיטות:

משנה אחרונה

פ"ב **א** כל ידות האוכלין. וכ"ל דה"ה לשומרים דלענין ליטמא ולטמא אין חילוק בין ידות לשומרין אלא לענין צירוף לכביצה וגבי ט"י. לא שייך צירוף דלטומאת עלמן לא בעי שיעור מדאוריתא ולכמה רבוותא אפילו מדרבנן לא בעי שיעור. ולטמא אחרים לא שייך בט"י שהוא פוסל ואינו מטמא: שהם חבור באב הטומאה.

וה"ה בראשון ושני אלא לגבי ט"י תורתי' דתנא למיתני אב הטומאה כלומר שהם חיבור לחמור שבחמורות כך לקלה שבקלות. וט"י קל מכל הטומאות כיון דטבל קליטא טומאתי' וד"ת מ"ל חיזוק. וכן פירש"י פ"ק דפסחים דף י"ד. ולא כפי' רש"י בפ' העור והרוטב דף קכ"ח אע"ג דמיקל בט"י שהוא דרבנן מחמיר הוא בטומאה חמורה ע"ש. ולא יתכן דט"י דאוריתא הוא: הם חבור בט"י. לענין ידות האוכלין אתי' להאי כללא דכל שהוא חבור באב הטומאה הוא חבור בט"י ובשאר טומאות שמד"ם אבל לענין ידות הכלים מצינו קולא לענין טומאת משקין פכ"ה דכלים מ"י:

אוכל שנפרס. הכא בנפרס מאליו. אבל במחתך יש חילוק בפ"ב דעוקלין מ"ה: והקטן עולה עמו. בכל דוכתא תני דשיכה הוי חבור כדתנן רפ"ק ובפ"ק דטהרות. ואי עולה עמו דהכא הייטו נשיכה כלומר שנתלש מזה לזה מקלתו ועולה עמו ליתא דקליני הכא באיזהו אוחזין. אלא דכתוספתא הביאה הר"ש תניא בתר פלוגתא דמתני' בד"א בט"י אבל בשאר כל הטומאות ה"ז חבור. ר"מ אומר אחד ט"י ואחד כל הטומאות ע"כ. משמע דלת"ק בכל הטומאות חבור אפילו אינו עולה עמו כלל וא"א לומר כן דפשיטא דבלא נשיכה אין חיבור בכל הטומאות. וגראה דה"ק דבשאר הטומאות הוי חבור בין הקטן עולה עם הגדול ובין הגדול עם הקטן. ויכולה מלתא הכא איירי אי מיקרי יד זה לזה שאם נגעה טומאה באחד מהן השני טמא אבל נגעה טומאה בשניהם פשיטא דבכל עמא אפילו מפורדין לגמרי לאכמים רפ"ג דאהלות וכן משמע דקתני לשון חבור ופשוט הוא אלא שהתו' בפ' העור והרוטב דף קכ"ד ע"ב ד"ה א"ר ספא כתבו דאוחז בקטן ואין גדול עולה אלא מטמו במגע והתם בנגעה הטומאה בשניהם לענין מגע ואוזר ונוגע ונגע בהיא דרפ"ג דאהלות ולא ידעתי לענין ועוד משמע כן מדבריהם שם דף קי"ט ע"ב בשומר אוכל שהלקו וכתבנו מזה פ"ב דטהרות מ"ה בל"ע: ר"י אומר אם אוחז בקטן. נראה דבסברא בעלמא פליגי ר"מ סבר דרך לאחזו

מלאכת שלמה

פ"ב **א** כל ידות האוכלין הנמנין במסכת עוקלין שמכניסות טומאה לאוכל:

אוכל שנפרס וכו' עוקלין פ' העור והרוטב דף קכ"ז אלא דהתם קתני ר' מאיר אומר אם אוחז בקטן וגדול עולה עמו הרי הוא כמוהו ואם לאו אינו כמוהו ותניא רבי אומר אחד טבול יום ואחד שאר טומאות אין חילוק בנגיעתה דהקרוי' בשאר טומאות נגיעה בט"י נמי הוי נגיעה וא"ר יוחנן לדברי רבי דלא שאני ליה בין נגיעת טבול יום לשאר טומאות החליף ר"מ כאן בטבול יום שיטתו דאמר כל היכא דהויא נגיעה בטבול יום הויא נגיעה בשאר טומאות ואם אין גדול עולה עם הקטן אינו כמוהו וחברו טהור ואילו במתני' דהתם דקתני נשחטה בהמה הוכשר האבר והבשר בדמי' דברי ר"מ רש"א לא הוכשרו שמעינן דלר"מ דאמר הוכשרו משום דכולה חדא חשיב לה ואע"ג דבי אוחז את הקטן דהייטו אבר הבשר המדולדל בה אין גדול עולה עמו דהייטו כל שאר הבהמה הלא נתלש מיד הואיל וכשאוחז בגדול קטן עולה עמו הד הוא ור"ש ס"ל דאינו כמוהו הואיל וכשאוחז באבר אין הגדול עולה עמו ולאו חד הוא ומש"ה לא הוכשרו הא שמעי' ליה לר"מ התם דאע"ג דאין גדול עולה עמו חבור הוא ע"כ. אלא דהתם איכא טעמי עוכא לפרושי במאי קמיפלגי ר"מ ור"ש והמסקנא כתבתי' שם במקומה וכבר כתבו שם תוס' לגירסת דגרסי' הכא במתני' תימא מאי פריך ר' יוחנן דר"מ אדר"מ ע"ש:

ר' יהודה מיקל דלא הוי חבור אם לא שיהיה דבר המחברן חזק שעולה הגדול עם הקטן הרא"ש ז"ל:

לא

חזון נחום

א אוכל שנפרס וכו'. בפרק העור והרוטב אמרינן דר' יוחנן ומי ר"מ אדר"מ מי אמר ר"מ אוחז בקטן ואין גדול עולה עמו הרי הוא כמוהו ורמינהו אוכל שנפרס ומעורה במקצת ר"מ אומר אם אוחז בקטן וגדול עולה עמו הרי הוא כמוהו. ואם לאו אינו כמוהו ואמר ר' יוחנן מוחלפת השיטה ע"כ ופרש"י מוחלפת השיטה כאן החליף ר"מ שיטתו אבל בעלמא ס"ל אוחז בקטן ואין גדול עולה עמו הרי הוא כמוהו ע"כ. וכתבו התוס' ר"מ אומר אם אוחז בקטן וגדול עולה עמו הרי הוא כמוהו הכי גרסינן בספרים ובפי' ר"ת ובמשנת טבול יום ת"כ דגרסינן ר"מ אומר אוחז בגדול וקטן עולה עמו הרי הוא כמוהו ר' יהודה אומר אם אוחז בקטן וגדול עולה עמו הרי הוא כמוהו ולהר גירסא תימה מאי פריך הכא דר"מ אדר"מ עכ"ל התוספות. ואני הדל איני מולא מקום תמיהה דסא ולאי כיון דהש"ס פריך מינה בוודאי קים ליה להש"ס שאותה גירסא היא עיקר וגירסתינו היא מסולפת. והנה לפי גירסת הש"ס שהיא ודאי הנכונה אע"פ ששיטת ר"מ מוחלפת מ"מ שיטת ר' יהודה בדקאי קאי ר"ל שאין לריך להגיה כלום בדברי רבי יהודה וגם בדברי ר"מ אינו מגיה כלום אלא דס"ל לר' יוחנן שחזר בו ר' מאיר מסברתו הראשונה דהוה ס"ל אוחז בקטן ואין גדול עולה עמו הרי הוא כמוהו וס"ל דאינו כמוהו. תאמר ר' יהודה ס"ל אוחז בגדול וקטן עולה עמו הרי הוא כמוהו כן נראה פירוש הסוגיא לדעת רש"י יע"ש. וקשה דאם כן דברי הרא"ש בפרק כיצד מברכין לא סלקי אליבא דהלכתא שכתב וז"ל ונראה לי שלריך לתתוך מעט שאם יאחז בפרוסה שעלה הכבר עמו דאל"כ תשיב בפרוסה וכן שניו בפ"ג דטבול יום ר"מ אומר אם אוחז בגדול והקטן עולה עמו הרי הוא כמוהו ר' יהודה אומר אם אוחז בקטן והגדול עולה עמו הרי הוא כמוהו והלכה כר' יהודה עכ"ל הרא"ש. וקשה שהרי נתבאר בגירסת זו משובשת מכח סוגיא הזו ונראה דס"ל להרא"ש כמ"ש התוי"ט לתרץ תמיהת התוס' הנ"ל ובעיני נראה שגירסתו שבמשנה לבתר שהחליפה ר"י היא ולא הוי הפי' מוחלפת השיטה כמו שפרש"י שהחליף שיטתו וכו' אלא לריך להחליף השטה קאמר ור"מ בטבול יום נמי ס"ל אוחז בקטן ואין גדול עולה עמו הרי הוא כמוהו ומשם ולהלן הוחזקו לגרוס בדברי ר"מ כמו הגירסא שלפנינו ע"כ. ולפ"ז אפשר כר"י דלדידיה מוחלפת השטה דלאיתא התם בגמרא דפריך עלה ומאי קושיא דילמא שאני ליה לר"מ בין טבול יום לשאר טומאות ומשני תניא רבי אומר מ' מבול יום וא' שאר טומאות ופריך ודילמא לר' לא שאני ליה ולר"מ שאני ליה ומשני א"ר יאשיה הכי א"ר יוחנן לדברי רבי מוחלפת השיטה וטעמא דמילתא משום דמוכח דהתם לן רבי כשברתים דתני ברישא כל ידות האוכלין שהם חבור באב הטומאה חבור בט"י ועלה קאמר אוכל שנפרס וכו' ויש לדעת למה רש"י והתוספות לא בתרו כפי' הרא"ש המ' והוא פי' מרווח כל מוחלפת השיטה שבתלמוד ונראה דרש"י טעמו וגימוקו עמו דהכא עליה דרבי יהודה לא קשיא לן ולא מידי אלא עליה דר"מ הוא דקשיא לן ואי אמרינן דיש חילוק בין ט"י לשאר טומאות לא קשיא לן מידי אלא דר"י קאמר דלדברי רבי דלית ליה תיזוק זה ממולפת השיטה דלא יסתור את עלמה ואי משום הא מלינו למימר דלא

יכין תפארת ישראל יכין

פ"ב **א**) עוקץ הפרי: ב) דבנגע בה' כמאה חבירו: ג) לשון פרוסה: ד) מחובר: ה) בחלק הפרוסה הגדול: ו) ואינו נפסק מכל וכל ממנו: ז) והו"ל מבור:

בחותו

בכל דוכתא תני דשיכה הוי חבור כדתנן רפ"ק ובפ"ק דטהרות. ואי עולה עמו דהכא הייטו נשיכה כלומר שנתלש מזה לזה מקלתו ועולה עמו ליתא דקליני הכא באיזהו אוחזין. אלא דכתוספתא הביאה הר"ש תניא בתר פלוגתא דמתני' בד"א בט"י ואחד כל הטומאות ע"כ. משמע דלת"ק בכל הטומאות חבור אפילו אינו עולה עמו כלל וא"א לומר כן דפשיטא דבלא נשיכה אין חיבור בכל הטומאות. ונראה דה"ק דבשאר הטומאות הוי חבור בין הקטן עולה עם הגדול ובין הגדול עם הקטן. ויכולה מלתא הכא איירי אי מיקרי יד זה לזה שאם נגעה טומאה באחד מהן השני טמא אבל נגעה טומאה בשניהם פשיטא דבכל עמא אפילו מפורדין לגמרי לאכמים רפ"ג דאהלות וכן משמע דקתני לשון חבור ופשוט הוא אלא שהתו' בפ' העור והרוטב דף קכ"ד ע"ב ד"ה א"ר ספא כתבו דאוחז בקטן ואין גדול עולה אלא מטמו במגע והתם בנגעה הטומאה בשניהם לענין מגע ואוזר ונוגע ונגע בהיא דרפ"ג דאהלות ולא ידעתי לענין ועוד משמע כן מדבריהם שם דף קי"ט ע"ב בשומר אוכל שהלקו וכתבנו מזה פ"ב דטהרות מ"ה בל"ע: ר"י אומר אם אוחז בקטן. נראה דבסברא בעלמא פליגי ר"מ סבר דרך לאחזו

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ר' נחמיה אומר בטהור כלומר באותו שלא נגע בו טבול יום משערין בין שהוא גדול. בין שהוא קטן. אם אוחז בו והטמא עולה עמו. שניהם טמאים: וחכ"א בטמא. משערין אם אוחז בטמא והטהור עולה עמו והלכה כחכמים: ושאר כל האוכלים. כגון מיני ירקות: את שדרכו לאחוז בעלה. כשבא לטלטלו אוחזים אותו בעלה ואם לא יפסק הירק. ויפול כשאוחזים אותו בעלה הוי חבור. ואי לא. לא הוי חבור בין אם נגע ט"י בעלה בין נגע בירק עצמו: **ב** ירק של תרומה שנתנו בקערה או בחלפס: וביצה טרופה בקערה. שנתערב החלבון והחלמון יחד ונתולה על גבי הירק: ונגע טבול יום בביצה. אע"פ שהוא תולין דאין שייך תרומה בביצה וטבול יום אינו פוסל בחולין אפ"ה הוי חבור. ונפסל הירק כאלו נגע בו. ומיהו לא פסל אלא הקלח שכנגד מגע ידו ושאר הקלחים טהורים: כל הסדר העליון. קלחים העליונים שהביצה על פניהם ואין הלכה כר"י: אם היה במין כובע. שמחמת

ב וביצה טרופה. לשון הר"ב שנתערב החלבון והחלמון יחד. דאם היא שלימה שלא נטרפה. והרי היא דומה *(לטבעת) [לכובע כל"ל] שהביצה שאינה טרופה עגולה כמין (טבעת) [כובע] אינה חבור. מפני שהיא נשמטת והולכת לכאן ולכאן. הראב"ד בפירוש מ"ד פ"ב דעדיות:

חוט

*) בד"פ ובד"ק הגי' כשניהם טבעת

ר' נחמיה אומר בטהור ח). וחכ"א בטמא. ושאר כל האוכלים ט). את שדרכו ליאחז בעלה י) אוחז אותו בעלה יא). ובקלה. אוחזין אותו בקלח: **ב** ירק של תרומה וביצה טרופה יב) נתונה על גביו. ונגע טבול יום בביצה יג). לא פסל אלא הקלח שכנגדו יד). ר' יוסי אומר כל הסדר העליון טו). אם היה במין כובע טז). אינה חבור

חזון נחום

מלאכת שלמה

ב לא פסל אלא הקלח שכנגדו מתני' ר"מ ור"י אכל ר"ש ס"ל כר' יוסי דכל הסדר העליון הוי חבור:

בסוף

דלא פליגי רבי מאיר ור' יהודה בזה ומי הכניסו בתגר זה להחליף סלעות אלא דפי' מוחלפת הסיטה הוא דר"מ סדר כיה אכל ר' יהודה כדקאי קאי ממלא דלפרש"י רבי יסו דה דהלכתא קוותים ס"ל דאפילו אותו גדול וקטן עולה עמו דהוי חבור ולא כמ"ש הרא"ש וראיה שזאת היא דעת התוס' מדהניחו הדבר בתימה ולא פרשו

כמו שפירש הרא"ש ז"ל והא דאי קשיא לי על הרא"ש אף לפי שיטתו דהא תנן במתני' ר' נתניה אומר בטהור ואפילו כל המפרשים דלר' נתניה באותו שלא נגע בו סט"ר משערין בין שהוא גדול או קטן אם אותו בו והטמא עולה עמו שניהם טמאים דהוי חבור ולחכמים הוי חיפוש דבטמא משערין בין שהוא קטן בין שהוא גדול אם עולה עמו הטהור שניהם טמאים והלכה כחכמים וכן פסק הרמב"ם ואין הלכה לא כר"מ ולא כר"י. ולענין לחם שלם נראה דדמי לאחי דאמור רבנן דבטמא משערין דהא טעמא דרבנן משום דאתן מה לן ולחלק הטהור שלא חלו בו ידיים שלכך באותו בו הטמא משערין אם באותו חלק שנגע ואותו היה עולה הטהור עמו יהיה חלק קטן או גדול שניהם טמאים ואם לאו אינו טמא אלא החלק שנגע בו ואם כן ס"ה דאתן בתר חלק שאותו בו הבולע חלק שנגע ואותו היה עולה הטהור עמו יהיה חלק קטן או גדול אם עולה החלק האחד על ידי שאותו בידו החלק האחר אפילו שהוא חלק גדול ואותו בו וע"י זה עולה עמו החלק הקטן נקרא שלם לגזלין יהיה חלק גדול או קטן אם עולה החלק האחד על ידי שאותו בידו החלק האחר אפילו שהוא חלק גדול ואותו בו וע"י זה עולה עמו החלק הקטן נקרא שלם הלכך אם אירע הדבר שמצער הבולע בדעתו. אם יאתו בחלק הקטן לא יעלה עמו החלק הגדול ויפול יאתו בחלק הגדול ושפיר דמי כגלע"ד:

ב ירק של תרומה כו'. נראה מדברי הר"ב ז"ל דמתני' בביצה מבושלת אירי מדקתני בסיפא אם היה כמין כובע אינה חבור ופי' הר"ב ז"ל אם היה כמין כובע שמחמת הבשול נתנפחה הביצה ונעשית כמין כובע על הירק ותלולה תחתיה ע"כ:

עיין תוי"ט ד"ה וביצה טרופה. לכאורה מפי' הראב"ד דמפרש למתני' בביצה היה דבמבושלת הרי היא נקפית ואינה נשמטת והולכת לכאן ולכאן ולפי זה מאי דתני סיפא אם היה כמין כובע ס"ק ואם בשלם באופן שנעשית כמין כובע אינה חבור והא דלא תני וכיון שהיא תלולה סתם ואם ביצה אינו חבור משום דלפעמים אף במבושלת אינה נעשית כמין כובע. א"נ קמ"ל אגב אורחיה טעמא דמילתא דמתניתה דמתניתה טעם המבושלת אינה חבור לפי שנעשית כמין כובע שהיא תלולה וכיון שהיא תלולה אינה חבור ולפ"ז קשה להתוי"ט דשריב ותני פי' הר"ר עם פי' הראב"ד ואולי ס"ל להתוי"ט דגם הר"ב ס"ל דרשא דמתני' אירי בביצה מבושלת וכמ"ש לדעת הראב"ד הע"ש אלין לשון הר"ב מורה ע"ז לו דלולה מתני' אירי במבושלת וריש בשאינה נעשית כמין כובע. ומ"ש בזה הלשון בגליון מסכת עדיות פ"ב שהוא אם מבשר ז כתוב עליה גמרא מני מתני' הר' יוסי דתנן ירק של תרומה וביצה טרופה נתונה על גביו ונגע טבול יום בביצה לא פסל אלא הקלח שכנגדו ר' יוסי אומר כל הסדר העליון ואם היתה כמין כובע אינה חבור ת"ל ירק של תרומה וביצה נתונה על גביו כל הסדר העליון חבור דברי ר' יוסי ר"ש ור' יהודה ור"מ אומרים אינו חבור אלא קלח שכנגד ידו ועל זו העיד ר' ישמעאל לפני חכמים בכרם שאין חבור אלא קלח שכנגד ידו אמר ר' יוסי לא על זה הסעד אלא על הסעד כמין כובע שאינו חבור וכתב הר"ש שיליו טרופה בקערה ונתונה על גבי ירק של תרומה וכיון שהיא טרופה ונכנסת בתוך הירק ואם נגע בה טבול יום פוסל את הירק ומה פסל פליגי תנאי בבריתא. ואם היתה כמין כובע פירש הראב"ד והרא"ש ז"ל שהחלמון לא היה עדוף ולכן לא הוי חבור ואין דבריהם נכונים דהא עדותו לא הוי אלא בטרופה ולאיתי אינה טרופה. ועוד דבברייתא משמע דעיקר עדותו דר' ישמעאל לא היה אלא בשהיה כמין כובע אבל בכוכן כפי' הר"ש דסיפא נמי בטרופה אירי אלא שמחמת הבשול נתנפחה הביצה ונעשית כמין כובע על הירק ע"כ. וז"ל הראב"ד בפ"ב דעדיות עיקרה במסכת ט"ו פ"ג והתם מפרש אם נגע ט"י בביצה לא פסל אלא הקלח שכנגדו ר' יוסי אומר כל הסדר העליון ודומה שאינו מדבר אלא בביצה טרופה שנתנה בקרקע על הירק לתקון המאכל כי מאחר שהיא טרופה הרי הוא חבור לירק ואם היא שלמה אלא נטרפה והרי הוא דומה לעכוב שהביצה שאינה טרופה עגולה כמין עכוב אינה חבור מפני שהיא נשמטת והולכת לכאן ולכאן ע"כ הרי דאם רואה בעינך אתה המעיין שאחר שהתולה רבה מהרב בעל תוי"ט אין פירוש דברי הראב"ד כמו שכתב הוא כי מה שכתב הראב"ד ז"ל ואם היא שלמה והרי הוא דומה לעכוב וכו' הוא פירושא דסיפא דקתני ואם היתה כמין כובע ובדברי הראב"ד שהכינם הוא כי מה שכתב הראב"ד ז"ל ואם היא שלמה ואינה טרופה דומה לכובע ועשה ספוד ודיבק הר"ף עם הוי"ו ומדמה לעוי"ת וחשב הר"ב ז"ל שפי' דומה לעכוב ר"ל עכבת לאיי להיות והרי דומה לכובע שהביצה שאינה טרופה דומה לכובע ועשה ספוד ודיבק הר"ף עם הוי"ו ומדמה לעוי"ת וחשב הר"ב ז"ל שפי' דומה לעכוב ר"ל עכבת אלא שחסר הרפה שעליו ואחר המלה לא היא אלא כמ"ש. ומה שהקשה הרא"ש ז"ל עליהני ואם אינה טרופה הבר כתבתי דלאגב אורחיה דשמיעתו הוא אינה חבור מפיס ונכדל הולך ותוזר כמו הכובע ולדעתי דעת הראב"ד דמתני' בביצה היה אירי בגלע"ד:

חוט

תפארת ישראל

יכין

ח) באותו שלא נגע הטבו"י משערים אם אוחז בו. אם טמאת עולה עמו בין שהוא גדול או קטן: ט) כירקות: י) כשמטלטלו: יא) וכשלא נפסק הוא חבור לקלח: יב) שנטרף החלבון והחלמון בבף. דאל"כ אינו חבור. דנשמטת מעל הירק:

יג) דאמק"מ מעבו"י שהיא חולין. וא"ל דל"ק מפ"ח סי' י"ח דהתם מערבו בתרומה: יד) שנגע בו: טו) הקלחים העליונים שהביצה מחברן: טז) שנתנפחה הביצה ע"י בישול על הקלחים: כ"ל

משנה אחרונה

לאחוז בגדול אם אוחז בקטן אמת יפול הגדול לארץ ויפסד ונוח לו להפסיד הקטן. וי"ל סבר דרך לאחוז בקטן שמתוך משמוש היד נמאס האוכל מזוהמת היד. והייגו נמי טעמייהו דר"ע וחכמים. ר"ע סבר דרך לאחוז בטהור שאם יפול הטמאת לארץ אינו חושש. וחכמים חייסי לזוהמת הידים ונוח לו שיאמאס הטמאת: ושאר כל החולין. פי' הרב כגון מיני ירקות וכ"כ הר"ש. משום דקתני לאחוז בקלח משמע להו דבקלחי ירקות אירי אבל לשון כל החולין משמע דלאו אירי לחוד אירי. ומלשון הרמב"ם נראה דקלח הייגו מה שמחובר לאוכל כמו עלה וכמו יד:

ב לא פסל אלא הקלח שכנגדו. ולא דמי למקפה של תרומה ושום ושמן של חולין ונגע בשום ושמן פסל את הכל בפ"ב מ"ג דהתם השמן משקה הוא וקי"ל פ"ח דטהרות מ"ח דמשקה מחבר אוכלין לכביצה והלכך התם הוי חבור מעליא וכאלו נגע במקפה ופסל הכל. אבל הכא משקה זו מן הביצה אינו משבעה משקין אלא כמו פירות ימשקה זה אינו מחבר כדלקמן מ"ד אלא שפסל הקלח שכנגדו משום שהביצה טרופה ולחלוחית שלה נדבק בקלח שכנגדו תמיד כמו נשיכה ודמי להיות דפ"ב מ"ד כ"ב שהילך השמן פסל. והלכך תני ביצה טרופה דאלו אינה טרופה והיה יכול לסלק ולהפריחה אפילו שכנגדו לא פסל דומיא דקרם עליו הקופה בפ"ב מ"ה ור' יוסי חייס בטרופה שמתפשטת בכל סדר העליון: אם היה כמין כובע. פי' הרב שחלולה מתחתי' ומשמע דהייגו כמו קולית של מים המחולחלת דרפ"ק דאמרי' מאי התם דבע"י אינה חבור. ונראה דהכא קמ"ל דאינו חבור אפילו לפסול קלח שכנגדו ואפילו נימא דמשקה המונע הוי כמו נשיכה אא"ל שלא ידבק ונשאר לחלוחית במקום עשיתו מ"מ

הכא

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

שמחמת הכיסול נחנפחה הבילה ונעשית כמין כובע על הירק יחלולה תחתיה: **ג** לפס. כמו אלפס. כעין מחבת שעושין בה התבשיל. ובילה זו מתבשלת עם התרומה שנפסלה בטבול יום: מן השפה. של אלפס ולפנים. חשוב החוט של בילה חבור ואם נגע עם טבול יום הכל טמא אבל החוט היולא מספת האלפס ולחוץ לא הוי חבור: וכל שנקלף עמו. היינו מה שעולה עם החוט הוי חבור ולא יותר. רבי יוסי לקולא. והכי מוכח בתוספתא. ואין הלכה כר"י: וכן בקטניות. דינם כדין הבילה: **ד** אינה נפסלת בטבול יום. דבתר עסה אזלי ולא בתר שאור. אע"ג דאסורה לזרים: שהוכשרה במשקה. שלחת החיטין במים

ג חוט של ביצה. שקרם על דפנות של לפס יח). ונגע בו טבול יום. מן השפה יט) ולפנים. חבור כ). מן השפה ולחוץ. אינו חבור. ר' יוסי אומר חוט וכל שנקלף עמו כא). וכן בקטניות שקרמו על שפתה של קדרה כב): **ד** עסה שנדמעה כג) . או שנתחמצה בשאור של תרומה. אינה נפסלת בטבול יום כד). רבי יוסי ור"ש פוסלין. עסה שהוכשרה במשקה

ג חוט של בילה. ל' הר"ב ובילה זו מתבשלת עם התרומה שנפסלה בטבול יוס וכן ל' הר"ם *כלומר שהתרומה נפסלת בטבול יוס. ואם נגע כו': **רי"א** חוט וכל שנקלף עמו. פירש הר"ב ולא יותר ור"י לקולא. והכי מוכח בתוספתא הבילה הר"ם. וכך לשונה. רי"א אף מן השפה ולפנים כל שנקלף עמו חבור. וכל שאינו נקלף עמו אינו חבור:

ד *[שנדמעה. וכי הא דתנן במשנה ד' פ"ק דחלה. הר"ם. ועיין לקמן]: **אינה** נפסלת בטבול יוס. כתב הר"ב דבהר עיסה כו' אע"ג דאסורה לזרים כדתנן בפ"ב דערלה (מ"ו) הר"ם:

לא

*) בד"פ הגי' כלומר שהבילה נפסלת בט"י ע"י שנגע בה וקשה לריתא דלא שייך תרומה בבילה עצמה כמ"ש הרב במשנה דלעיל

מלאכת שלמה

ג בסוף פי' רעז"ל ור' יוסי לקולא (א) והכי מוכח בתוספתא דקתני בתוספתא ר' יוסי אומר אף מן השפה ולפנים כל שנקלף עמו הוי חבור וכל שאינו נקלף עמו אינו חבור אבל הרמב"ם ז"ל פירש דכל מה שנקלף עם החוט בין שהוא חוץ לשפה בין לפנים מן השפה הוי חבור: ד אינה נפסלת בטבול יום דבתר עיסה אזלינן ולא בתר שאור אע"ג דאסורה לזרים לענין ט"י שסיבת בחולין משום דדמוע דרבנן: ר' יוסי ור"ש פוסלין ות"ק דמתני' היינו ר"מ ור"י כדמוכח בתוספתא ועוד תניא בתוספתא א"ר מנחם ב"ר יוסי אמרתי לפני אבא אי אתה מודה במקפה ובחמיעה והשוס והשמן של תרומה אף על גביהן שאם נגע עבול יום במקפה לא פסל אלא מקום מגעו בלבד אמר לי זה מין אחד פי' ותשוב חבור יותר כדאשכחן בשאר מילי דאיכא למ"ד מין במינו לא בטיל אלכך פסל את כולו אבל אתם שני מינים ולא חשב חבור כלל אלכך לא פסל אלא מקום מגעו. עיסה שהוכשרה במשקים לרבותא דר' עקיבא נקטה דס"ל דאפילו דהוכשרו מעיקרא במים או בשאר משקים אפ"ה אין מי פירות מחברין אותם כשגילומו בהן: ר'

חזון נחום

ג חוט של ביצה כו' (עיין תוי"ט ד"ה חוט של ביצה). ואני הדל לא ידעתי מי הכניסו להתי"ט בתנד זה לפרש כמ"ש הר"ב ז"ל ובילה זו מתבשלת עם התרומה וכו' דהכוונה שהבילה שנפסלת בט"י דשביעת דבוונת הר"ב דבילה זו מתבשלת עם ירק של תרומה שנפסלת סירק של תרומה בט"י וכעין משנה דלעיל וזה פשוט:

ר' יוסי אומר כו' (עיין מלאכת שלמה אות א'). לא ידעתי למה לא הגיה על התוספתא:

ד עיסה שנדמעה כו'. בפרק יולא דופן תניא עיסה שנדמעה או שנתחמצה בשאור של תרומה חייבת בחלה ואינה נפסלת בטבול יום דברי ר"מ ור' יהודה. ר' יוסי ור"ש פוטרין מן החלה וכתבו התוס' ואינה נפסלת בטבול יום. ולא"ת בלאו עוברין גבי מקפה של חולין ושוס ושמן של תרומה קאמר שאם נגע טבול יום במקצתו דפסל כולו במגעו וי"ל דהתם מיירי בשעשאו גוש בקערה ע"כ. וקשה דכי תנן דפסל כולו במגעו היינו במקפה של תרומה ושוס ושמן של חולין. אבל גבי מקפה של חולין ושוס ושמן של תרומה דלמי לשאור שנדמעה או שנתחמצה לא פסל אלא מגעו כדאיתא התם בפרק אלו עוברין והיא מתני' דפ"ב דלעיל וכמ"ש שם ונראה ודאי שיש ט"ם בדברי התוס' וא"ל ונגע טבול יום במקצתו לא פסל אלא מקום מגעו וכוונת הקושיא דהכא גבי עיסה שנדמעה או שנתחמצה אלאן דפסל פסל לגמרי ומאן דלא פסל לא פסל כלל וגבי מקפה של חולין ושוס ושמן

יכין תפארת ישראל יכין

יז) כ"ל דסתמא כב"ה רפ"א בקולית המים: יח) אלפס שיש בו תבשיל תרומה: יט) של אלפס: כ) ונעמא התבשיל: כא) שבשיקלף החוט רק מה שיעלה עמו מתבשיל הוה חבור.

ומשי לא. לאפילו אם החוט לפנים: כב) דינו כבילה: כג) נתערב תרומה בחולין: כד) דדמוע מדרבנן דמדאורייתא

חד

לקיפה הקלה להעלות עמהן הבשר. והכא מיירי בתבשיל של ירק שהם פירורין דקין ועולין עם החוט. והא דלא קתני הכא נגע בתבשיל התבשיל וכל העולה עמו חבור כדקתני התם גבי נגע בתחיכות דהתם הקיפה שהוא רוטב ושומן הבשר והוי קדם כמו הבשר עצמו והלכך החיבור משוי ליה כאלו נגע ברוטב ופסלה. אבל הכא הבילה חולין הוי וא"כ הוי הבור ואשוב כמגע בכילה. עבול יום אינו פוסל החולין. ומ"מ קשה אי משום חבור קאמר מן השפה ולפנים חבור דמיירי בתבשיל דק שעולה עם החוט. הא מדליג ר' יוסי ואמר חוט וכל שנקלף עמו. מכלל דת"ק אמר אפילו אינו נקלף עמו ואמאי הא בעינן בר"פ דוקא עולה עמו. ויש לפרש טעמייהו דת"ק ור' יוסי משום ל' רוף דאמרינן בפרק חומר בקודש הכלי מלרף מה שבתוכו לקדש ולא לתרומה. ואמרינן בפרק הקומץ רבה דף כ"ד דלקדש מלרף אפילו לא נגעי אהדדי אוכלין שבכלי מלרפן מדקתני מלרף ולא קתני מחבר. והשתא איכא למימר דדוקא בלא נגעי אהדדי חומר בקדש. אבל בנגעי אהדדי בתרומה נמי מחבר. ולכ"ע דאמרינן דבעינן נשיכה בדליכא צירוף כלי ואי איכא צירוף כלי בנגעי אהדדי סגי. והיינו דאמר ת"ק מן השפה ולפנים חבור דבנגעי אהדדי והוי צירוף כלי. ור' יוסי סבר דבתרומה לעולם אין הכלי מלרף אפילו נגעי אהדדי ולעולם לא הוי חבור בתרומה אלא בנשיכה והיינו עולה עמו. אלא אלא מלאמו בשוס מקום דמהני צירוף כלי בתרומה נגעי אהדדי וא"ע: ד עיסה בנדמעה. היינו שאין שם מאה ואחד לבטל התרומה ומהי דאסורה לזרים מדרבנן דמדאורייתא בטלה ברוב והלכך ת"ק איהו נפסלת בט"י דבחולין הוי מעשה ביטול ותניא בברייתא בנדה דף מ"ז דמה"ע מחייב ת"ק המדומע בחלה דבחולין הוי. ור"י ור"ש דפליגי נמי התם ופוטרין מן החלה ואסתם מתני' דפ"ק דחלה מ"ד שהמדומע פטור מן החלה אתיא כר"י ור"ש וסברי דחלה בזמן הזה דרבנן ואתי דימוע דרבנן ומפקע חלה דרבנן ור"מ סבר חלה דאורייתא כ"ז מדברי הר"ם ותוי"ט קיצר בהעתק. ומיהו הרמב"ם אפקי כמ"ד חלה מדרבנן והלכך פוטר המדומע מחלה בסתם מתני' דמ' חלה ולענין אם נפסלת בט"י. פוסק כת"ק דאינה נפסלת כיון דמדאורייתא בטל:

או שנתחמצה. לשון הר"ם לא מבעיא דדמעה אינה נפסלת דמדאורייתא ברובה בטל אלא אפילו נתחמצה דבעשה בעיקר דאורייתא מ"מ בתרומה הא לא נגע עכ"ל ועיין בפרי חדש י"ד סי' ל"ח שהאריך להוכיח דמחמץ לאו משום ס"ע הוא אלא משום פרסום פעולתו ע"ש ולא ראה דברי הר"ם אלו. ומ"מ אני תמה בדברי הר"ם דלפי מאי דס"ל דמחמץ הוי טעם כעיקר א"כ הא דאינה נפסלת בט"י שמותר הכהן לאוכלה וכיון דיש כאן טעם כעיקר הא קאכיל תרומה טמאה:

אינה נפסלת בט"י. הכא דנקט עבול יום לאו דוקא דה"ה שאר הפוסלין תרומה שהם שני מי"מ דבר נמי לא פסל ת"ק דהא בחולין משוב ליה מעשה ביטול כדפי' לעיל וכן מוכח במתני' דלקמן דהתם נמי לאו דוקא ט"ו:

ר"ו ור"ש פוסלין. הכא כין ת"ק וכין ר"י ור"ש לא מפלגי בין מקום מגעו לשאר העיסה ולעיל בפ"ב מ"ג גבי מקפה של חולין ושוס ושמן של תרומה סתם לן דלא פסל אלא מקום מגעו. כבר הביא הר"ם שם מהתוספתא שהקשה כן ר' מנחם בר יוסי לאביו וא"ל זה מין אחד וזה שני מינים ועיין מ"ם שם. ולת"ק דהכא דמיקל

עפי

ג חוט ש"ב מיי' שם פ"ה וכן בקטניות מיי' שם: ד עיסה שנדמעה הוכ' מיי' פ"ו מה מ"ו מיי' שם הט"ו, ר"י ור"ש פוסלי' ירושלמי תרומות פ"ו ה"ח

חלופי גרסאות

ג כל שנקלף עמו כמי"מ פוסף אינה חבור:

תוספות חדשים

ג בהר"ב ד"ה וכל שנקלף עמו וכו'. וסרמב"ם שיש דכל מה שנקלף עם החוט בין שהוא חוץ לשפה. בין לפנים מן השפה הוי חיבור ע"כ. ומשמע בין לקולא ובין לחומרא:

אליהו רבא

ג רבי יוסי אומר חוט וכל שנקלף עמו, אפילו מן השפה ולפנים אינו חבור אלא כל שנקלף עמו. וכדתניא בתוספתא רבי יוסי אומר אף מן השפה ולפנים כל שנקלף עמו חבור וכל שאין נקלף עמו אין חבור:

משנה אחרונה

הכא לא פסל מקום מגעו דלאו בשיכה מיקרי אלא מדרבנן ובמקלת מחובר לא נזור: ד

ג מן השפה ולפנים חבור. פי' הרב אם נגע שם ט"י הכל טמא וכ"כ הר"ם וכ"ל דהכל לאו דוקא דבמתני' דלעיל אמרי' לא פסל אלא כנגדו ולא דמי להיות דפ"ב מ"ה שקרם עליו הקיפה ונגע בקיפה התחיכות מותרות דהתם התחיכות אין עולין עם הקיפה ואלו בעינן אם אוחז בעמא והטהור עולה עמו כחכמים דר"פ. והיינו בתחיכות בשר שהם גסין וא"א

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

לא פסל אלא מקום מגעו. ולא מבעיא בדמוע דרבנן. (כמ"ש בסוף פ"ק דחלה) אלא אפילו בנתחמלה בשאור של תרומה. אע"ג דמדאורייתא טעם כעיקר (כמ"ש ברפ"ז דגזיר) מ"מ בתרומה הא לא נגע. והכא לא שייך למתני ואם היה השאור מרובה כדקתני גבי שוס של תרומה במשנה ג' פרק דלעיל. עיין מ"ש במשנה מ' פ"ח דטהרות:

רע"ח

במים: ונלושה במי פירות. ומי פירות אין מכשירין. והעסה שנלושה בהן. אם לא הוכשרה תחלה אינה מקבלת טומאה: פסל את כולה. דמי פירות עושין העסה חבור: לא פסל אלא מקום מגעו. קסבר ר"ע דכיון דמי פירות אין מכשירין ולא מייתי להו לידי טומאה רואים אותן כאלו אינן. ולא פסל אלא מקום מגעו והלכה כר"ע: **ה** פסל את בולו. שקסבר שמן מכשיר ומחבר: לא פסל אלא מקום מגעו. דשמן אינו מחבר. וקאי כל קלח וקלח בחפי נפשיה:

שנגס

במשקה. ונילושה במי פירות כה). ונגע בהן טבול יום. ר"א בן יהודה איש ברתותא אומר משום ר' יהושע. פסל את כולה. ר"ע אומר משמו. לא פסל אלא מקום מגעו כו): **ה** ירק של חולין שבשלו בשמן של תרומה. ונגע בו טבול יום. ר"א בן יהודה איש

מלאכת שלמה

ר' אלעזר בן יהודה אים ברתותא פשוט הוא דאלעזר בלי יוד גרסי' ליה בכל מקום שהוא מוזכר. ועיין במ"ש בפ"ח דמס' טהרות סי' ח' בשם הר"ם והרא"ש ז"ל. ועיין במ"ש פ' שני דחלה סי' כ': **ה ירק** של חולין וכו' (ב) ומראה דרישא קתני לה לאשמועי' כמו דר' אלעזר בן יהודה אים ברתותא דאפילו מי פירות עושין העיסה חבור והאי סיפא קתני לה לאשמועי' כמו דר' עקיבא דאפילו שמן אינו מחבר: טהור

חזון נחום

ושמן של תרומה לא פסל אלא מקום מגעו באותן דאתי דלא כמאן וכיונא בזה הקשו התוס' כפ' אלו עוברין שם וכפרק אלבה מיין דף ל"ו ע"ב. ומצא קושיא זו שכרישו דמתני' דתקפה לירי כשהיא בעין השוש והשמן ע"ש. ומיהו הר"ב והר"ם פירשו דל' יהודה דאמר אימתי כשהן גוש בקערה אחיכא השוש והשמן מרובה דשליק מיהם קאי ישויין בדבריהם. והנה לפ"ז דעת התוס' לחלק ולומר שבדבר שהוא בעין לא נגע אלא מקום מגעו אבל בדבר המעורב מאן דפסל פסל הכל ומאן דלא פסל לא פסל כלל. וקשה דהא תנן בתוספתא הביאתה פה הר"ם עיסה שנתמעסה או שנתחמצה בשאור של תרומה חייבת בחלה ואינה נפסלת בטבול יום דברי ר"מ ור' יהודה ר' יוסי ור"ש פוסלין א"כ מנחם כר' יוסי אמאי לפני אבא לו אתה מודה בשקפה ותמיעה של חולין והשוש והשמן של תרומה לף על גביהן שאם נגע טבול יום במקצתו לא פסל אלא מקום מגעו אמר לי זה מין אחד וזה כ' מינים ע"כ. הא קמן דר' יוסי עצמו לא ניחא ליה בחילוק התוס' לחלק בין דבר שהוא בעין לדבר שאינו בעין ומחלק בין מין אחד לכ' מינים ולי"ע. ובכר הקשיתי לעיל על בריישא זו מאי קשיא ליה לר' מנחם ממתני' דמקפה ותמיעה דהא תני סיפא ואם חיבר כל מקום שהלך. השמן פסל ולריך לחלק ביניהם ולי"ע: **ה ירק** של חולין כו'. (עיין מלאכת שלמה אות ב'). נראה מדבריה הלכו דטעמייה דר"ע בשתי בבות משום דס"ל דמי פירות אינם מחברים. אמנם מדברי הר"ב ז"ל אין נראה כן אלא דמי פירות מחברים וזאת השמן שאינו מחבר ולכן כתב הר"ב לעיל קסבר ר"ע דכיון דמי פירות אין מכשירין ולא מייתו להו לידי טומאה רואין אותם כאלו אינן ולא פסל אלא מקום מגעו ע"כ. ועיין בדברי הרמב"ם פ"ח מה' ט"ת ובדברי הראב"ד בכ"מ שם ועיין בס' מעשה ד' בטהרות. וכתב בתוי"ט פ"ח דטהרות מעשה ח' שמדברי הר"ב מוכח דבידים מבואבות אי הוה מוכשר היו מי פירות מחברין ומאינו תומר בידים מבטבול יום כדאתן התם ע"כ. ומתוך דבריו ז"ל יש ללמוד דחשה בריישא זו מאי קשיא ליה לר' מנחם ממתני' דמקפה ותמיעה דהא תני סיפא ואם חיבר כל מקום שהלך. השמן פסל ולריך לחלק ביניהם ולי"ע: **ה ירק** של חולין כו'. (עיין מלאכת שלמה אות ב'). נראה מדבריה הר"ב מוכח דבידים מבואבות אי הוה מוכשר היו מי פירות מחברין ומאינו תומר בידים מבטבול יום כדאתן התם ע"כ. ומתוך דבריו ז"ל יש ללמוד דחשה בריישא זו מאי קשיא ליה לר' מנחם ממתני' דמקפה ותמיעה דהא תני סיפא ואם חיבר כל מקום שהלך. השמן פסל ולריך לחלק ביניהם ולי"ע. ובכר הקשיתי לעיל על

ן שנגם. שמהפך האוכל בפיו לשון מגים בקדרה: ונפל. האוכל עם לחלוחית הרוק שבו על בגדיו ועל ככר של תרומה. טהור הככר כלומר לא הוכשר לקבל טומאה ואע"ג דרוק בעלמא מכשיר. שאני הכא דלא אחשביה לרוק ואינו צריכן שהרי נפל על בגדיו ופשיטא דלא ניחא ליה: כל שהוא רוצה למוץ את גרעינתו. אם נתכוין למוץ הלחוח שבגרעין ונפל הגרעין עם רוק שבו על ככר של תרומה הוכשר הככר ברוק שעל גבי הגרעין דהא אחשביה

ה רע"א כו'. ובמתני' דלעיל פסק הר"ב כר"ע וה"ה הכא דמידי הוא טעמא אלא משום דהלכה כר"ע מחבירו. וה"ה נמי הכא. ובפירוש הרמב"ם כתוב גם בכאן דהלכ' כמותו:

ו טהור פי' הר"ב לא הוכשר. וכן פי' הרמב"ם. ומסיים כבר ידעת (ממס') מכשירין כי שם הרבה משתמשים בלשון טמא וטהור. בעניין מוכשר ואינו מוכשר. ע"כ. אבל הר"ם מפרש למתני' לענין טומאה ובטהור שאכל בידים מסואבות לא אמרינן שנטמא לחלות הרוק שעל האוכל בידיו מסואבות וטימא הבגדים והתרומה. שהמשקה ההוא לא חשבו ולא מטמא

איש ברתותא אומר משום ר' יהושע. פסל בולה. רע"א משמו. לא פסל אלא מקום מגעו כו) : ו טהור שנגם כח) מן האוכל. ונפל כט) על בגדיו. ועל ככר של תרומה טהור ל). היה אוכל זיתים פצועים ותמרים רטובות לא). כל שהוא רוצה למוץ את גרעינתו לב). ונפל על בגדיו. ועל ככר של תרומה.

טמא

כרבי יהודה דספ"ח דכלים. ע"כ. ואין להקשות דלא"כ ה"ל למתני טהורים וטמאים דים לפרש טהור הכל וטמא הכל: **כל** שהוא רוצה למוץ כו'. משמע דתרתי בעינן. ואילו בסיפא כל שאינו רוצה למוץ משמע דברוצה למוץ לחודא

סגי

מלאכת שלמה

ו טהור שנגם פי' בערוך שלעם והיפך בידיו בלא נטילה והידים שניות לטומאה וחזרו משקים שבפיו תחלה שהן עלולין לקבל טומאה. ונפל שלא לדעת מן האוכל על בגדיו או על ככר של תרומה טהור הבגד או הככר ולא אמרי' שנטמא לחלות הרוק שעל האוכל בידים מסואבות וטימא בגדיו או את הככר של תרומה משום דלא חיבר ההוא משקה וכיון שלא חשבו לא מטמא ולא מכשיר וכר' יהודה דספ"ח דכלים הר"ם והרא"ש ז"ל. ור"ע ז"ל תפס לעיקר פי' הרמב"ם ז"ל. ולשון הרמב"ם ז"ל בספי"ד מהלכות טומאת אוכלין נסך באוכל ונפל האוכל הרי המשקה שעל האוכל כולו לרצון ע"כ. ובספר אגודה מצאתי כתוב טהור שנגתרם את האוכל וכו' פי' לשון מגרם ע"כ ואיני יודע אם יש שם טעות: ותמרים רטובות וכל שהוא רוצה למוץ וכו':

ותמרים

חזון נחום

ולומר סתם עיסה שעלולה במי פירות חייבת בחלה וכליפת דמתני' לכן נראה לפ"ד שדעתו לדעת הרא"ש והר"ם שאין חייבין בחלה אלא ז' משקין ולהכי פירש יין שמן ודבש ושמן זה הוא שמן זית ודבש דבש דבורים וכן מראה מדברי ס' קרית ספר יפ"ש: והנה דעת הרמב"ם נראה דכל מי פירות זולת ז' משקין שאינו חז"ל שאין מכשירין ולא מקבלין טומאה ולא מחברין. אבל הראב"ד ברים הל' טומאת אוכלין חלק עליו וכתב לא מצאתי שאין מקבלין טומאה כלל אלא שאין מלרפין כו' יע"ש כי האריך קצת בזה. והנה אני הדל מסופקני בדעת הראב"ד לי מודה ליה להרמב"ם לענין הכשר שאין מכשירין אלא ז' משקין ולא חלק עליו אלא לענין קבלת טומאה או דילמא גם לענין הכשר חלק עליה וס"ל דכל מי פירות מקבלין טומאה ומכשירין זולת לענין חבור אינו מחבר אלא ז' משקין. והנה מדברי הכ"מ שם נראה שהבין בדעת הראב"ד דס"ל דהכשר דינו שוה לקבלת טומאה יע"ש. אבל ספר בני יעקב בהגהותיו חלק עליו יע"ש. ונלע"ד להכריע מדברי הראב"ד ז"ל דס"ל דהכשר וקבלת טומאה תד דינא אית להו מדכתב ותנן נמי בעוקצין עיסה שעלולה במי פירות וגגע בה עכול יום שהוא שאין לך דבר שמחבר לאוכלין אלא ז' משקין בלבד אלעוקצי הוא דלא מלרפי כו' וקשה דהתם לא מייירי כלל מקבלת הטומאה המשקה בעצמו דלעולם אימא לך דמי פירות אינן מקבלים טומאה זולת ז' משקין אמנם התם דין החבור אחת לא אמרינן וכמו שהקשה הכ"מ. אלא ולאי נראה דס"ל להראב"ד שדין ההכשר וקבלת הטומאה שוה ואין לחלק ביניהם כלל ואמנם להכי מייתי שפיר לאיה מאותה דעוקצין עיסה שעלולה במי פירות וכו' דמשמע ליה דעיסה זו לא הוכשרה מקודם ע"י לתיתה דסתם קתני ולא איתא דמיירי שהוכשרה מקודם לישם בא' מז' משקין הו"ל למתני בהדיא בהדיא בלתנן במתני' דילן עיסה שהוכשרה במשקה ועלולה במי פירות וגגע בה ע"י כו' אלא ודאי בלא הוכשרה אייר ולפ"ז קשיא להראב"ד דאם איתא דמי פירות אין מכשירים זולת ז' משקין אמאי יסיב טעמא דטהורה היא משום דאין לך דבר שמחבר כו' תיפוק לי שאינה מקבלת טומאה אלא הוכשרה שמי פירות אינם מכשירין דאי מייירי שעלולה במי פירות ואח"כ הוכשרה בא' מז' משקין הו"ל למיתני הכי בהדיא אלא ודאי דכל מי פירות מכשירין ואפ"ה טהורה משום דאין לך דבר שמחבר כו' משמע שדוקא לענין לרוף הוא דלא מלרפי אבל לענין הכשר מכשרי וכיון דמכשרי ה"ה לענין קבלת טומאה מקבלי שדינן שוה זה לפ"ד דעת הראב"ד אע"פ שלא הזכיר בפי' בדבריו דין ההכשר ומ"מ אין מאותה דעוקצין קושיא על הרמב"ם דבבר תילה הר"ם הטתקתי לשנו לעיל דה"ק טהורה שלא הוכשרה במי פירות ומאי דמסיים שאין לך דבר כו' הוא כמו ואין לך דבר פי' מאחר שאין מכשירין אלא ז' משקין בלבד אבל מי פירות לא. כמו כן אין מחברין ואפילו הוכשרו מעיקרא אין מי פירות מחברין אותם: אמנם לפ"ז תפול על הראב"ד קושית הכ"מ דהל"ל עיסה שהוכשרה ועלולה במי פירות כו' יעויין בדבריו. ולע"ד להלין בעד אדוניו הראב"ד ולומר דאי הוה תני עיסה שהוכשרה ועלולה במי פירות כו' עד ר"ע אומר לא פסל אלא מקום מגעו לא הוה ידעינו דטעמא הוא משום דמי פירות אינן מחברין אלא משום דמי פירות אין מכשירין. ולהכי נר"ע לא פסל אלא מקום מגעו משום תומרא בעלמא והא גופא הוא דעליגי ת"ק ור"ע דת"ק ס"ל דכל מי פירות מכשירין ור"ע ס"ל דמי פירות אין מכשירין זולת ז' משקין אבל אם הו מוכשרין כדינם מודה ר"ע דמי פירות מחברין להכי תני עיסה שהוכשרה במשקה ועלולה במי פירות וכו' דאע"פ שבהכשר לא היה בו שום פקפוק שהרי הוכשרה בא' מן ז' משקין. אע"ז נר"ע לא פסל אלא מקום מגעו משום דמי פירות אינן מחברין ומתני' דין התבור הוא דאתא לאתעויקן. אבל לענין הכשר נר"ע כל מי פירות מכשירין ומקבלין טומאה כן נראה לפע"ד לישב לדעת הראב"ד: **ו טהור** שנגם כו'. עיין מ"ש בזה סתוי"ע מ"כ ותמרים רטובות וכל שהוא רוצה למוץ וכו' ותמרים יבשות וכל שאינו רוצה למוץ את גרעינתו כו' כל"ל עכ"מ

וכן

יבין

כו) דמי פירות אף שמכשירין אינן חבור: כח) שלעם: כט) המאכל עם לחלוחית הרוק: ל) לא הוכשר הככר מדלא ניחא ליה שיפול על בגדיו. ותמיהני אם כן למה נקט תרומה. ותו בגדים ל"ל. גם בלא ידא שיטיף בגדיו. אינו רוצה לפלוט משקה שבפיו. וסו"ל שלא לרצון דאינו מכשיר. והר"ם מוקי למתני' לענין טומאה. ומיירי הכא בידים מסואבות. ונטמא הרוק מחמת ידיו. ולפי דבריו יש לישב קלת. לפי מאי דס"ל סוף זבים דמשקין שמחמת ידים מטמאין לכלים אע"פ י"ל דבגדים וככר דנקט. אז אז קתני. אמנם עכ"פ ק' דידים לא נזכרו במשנה כלל. ותו דבסיפא מוכח דמתני' לענין הכשר מיירי. מדמסיים מכשירין לרצונו וכו'.

תפארת ישראל

יבין

ול"מ מרבותי ל"ל ממ"ד בפ"ח דכלים מ"י דרוק במחובר אמק"ע ואינו מכשיר. רק כשמתלש בפיו ע"י מעבע וכמקאות פ"ח מ"ה. והכא דלא מתלש לרצונו. אף שנפל אח"כ אבגדו והרי בגד אוכלי חולין בטהרה. מדרס לתרומה. כפ"ב דחגיגה מ"ו. אעפ"כ לא נטמא הככר מהרוק שנגע בבגד. מדלא הוכשר הככר מרוק הזה שמתלש שלא לרצון. ולא הוה כמשקין טמאין דמכשירין ומטמאין כאחת לרצון ושלא לרצון. כריש מכשירין. דעכ"פ כיון דטומאת הבגד לתרומה אינו רק מעלה בעלמא. לא גזרו בה רבנן (לא) דסיינו כל שהוא וכו': לב) דעי"ז מחשבו כתלוש כפ"ח דכלים מ"י בפורדין. לכהי מכשירו ומק"ע מבגדיו כך ל"ל:

דיגן

כר' יהודה כפי' הר"ם וש קיצור כדבריו. אלא שנ"ע דאי אתיא כר"י היב קתני כל שרוצה למוץ את גרעינתו הוי משקה הא לר"י עד שלא יגע אפילו לאו משקה הוא

ציונים

ה לא פסל מי' שם: ו שהור שנגם מי' שם פי"ו הט"ו.

תוספות הדשים

ו תוי"ט ד"ה טהור כו' הר"ש מפרש לענין טומאה כו'. אפשר דהרמב"ם והר"ב אזלי לשיטתן. דסבכי דאין משקים הבאין מחמת ידים מטמאים כלים ולזה כתבו שפיר דהכא ע"כ לא אייתי אלא לענין הכשר כיון דהכוך אין לה טומאה אלא מחמת ידים. ועיין סוף מס' זבים:

משנה אחרונה

ר"ע אומר משמו לא פסל אלא מקום מגעו. למאי דתנן פ"ה דטוהר מ"ב דר"ע ס"ל שני עושה שליחי בחולין הכא בלא הסמן נפסל הירק ממגע ט"י דהא ט"י שני הוא. וא"ל דבט"י מודה ר"ע כדאמר בפ"ם דאין ט"י טמא. א"כ הכא משמע דר' יהושע קאמר דאיה לא ס"ל:

ו טהור שנגם מן האוכל. פי' הרב שמהפך האוכל בפיו ע"כ ואינו נכון לפי פירושו שמשמע אחר פירוש הרמב"ם דמפרש מתני' לענין הכשר והאיך כתב הרוקן הוי שלא לרצון שהרי נפל על בגדיו וכו' ומה בכך שנפילתו שלא לרצון כיון שהפכו הטיב משהה לכ"ע שם ס"ח דכלים ואפילו נפל מאו שלא לרצון מכשיר כדאיתן פ"ו דמכשירין בילאו לדעתו ושלא לדעתו. והרמב"ם שכ"כ אחינו מפרש נגם שהפך אלא שנפך ועוד דלהרמב"ם אפילו הפכו מגריך לענין הכשר שיבאו לרצון על הפירות דוקא כשעתו במס' מכשירין כדפירש שם ושפיר כתב כאן שנפל על הככר שלא ברצונו אינו מכשיר אבל הרב דקאי בשעת שאר המפרשים לענין הכשר דלא בעינן רצון שיפול על אלו הפירות אלא רצון כל דהו ה"ל הוי הכשר לאחר שהפכו והר"ם שכתב שהפכו מוקי למתני' כר' יהודה ספ"ה דכלים דמטהר כל זמן שלא יגע מפיו והכא שנפל שלא מרצונו הוי כלא יגע. וא"ל שהרב מוקי לה ג"כ

תוספות חדשים

ן תוי"ט ד"ה טמא כו' מהר"ם. י"ל דמהר"ם כתב זה על סיפא כל שאינו רוצה כו' עיאר וק"ל: **ן** בהר"ב **ד"ה** טמאים בטבו"י כו' הלכה כחכמים. וכ"כ הרמב"ם בפירושו. אבל בתיכוכו פט"ו מכל' ט"א הלכה ז' פסק דלא כבאר טומאות אין מתעמאין ולא מעמאין אלא לרצון. ובל' דהרמב"ם סבר דחכמים סבי קאמרי לר"מ לדיבר אף דסבכת כבאר טומאה דמתעמאין אף שלא לרצון. תודי לו מיבת בע"י דאין נקרא טמא. אבל ודאי אינו ס"ל אף כבאר טומאות אין מטמאין אלא לרצון. ונסתלק כזה קושית התוי"ט:

ראשון לציון

ן תוי"ט ד"ה טמא. פי' הר"ב כו' וא"ת והא מרישא שמעינן לה כו' ע' יפל"מ:

חידושי מהרי"ח

ן תוי"ט ד"ה טמא כתב הרע"ב הוכשר עד הסוף ולי נראה שזה ט"ס ודברי מהר"ם קאי אמאי דאמר היה אוכל בו' נגובים בו' טהור על זה קאי מהר"ם וא"ת הא מרישא שמעינן בו' וי"ל בו' ודו"ק כי **קצרה הידיעה:**

תבול יום כלידות פרק ג

טמא. היה אוכל זיתים נגובין ותמרים יבשות. כל שאינו רוצה למוץ את גרעינתו ונפל על בגדיו. ועל כבר של תרומת טהור. אחד טהור. ואחד טבול יום. כאלו לג). ר"מ אומר אלו ואלו טמאין בטבול יום. שמשקין של טמא. מכשירין לרצונו. ושלא לרצונו. וחב"א אין טבול יום טמא לד):

סגי. אבל הרמב"ם בספי"ד מהל' ט"א העתיק וכל בוי"ו. וכן בסיפא ועיין במשנה ג' פ"ב דעוקלין:

טמא. פי' הר"ב הוכשר כו' דהא אחשביה. וא"ת והא מרישא שמעינן לה דטהור שגגם. וי"ל דאי מרישא ה"א *שהיה אוכל פת ודבר יבש שאין בו לחלות אבל זיתים ותמרים לא קמ"ל. כ"ל מהר"ם:

שמשקין של טמא כו' כדתנן בריש מסכת מכשירין:

וחב"א אין טבול יום טמא. חכמים היינו ת"ק אלא טעמא קאמרי ומלאתי למהר"ם שכתב וז"ל הימה לי חכמים היינו ת"ק י"ל משום דר"מ מייתי ראיה שבזה הלשון קבל שמשקין של טמא מכשירים כו' וט"י נמי טמא הוא ומהדרי ליה רבנן אדרבה משם ראיה דידן דלא אמרו אלא מטקים של טמא. וט"י לא איקרי טמא סתם. ע"כ:

*) בד"ם ה"א ה"מ שהיה

מלאכת שלמה

ותמרים יבשות וכל שאינו רוצה למוץ את גרעינתו וכו' כך גרסה שב"ל עיין ביד פי"ד דהלכות טומאת אוכלין סימן י"ו וחכמים אומרים אין טבול יום טמא ס"א אין משקה טבול יום טמא וכן כך וכן כך קשה לע"ד חכמים היינו ת"ק:

חזון נחום

וכן הוא לשון הרמב"ם פי"ד מהלכות ט"א והתלוק כין סגרפאות מבואר. והנה הרמב"ם כפי' הרשב"ם דפשוט דפשל על בגדיו הייט הריל לו האוכל עלמו ונלאה מדבריו שעל בגדיו דמתני' הוא דוקא שלריך שיטול על בגדיו כי זה הולאה אלא ניחא ליה ולכן אם נפל על בבר של תרומה לא הוכשר אבל אם לא נפל על בגדיו אלא על בבר של תרומה אפשר שיוכשר אבל כס' היד שם כתב סתם נשך כאוכל ונפל האוכל הרי המשקה שעל האוכל שלא לרצון כו' יע"ש וע"ש בכ"מ ולריך ישוב גם מ"ש כפי' המשנה וז"ל וכן אם היה האוכל הזה מבול יום ריחו ג"כ לא יכשיר אלא לרצונו ואף אם נתכוון למוץ את גרעינו ע"כ. לריך תיקון:

יכין תפארת ישראל יכין

לג) דיקן שוה: לד) ולוכא למימר גבים שיטמא אף שלא לרצון:

משנה אחרונה

הוא אפילו הפכו וה"ה מצנו. ואפשר דס"ל מצנו חשיב יותר. והרמב"ם פט"ו מהט"א משום הפכו למוצנו. ולטעמיה אזיל דמפרש גגם נשך כדפי'. וג"ל דמתני' נמי מוכחא דהפכו ומצנו שוין דכיון דקתני כל שרוצה למוץ טמא ושאינו רוצה טהור א"כ כולה בבא דרישא יתירא הוא דטהור שגגם בשאינו רוצה למוץ היא והא תני לה בסיפא ובתירוצו של מהר"ם אינו מיושב דמ"מ ריפא לא לריכא. אלא ודאי דרישא מיירי שנשך וקמ"ל כל שלא הפכו טהור וסיפא קמ"ל דמוצנו הוי כמו הפכו. ומ"מ איכא למידק לפי' הרמב"ם דלענין הכשר מיירי אמאי נקט כבר של תרומה הא לענין הכשר איתי' אף בחולין ותו כיון דלסברתו אינו מוכשר משום דנפילת המשקין על הפירות ברצון בעינן א"כ היכי קתני כל שרוצה למוץ הוי הכשר ואמאי הא מ"מ נפילתן שלא ברצון הוו ואפי' משקה גמור נפילתו ברצון בעינן לסברתו. ונראה דמודה הרמב"ם בבולהו דיני דמתני' דאיתנהו בין להכשר וכין לטומאה. אלא דבבא דרישא הולרך לפרשה בהכשר דאי כפי' הר"ם דטהור שגגם בידיו מסואבות לא א"ם דנקט נפל על בגדיו דמשמע שבא לומר שאין בגדיו. טמאין מחמת המשקה שנפילתן שלא לרצון. והרמב"ם לטעמיה שסובר דמשקה שמחמת ידים אפילו משקה גמור אין מטמא כלים כדפי' בסוף מס' זבים. וא"כ בחנם תני בגדיו ולכך לריך לפרשה לענין הכשר הכבר. ובגדיו לדוגמא נקט דלא ניחא ליה ודאי דעל בגדיו פשיטא דלא ניחא ליה. אבל איכא בבי דהי' אוכל מתפרשי לענין טומאה כמו שמפרש הר"ש דטהור וידיו מסואבות. ומ"מ הא דנקט בריפא בבר של תרומה לא מתיישב להרמב"ם: אחד טהור ואחד ט"י כאלו. פי' אחד טהור שאין טומאתו אלא מד"ם שידיו מסואבות כדמפרש הר"ם לעיל ואחד ט"י שטמא מדאוריתא דכתיב ובא השמש וטהר אף"ה לא איקרי טמא לענין משקה להכשיר שלא לרצון כדמסיק שאין ט"י טמא ואע"פ שיש חילוק בזה בין טמא מדרבנן לדאוריתא כמו שנפרש בסמוך אף"ה לא החמירו בט"י דקלישא טומאתו:

שמשקין של טמא מכשירין לרצונו ושלא לרצונו. מכאן קשה לפי' הרמב"ם והרב ברים מס' מכשירין שכתבו דמשקה טמא מכשיר אפי' שלא לרצון דכי בעינן רצון כשהכשיר קדם לטומאה ולא כשטומאה קדמה להכשר ע"כ והכא אין הטומאה קודמת דהא אכתי לא הוי משקה עד שמוציאו בכוונה לר' יהודה או כשהפכו או מוצנו והכא שלא הוציאו בכוונה ולא הפכו אינו משקה ולא שייך למימר המשקה של טמא מכשיר אפי' בכאן משקה כלל. אבל הר"ם מפרש שם שהמשקה הטמא מכשיר אף שלא לרצון שטומאתו מוסבתו כדתמר בפ"ק דשבת ד' יז כלי טמא חוסב משקין ע"כ והתם בפ"ק דשבת משמע דטומאה חוסבת אפי' לאו משקה הוא לשווי' משקה דמייתי לה אהכיא דהבולר לגת הוכשר אע"ג דהמשקה אזיל לאיבוד ולא ניחא לי' משום דהבולר בקופות טמאות הוי משקה דטומאתו חוסבתו ומשוי ליה משקה ולפ"ז א"ם נמי הכא דטומאתו משוי לי' משקה. וכמס' מכשירין פ"ו מ"ו כתבנו דמשקין המורין כמו זוכו של זב ומעיגות דטומאת עלמן מדאוריתא הני מכשירין נמי מדאוריתא אע"ג דאין הכשר אלא ע"י שבעה משקין. הני כיון דהתורה חוסבתו לטומאה תשיבי נמי משקה להכשר והיינו טומאתן והכשרן באין כאחת. אבל בחותן הטמאין מגע טומאות שאין טומאתן מחמת עלמן ולא שייך למימר שחשובין לטומאה תלא בפלוגתא דתמר בפ"ק דשבת אי כלי טמא חוסב משקה דלא פליגי אלא בכלי טמא שאין הטומאה מחמת עלמו. ובהכי ניחא דפליגי אי כלי טמא חוסב משקה וא"כ מ"ד אין כלי טמא חוסב וכו' ליה לי' הך דמשקין טמאין מכשירין שלא לרצון. אלא איהו מוקי לה במשקין המורין דההו לא פליגי וכדפי'. אלא שראיתי בתוס' ישנים בבריתות דף י"ג כתבו דגרסה הא דמשקין טמאין מכשירין שלא לרצון דוקא טמא הכא מגוף אבל משקה שנטמא בשרץ דינם כמשקין טהורין עכ"ל וע"ש שכ"כ בפשיטות הא מפלג פליגי ומ"ד כלי טמא חוסב משקין אפילו מגע טומאות הוי משקה טמא. ואפשר דאיהו ס"ל הלכתא כמ"ד אין כלי טמא חוסב משקין דפלוגתא דר"מ ור' יוסי הוא בתוספתא כמ"ש התו' פ"ק דשבת ור' יוסי ס"ל אין כלי טמא חוסב והלכתא כוותי' לגבי ר"מ. ומיהו פשטא דמתני' דהכא משמע דקתני אחד טהור ואחד ט"י דטהור היינו טהור דרישא שידיו מסואבות כפי' הר"ם וכדפי' לעיל ובהא קאמר דמשקה שמחמת ידים חשוב משקה טמא דטומאתו חוסבתו ולא פליגי אלא בט"י וא"כ ס"ל לתנא דאפילו מחמת ידים חשיב משקה טמא וכ"ש מגע טומאות. ומ"מ אפשר לפרש טהור דהכא טהור גמור ואינו כהאי דרישא כידים מסואבות ולענין הכשר אייר דכשהפכו ומצנו ועלה א"ר מאיר דבט"י לא בעי הופכו ומוצנו דמשקה טמא מכשיר שלא לרצון ולטעמי' אזיל דבתוספתא נמי אמר כלי טמא חוסב משקין וכ"ש ט"י דטומאתו מעצמו. וחכ"א אין ט"י טמא כלומר שאינו טמא אלא שאינו טהור גמור שלא נגמרה טהרתו ואינו חוסב משקה. והרמב"ם בפ"ד מהט"א העתיק מאמרינו זו והשמיט **עלונתא זו אי ט"י חשיב כטמא לענין זב. ונראה שסובר דאין כלי טמא חוסב משקה כר' יוסי ולכך לא הולרך לכתוב דט"י אינו כטמא דאפילו הוי כטמא אינו חוסב** דקיל ממגע טומאות כדמוכח כמתני':

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

משנה א כל יד האוכלין שהן חיבור באה"ט הרי הן חיבור בט"י וכל אוכל שנפרס ומעורה במקצת שהוא חיבור באה"ט חיבור בט"י וכל שאינו חיבור בט"י הרי הוא חיבור בידים ובאה"ט וזה חומר בידים מבט"י. אוכל שנפרס ומעורה במקצת ונגע טמא באחד מהן אם אחז בזה שנגע בו והשני עולה עמו ה"ז חיבור ונטמא כמיתו ואם כשאחז בזה שטימא אותו ומגביה ישמט האחר ויפול אינו חיבור ולא נטמא עמו בשעה שאחז הטמא בזה אלא הרי זה האחר כנוגע בראשון שנטמא אם הוא ראשון בעשה שני אם שני בעשה שלישי. כל האוכלין שהיו עליו או קלחין מחוברין בהן את שדרכן להאחז בעלה אוחזין אותו בעלה בקלח אוחזין אותו בקלח אם נתלה עמו ה"ז חיבור בט"י. נגע בעלה ובקלח נטמא האוכל ואצ"ל בשאר הטומאות וכן אם היה לו יד אוחזין אותו ביד שלו היתה לו יד ועלה אוחזין אותו באיזה מהן שירצה. לא היתה לו לא יד ולא עלה בזו אמרו אם אוחז במה שטימא והשני עולה עמו נטמא עמו ואם לאו אינו חיבור. ור"ב סובר בהיפך אם אוחז בטהור ואין הטמא עולה עמו אין לטהור חיבור עם הטמא:

משנה ב נשך באוכל ונפל האוכל הרי המשקה שעל האוכל נתלשו מפיו שלא לרצון. היה אוכל זיתים פצועים ותמרים רטובות וכל שהוא רוצה למוץ את גרעינתו ונפל מפיו הרי המשקה שעליו נתלשו ברצון דדמיא למי שהיה אוכל תרומה בידים טמאות כגון דבילה שלא הוכשרה והכניס ידו לתוך פיו ליטול צרור אם הפך נטמאת הדבילה ברירו שהרי נטמא ביד מפני שעקרו ואם לא הפך טהורה שהמשקה שבפיו קודם שיהפכנו או ימוצצנו להוציאו דומה למים שלא נתלשו אלא הן עדיין בקרקע שאינן מתטמאין ואינן מטמאין אלא ברצון ואם נפלו על הפירות הם מכשירין ומטמאין כא' שהרי כבר נטמאו בידים מסואבות שנגע במשקין ומשקין שהם כבר טמאין ממטמאין הפירות ומכשירין אף שלא לרצון. אבל טהור שתלש רוקן אינן מכשירין אלא אם כן יפלו על הפירות ברצון. אבל אם תלש רוקו כדי ללחלח בהן פירות אזי אפילו נפלו על הפירות שלא לרצון מכשירין. וטבול יום כטהור לכל דבר זהו סלת הדברים. ומה שכתב בגליון הת"ח לא ידענא מאי קאמר דוודאי מים שבפיו ושבקרקע לא מקבלין טומאה אף יגע בהן מת אבל נתלשו הן מעצמן או שנתלשו שלא לרצון לא יכשירו את הפירות אלא ברצון אבל אם נטמאו כשהם תלושין אזי מכשירין ומטמאין אף שלא לרצון וטבול יום שפוסל אעפ"כ רוקו שהוא במבול יום ונפל על התרומה לא אמרינן שהפיסול וההכשר בא כאחת ואין צריך שיפול לרצון ובאמת ת"ק לא מיירי אלא ברוקו של טבול יום בזה נוכל לומר דרוקן חולין הוא וחולין הנוגעין בטבול יום טהורין הם אם. כן למה יכשירו שלא לרצון דהם משקין ט"י שיצאו ממנו לא הוו כאלו הם עצמן ט"י אלא כנוגע בט"י אבל בט"י שפסל יין ושמן של תרומה וקודש הוה אמינא כיון שהם פסולין יהיה דינם כמשקין טמאין שמכשירין שלא לרצון קמ"ל חכמים בתראי אין טבול יום טמא כלל וכלל אף משקין של תרומה שנגע בהם ט"י אם לא נתלשו עדיין לרצון אינן מכשירין אף שפסולין הם אינן טמאין. זהו סלת הדברים. ודברי הת"ח הם מאיזה טועה ולא יצאו מפיו. וקושית רבינו זקני התוי"ט חזקה וכבר בארנו במה שליגי חכמים ות"ק ודי בזה:

ר' עובדיה מברטנורה — טבול יום אוכל פרק ד — תוספות יום טוב — ציונים

פרק ד א אוכל מעשר. מפרישין ממנו תרומת מעשר בטהרה. דטבול יום וידים סגיות הן ומעשר ראשון כחולין הוא חשוב. ואין שני עושה שלישי בחולין. אע"ג דהאי מעשר טבול לתרומת מעשר שבו לענין נקט שלישי. ולשון הר"ש לגבי טבול יום ושני. ולידים מסואבות דמתניתין נקט להו שני. ואע"ג דע"י עצמו נמי שני הוא: **מפני** שהוא שלישי. פי' אוכל מעשר:

פרק ד א אוכל מעשר שהוכשר במשקה. ונגע בו טבול יום. או ידים מסואבות א). מפרישין ממנו תרומת מעשר בטהרה. מפני שהוא ב) שלישי. והשלישי נקט שלישי. ולשון הר"ש לגבי טבול יום ושני. ולידים מסואבות דמתניתין נקט להו שני. ואע"ג דע"י עצמו נמי שני הוא: **מפני** שהוא שלישי. פי' אוכל מעשר:

פרק ד א מפרישין ממנו תרומת מעשר בטהרה. כתב הר"ב ואע"ג דהאי מעשר טבול לתרומה מעשר שבו. לענין שני ושלישי הטבל כחולין. וכן לשון הרמב"ם. וה"פ לענין שני שעושה שלישי דהא לא משכחת בתרומה רביעי. וא"כ למאי נ"מ לענין

בכפיסה

מלאכת שלמה

פ"ד א בפי' רע"ל ואע"ג דהאי מעשר טבול לתרומת מעשר שבו לא כתרומה דמו ואי נמי סכר דלשאר מילי כתרומה דמו לגבי טבול יום וידים מסואבות דסגיות ניגהו לא הוו כתרומה וכה"ג מפליג בפ"ק דנדה אסיפא דמתני' אשה שהיא טבולת יום וכו' יע"ש וכתי' הנני מצמע מהירושלמי דפ"ג דחלה עלה דמתני' מולד כה ספק טומאה וכו' אמר ר' יונה תרין מילין תני ר' חייא רבה ואיתון פליגין תדא על חדא טבל מעיינו כחולין וכל הספק הפוסל את התרומה פוסל את החולין מלעשותם תרומה וקשיא אם טבל מעיינו כחולין ג"ל פוסל את החולין מלעשות תרומה ואם מעיינו כתרומה אמר רבי יוסה לוף אגן נמי תעיגן תלויהון טבל מעיינו כחולין דהעיגן תמן לוקל מעשר שהוכשר במשקה וגבע בו ט"י או ידים מסואבות מפריסין ממנו תלומת מעשר בטהרה מפני שהוא שלישי הדא אמרה טבל מעיינו כחולין וכל הספק הפוסל את התרומה פוסל את החולין דתמיון מולד לה ספק פד שלא נגלגה תעשה בטומאה מגלגלה תעשה בטהרה ותני עלה ותלתה תלוי בלישה ספק אמרו בספק חלה ע"כ. וכתב שם הרב בעל שדה יהושע והכא לא משני לקושיא דקשיא אם טבל מעיינו כחולין ל"ל וכו' אכל בפ"ק דנדה מתכן לה כל שוודאי מעשה חולין גזרו על ספקו משום חולין הטבולין לחלה. הר"ש והרא"ש ז"ל: בכפיסה

חזון נחום

א אוכל מעשר וכו'. כתב הר"ב ז"ל ואע"ג דהאי מעשר מיירי בטבול לתרומה קסבר דחולין הטבולין לחלה לאו כחלה דמו דפלוגתא היא בסוטה פרק כשם וא"ל סבר בחלה דמו לשאר מילי לגבי טבול יום ושני לא הוו כחלה כדמפרש פ"ק דנדה אסיפא דמתני' דאשה היא טבולת יום וכו' יע"ש וכתי' הנני מצמע מהירושלמי דפ"ג דחלה עלה דמתני' מולד כה ספק טומאה וכו' אמר ר' יונה תרין מילין תני ר' חייא רבה ואיתון פליגין תדא על חדא טבל מעיינו כחולין וכל הספק הפוסל את התרומה פוסל את החולין מלעשותם תרומה וקשיא אם טבל מעיינו כחולין ג"ל פוסל את החולין מלעשות תרומה ואם מעיינו כתרומה אמר רבי יוסה לוף אגן נמי תעיגן תלויהון טבל מעיינו כחולין דהעיגן תמן לוקל מעשר שהוכשר במשקה וגבע בו ט"י או ידים מסואבות מפריסין ממנו תלומת מעשר בטהרה מפני שהוא שלישי הדא אמרה טבל מעיינו כחולין וכל הספק הפוסל את התרומה פוסל את החולין מלעשות תרומה וקשיא אם טבל מעיינו כחולין ל"ל וכו' בעטרה ותני עלה ותלתה תלוי בלישה ספק אמרו בספק חלה ע"כ. וכתב שם הרב בעל שדה יהושע והכא לא משני לקושיא דקשיא אם טבל מעיינו כחולין ל"ל וכו' אכל בפ"ק דנדה מתכן לה כל שוודאי מעשה חולין גזרו על ספקו משום חולין הטבולין לחלה. הר"ש והרא"ש ז"ל: בכפיסה

משנה אחרונה

פ"ד א אוכל מעשר. הא דנקט אוכל מעשר ולא תני הטבל שהוכשר ונגע בו ט"י וכו' מפרישין ממנו תרומה בטהרה. ואין לומר דקמ"ל דאפילו קרא עליו שם מעשר הוי כחולין. דמלתא דפסיעא הוא דמעשר ראשון אין בו קדושה. ואפילו מעשר שני מותר בט"י דקי"ל טבל ועלה אוכל במעשר עיין פי"א דפרה מ"ה. וגרסא משום דטבל של תרומה לא שכיח כיון הכשר שממהרין להפרים תרומה בגורן קודם שתעקר כמ"ש הרב רפ"ו דדמאי כדי שלא יבא לידי הכשר וכן בחלה ממהרין כרפ"ג דחלה ולכך נקט אוכל מעשר:

ציונים

א אוכל מעשר דוגלמי תלמ פ"ג ס"ב סוטה ס"ה ה"ב מיי' שם פ"ת הי"ד:

יכין תפארת ישראל יכין

פ"ד א) דסגיון סגיות הן: ב) המאכל מעשר שנגע בו:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ב בכפישה או בנחותא. פי' הר"ב כלים שאינם מקבלין טומאה. ולא הויא כאוהו כפישה דתנן במשנה ז' פ"ה דאהלות שפירש הר"ב סל גדול מחזיק מ' סאה. דלאו אורחא דמלתא למחני שתקח כלי גדול כל כך לחלה אחת קטנה. וכן בערוך משמע דהך דהכא לא הוי כמו ההיא דהתם. ואולי דהיינו גי' הספר בכפישה מצרית. אבל בס"א ל"ג לה וכן בגמרא דנדה דף ז'. והר"ש כתב כלים שאין להם בית קבול כגון נסרים. כ"כ רש"י בנדה. וכתב עוד בתשובת רב האי ראיתי אנחותא נסרים לוחים שמנסרים הנגרים ומשפין הלוחים. ע"כ: **ומקפת**. לשון הר"ב מקרבת לכלי אחלה. וכן ל' הר"ם. וכלו' אחלה אחל העיסה. ל' הרמב"ם ותשים הכלי עם העיסה בכלי אחד והוא ענין אחרו. ומקפת. ועיין לקמן: **וקורא**. והרמב"ם העתיק וקורלה. והכי איתא במתני' ז' פרק בתרא דנדה:

ב האשה שהיא טבולת יום. לשה ד) את העסה. וקוצה לה חלה ה) ומפרשתה ומנחתה בכפישה מצרית. או בנחותא ו). ומקפת ז) וקורא לה שם. מפני שהיא שלישי

וקורא לה שם. כתב הר"ב ולא תשיב מוקף אא"כ הוי סמוך בשעת קריאת השם. והא דבספ"ב דחלה משמע דא"ל שיהא מוקף אלא בשעת נטילה מהניא דכתבתי התם בשתי עיסות אחת טהורה ואחת טמאה דמניח אפילו כבילה באמצע ולא חיישינן שמא אחר שקראה שם תגע והא ודאי דלריך שלא תהא על הכבילה בשעת קריאת שם דאל"כ הא נגעה. תירץ הר"ש דהתם כגון דאמר בשעת חבורו לאחר שיהא מופרש ומובדל יהא חלה. כה"ג מוקף הוא כיון דאמר בשעת חבורו אע"פ שלא אל עליו שם חלה עד שהופרש. א"כ הכא דוקא דמפסיק מנא לא תשיב מוקף. אע"פ שהפרישתם מתחלה לשם כך ובירו' דחלה משמע כפי' הראשון: **מפני** שהוא שלישי. פי' העסה:

מלאכת שלמה

ב בכפישה מצרית אית דלא גרסי מלת מצרית וכן הוא שם בנדה וגם בתוספתא ס"פ שני דטבול יום וגם בברייתא שהובאה בס"פ הניזקין וכתבו שם תוס' ז"ל דמשמע מהתם ברייתא דכפישא ואנחותא הן פשוטי כלי עץ. וז"ל רש"י ז"ל שם פ"ק דנדה וקולה לה חלה שכל זמן שלא קראה שם עלי' הרי הוא כחולין וטבול יום דינו כשני ואינו עושה שלישי בחולין וכשהיא קולה לא תקרא לה שם אלא מניחתה לחלה בכפישה או באנחותא הן כלים שאין להם בית קבול כגון נסרים ואין מקבלין טומאה ואנרכוה רבנן הכי משום היכרא שלא תגע בה שוב מאחר שקראה לה שם ודכוותה אמרי' בפ' הניזקין. וכתשובת רב האיי ראיתי אנחותא נסרי לוחין שמנסרין הנגרים ומשפים הלוחין עכ"ל ז"ל. ופרכי' התם ממתני' אי אמרת חולין הטבולין לחלה כחלה דמו כדמשמע במתני' דגולך לה ספק טומאה דכפ"ג דחלה אמאי קתני הכא דקולה אחלה הא טמיתוהו ומאי אהני לה בתר הכי להניחה בכלים שאינם מקבלין טומאה וכו' ומשני אבוי אל שולאו מטמא חולין כמו משא הזב גזרו על ספקו משום חולין הטבולין לחלה אבל ט"י כיון דודאי לא מטמא חולין לא גזרו עליו משום חולין הטבולין לחלה. וכתב הר"ש ז"ל והשתא משמע הכא דאפילו מפרשת ע"מ לקרות שם אה"כ לאו מוקף תשיב כיון דבשעת קריאת שם לאו מוקף הוא וקשה דלא משמע הכי בסוטה בפ' כשם גבי נטלת מן הטהורה על הטמאה כילד שתי עיסות וכו' והתריך הוא ז"ל להקשות ולתרץ והעלה דיש עוד לפ' דלעולם תשיב מוקף כשקולה ע"מ לקרות שם אה"כ אלא חייבי' הכא שמא תשכחנה בידה ותקרא לה שם קודם שתניה בכפישה לכך הזקיקוה לחזור להקיפה אחר שתתן בכפישה א"כ הכא דוקא דמפסיק מנא לא תשיב מוקף אע"פ שהפרישתה מתחלה לשם כך ע"כ:

השלישי

חזון נחום

יתן בעתו זה המשמש מעתו מערב שבת לערב שבת דהיינו ליל שני לפי שבשני נכרא אדם הראשון וכו שיהם מעתו תחלה יע"ש ויתא הכל דיאכל מיני פירות שלא הוכשרו בערב שבת ואע"ג שהקשה עליו הערוך מהא דתנן בס"פ אע"פ ואוכלת עתו מערב שבת לערב שבת ומפרש ר' יוסי בר תניא תשמיש ע"ב גלע"ד לאין זה קושיא על ר"ח דגם ר"ח ס"ל דערב שבת לפעמים הוי פירושו ליל שבת אלא דס"ל דערב שבת האמור אצל תשמיש הוא ע"ש ממש משעם שבו שיאם אדם בראשון תחלה. וא"כ הא בהא תליא נמ"ד דאוכלת עתו מערב שבת לערב שבת דמתני' הוא אכילה ממש ע"ש דמתני' פי' ליל שבת אבל נמ"ד דאכילה דמתני' הוי תשמיש ע"ש דמתני' פי' ע"ש ממש כן נראה לע"ד. עוד יש תיקון אחר שיאכל פחות פחות מכבילה כ"ל שיתבו שאוכל פחות פחות מכבילה דפחות אינו מקבל טומאת אוכלין ואפילו לאחי דסוה סבור רש"י דלטמא אתיים הוא דכני כבילה אבל הוא עצמו מקבל טומאה בכל שהוא אפשר דבע"י הקלו וחולין שנעשו על טהרת הקדש הקלו דאינו מקבל טומאה אלא בכבילה ואת"ל שאין לחלק בזה בכר כתבנו תיקון אחר בדלעיל: **ב ומקפת** וקוראה לה שם. רש"י בפרק בשם גבי ב' עיסות אחת טמאה ואחת טהורה כתב וז"ל מוקף לשון מחובר ומקורב כמו אין מקיפין ב' תביות וכו' אלכך לריכה להקיף התלה אצל העיסה קודם שתקרא לה שם והכי מקיפה לה עותה בעריבה לגד ל' ועותה מן העיסה הטהורה פחות מכבילה מן החלה הטהורה כין העיסה הטמאה והאמצעית טוגעת בשתיהן ומלרפתם וקוראה לה שם תלה ומסלקתה עם קריאת השם. ע"כ והנה מ"ש ומסלקתה עם קריאת השם כתב כן כדי לישב מה שהקשו התוס' פ"ק דנדה דף ז' ד"ה ומקפת וקוראה לה שם יע"ש. ועיין בדברי הר"ש עלם דמתני'. אמנם מה שראה מדברי ז"ל דהקפה לא מיקרי אלא א"כ מוגעין זו בזו ולא עוד אלא שנראה מדבריו שלריך גם כן שיהיו תוך כלי ל' מדקתאמר והכי מקיפה לה עותה בעריבה לגד ל' וכו' קשה מ"ש הוא ז"ל שם פ"ק דנדה דמתני' ומקפת מקרבתו לכלי אצל העיסה וקוראה לה שם שמצה לתרום מן המוקף וכו' ע"כ. הרי דאע"פ דמפסיק מנא ביניהם תשיב הקפה וכ"כ הר"ש והרמב"ם ז"ל כתב בפי' וז"ל ותשים הכלי עם העיסה בכלי ל' והוא ענין אמרו מקפת וכו' וקשה שהכי כתב הוא ז"ל בתבורו פ"ג מה' תרומות פירות המפחזרות כתוך הבית אלו ב' מגורות שבבית ל' תורם מא' על הכל ע"כ. ולא נרע זה מב' מגורות. ואולי יש לומר שהעיסה בזה משום דכתב שם פירות המפוזרין וכו' תוספתא פ"ג דתרומות אלא שם כתוב שתי מגורות בעליה אחת תורם מכל אחת ואחת ודבריו ז"ל אפשר שהיתה לו

נוסחא

יכין — תפארת ישראל — יכין

ג) ומעשר אף בטבול לתרומת מעשר דינו כחולין: ד) מותרת ללוש: ה) אבל אינה קורלה שם: ו) כלים שאין להן בית קבול ואמק"ע. וס"ע כדי שעי"ז תזכר שלא תגע בחלה אחר קריאת שם: ז) מקרב החלה שבכלי להעיסה. כדי לתרום

וקוצה לה חלה: הכא בחלה דבעיא להפרים מן המוקף קמ"ל דלכתחלה קולה לה חלה ואע"פ שאריך ליתנה בכפישא מקפת דאע"ג דמפסיק מנא תשיב מוקף ולהכי לא קתני לעיל דלכתחלה מותר דהא בעיסה דלא בעי מוקף: ומקפת וקוראה לה שם. והקשה הר"ש דהכא משמע דבשעת קריאת שם בעי מוקף ולא סני שהי' מוקף בשעת נטילה ע"מ לקרות שם אה"כ ובספ"ב דחלה נבי עיסה טהורה וטמאה נותן בכילה באמצע לתרום מן המוקף אע"ג דלא נגעה בשעת קריאת שם דאי נגעה הא נטמאת. ותירץ ע"ז כמה תירוצים. ולעד"נ דבאמת החלה עצמה לעולם א"ל נגיעה דמוקף אינו אלא.

קרוב

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

והשלישי טהור לחולין. כתב הר"ב דטבול יום דין שני ים לו. לעיל ה"ל לפרש הכי אלא דסך מתני' בגמ' דנדה פ"ק (דף ז') מייתי לה ומפרש עלה דשאני טבול יום ועמ"ש בפרק בתרא דנדה מ"ז ועוד במשנה ב' פ"ג דחלה:

ג עריבה כו'. כתב הר"ב לעיל אשמועינן ט"י באדם כו' וכ"כ הר"ם ומהר"ם כתב דלא תימא דבעריבה אסור שמא תשכח ותקרא לה שם בעריבה. דיותר היא מזכרת בטומאת עלמה מבטומאת העריבה ע"כ:

מקפת. לפי ג' המשנה ה"ל למתני ה"ג ומקיפין:

ד אם אמר הרי זו תרומת מעשר. כן הגי' בס"א. והרמב"ם העתיק הרי זה ופי' הרי זה הלגין ולפ"ז בהר הכי נמי גרס ה"ז תרומת מעשר: **לא** אמר כלום. דאין מערבין בטבל כדתנן במשנה ב' פ"ג דעירובין: נשברה

שלישי. דטבול יום דין שני ים לו:

ג לשון בה את העשה. לעיל אשמועי' טבול יום באדם והכא אשמועי' טבול יום בכלי דלא תימא בעריבה אסור דלמא אתי לאחלופי בטומאה: **ד** לגין. כעין כד של עץ: ומלאהו מן החבית. שיש בה מעשר טבל. היינו מעשר ראשון שלא נטלה תרומתו: תרומת מעשר משתחשך. כדי שיערב שמשו של לגין ולא יפסול את התרומה. דאם היתה* תרומה חלה מבעוד יום. היתה נפסלת בטבול יום: הרי זה ערוב. לא אמר כלום לפי שאין קונה ערוב אלא שעודה הראויה מבעוד יום. וזה אינו ראוי עד הערב שמש

שלישי ח). והשלישי טהור לחולין:

ג עריבה שהיה טבולת יום ט). לשון בה את העשה וקוצין ממנה חלה. ומקפת וקורין לה שם. מפני שהיא שלישי. והשלישי טהור לחולין:

ד לגין י) שהוא טבול יום. ומלאהו מן החבית מעשר טבל יא). אם אמר הרי זו תרומת מעשר משתחשך יב). הרי זו תרומת מעשר. אם אמר יג) הרי זה ערוב. לא אמר כלום יד). נשברה

*) בד"ו ליתא תיבת תרומה

מלאכת שלמה

השלישי טהור לחולין בתוספתא מסיים הכא ועל כולן א"ר יהושע דבר חדוש חדשו סופרים ואין לי מה להשיב. בפי' רעז"ל ולא השיב מוקף אמר המלקט כיון שיש כלי מפסיק וכדכתיבין:

ג ומקפת וקורין לה שם קשה קלת דכולהו נקט לשון רבים לשון קוצין קורין אבל ומקפת נקט לשון יחיד לאשה ומיהו י"ס דגרסי' בהו ומקפת וקורלה לה שם:

ד לגין שהוא טבול יום בפ' בכל מערבין דף ל"ו אלא דהתם קתני ואם אמר ערבו לי בזה לא אמר כלום וכירושלמי דשבת פ' מפנין אמרי' תני ר' חייא לפ' המשנה דלשון ואמר ה"ז תרומת מעשר דקתני לאו דוקא דיעבד אלא אפילו לכתחלה אם אמר ה"ז עירוב לא אמר כלום פי' הרמב"ם ז"ל אם אירע ונזדמן שהיה המעשה הזה של אמירתו על הלגין ה"ז תרומת מעשר משתחשך היה כיום שני ואמר כי הלגין הזה כשחוזר תרומה משתחשך יהיה עירוב לפי שהוא אז תרומה טהורה ואכלנה הכהן אין דבריו קיימין כלומר שאינו עירוב כיון שאין קונה עירוב אלא בשעודה הראוייה מבעוד יום וזה אינו ראוי עד שיעריב שמש:

בראשונה

חזון נחום

מוסתא אחרת או אפשר שדחה התוספתא מקמי מתני' דתניות דבסמוך דעד שלא גפן תורם מלאת על הכל ע"כ. ולפ"ז אפשר שבאירושלמו תפס התוספתא וס"ל דדמי לשתי מגורות בעליה אחת ולא דמי לפירות המפוזרין ולכן הלריך שיהא הכל תוך כלי אחד ולפי זה לריך לומר דהכא בפירושלמו היה ס"ל לחלק בין ב' מגורות בבית א' לתביות של יין על שלא סתם את פיהם ובתבואה חזר בו אבל קבה דלימא שיעיר החלה והעיסה בכלי אחד וי"ל שחשש שלו יבא לגעב בה אף אחר קריאת שם וכבר כתוב קרוב לזה בדברי הרא"ש כדי לתרץ קושיא אחרת יעויין בדבריו ועיין בדברי התוס' פ"ה דנדה שם בסוף הדבור ואין כאן מקום להאריך בזה:

ג ומקפת וקורין לה שם. כתב התוי"ט ומקפת לפי לשון המשנה הוה ליה למיתני ה"ג ומקיפין ע"כ. ובסדר המשנה עם פירוש הר"ם כתוב ומקפת וקורלה לה שם. וכן מ"כ. ומה שמתחיל בלשון רבים ומסיים בלשון יחיד אין קפידא בזה:

נשברה

יבין

לחרוש ממוקף: ח) העיסה שנגעה: ט) ואע"ג דכבר שמעינן במ"ב דטבו"י מותר לפרישה חלה. סד"א דוקא בטומאת גופה מזכר שלא תגע אחר קריאת שם. ולא בטומאת כלי. קמ"ל:

תפארת ישראל

ז) כד עץ: יא) חבית שיש בו מעשר הטבול לתרומת מעשר: יב) ר"ל לאחר שיהיה ללגין סערב שמש. דאי מקודם. הרי תפסל התרומה מהלגין טבו"י: יג) מבעוד יום: יד) דאע"ג דמערבין

יבין

ז) כד עץ: יא) חבית שיש בו מעשר הטבול לתרומת מעשר: יב) ר"ל לאחר שיהיה ללגין סערב שמש. דאי מקודם. הרי תפסל התרומה מהלגין טבו"י: יג) מבעוד יום: יד) דאע"ג דמערבין

ד ערבה מיי' שם: לגין פירושין לו יהושלמי דמעלי פ"ג ה"ד שבת פי"ח ה"א פירושין פ"ג ה"ו מיי' שם פי"ח.

חלופי גרסאות

ד אם אמר ה"ז תר"מ משתחשך „ה"ז תר"מ" בכי"מ ליתא כן בבא:

תוספות חדשים

ד במשנה תרומת מעשר משתחשך. ואם היה קולא שם קוד' שהעני' שמשו של הלגין נטמא התרומה. (הרא"ש):

חידושי מהרי"ח

ג במשנה ומקפת וקורין לה שם כו' הלא לפי פי' הר"ש שהביא הר"ב תוי"ט במשנה דלעיל וקורא לה שם כו' קשה דלמה מקפה הא יכולה לומר בשעת חבורן לאחר שיחא מפריש ומובדל יהא חלה דבשלמא לעיל איצה יכולה לומר כך דהא ישאר בידה והיא ט"י ולולא דמסתפינא הייתי אומר דמתני' רבותא אשמועינן לא מבעי' כשהיא אומרת בשעת הפרשה שלאחר שיהא מופרש כו' פשיטא דמהני ואין צריך להקיף אח"כ רק לקרות שם אלא אפילו לא אמרה כלום אפ"ה יכול להקיף אח"כ ולהניח על העיסה ולקרות שם ולא חיישינן שמא תגע בשעת קריאת שם בעריבה ותפסל והא קמ"ל מתני' ולהכי תני זה המשנה ודלא ככולם ודו"ק כי תורה היא ורשות נתונה:

משנה אחרונה

קרוב וסמוך כמ"ש הרב פ"ב דחלה מ"ג אלא בטהורה וטמאה דקפיד אתערובתן בעי

נגיעה והיינו עד שלא הפרים החלה מחבר העיסה ע"י כבילה שנותן באמצע ולאחר שהפרים חלה א"ל נגיעת החלה בעיסה ובספ"ב דחלה הארכנו עוד בזה: ג עריבה. שהיא ע"י. הך מתני' כולה כדלעיל. ונדחקו המפרשים למאי לריכא. ולעד"נ דהכא קמ"ל שבזו א"ל להיותה בכפיסה כדלעיל דהתם שהיא עצמה טמאה ע"כ לריכה לפלק החלה מן ידיה בשעת קריאת השם שלא תטמא בידיה. והכא א"ל לכך שהעיסה שבעריבה איצה נוגעת בעריבה אלא מן הצד בסמוך לדפנות ולמעלה אינה נוגעת ויכולה להיות החלה מלמעלה של העיסה וקורלה שם ואינה נפסלת שהרי איצה נוגעת בעריבה אלא בעיסה העליונה ואעפ"י שנושכת החלה בעיסה לא הוי חבור לומר דהוי כנוגעת החלה בעריבה כיון שעתיד להפרים ולפלק החלה מן העיסה וכל שדעתו להפרים אין הנשיכה חבור כדאמרי' רפ"ק. וא"ת א"כ אמאי קתני קולה לה הלה הא בלא קולה נמי תקרא שם חלה בחלק של העיסה למעלה. ואינה נפסלת למעלה. לאו מלתא היא דכל כמה שלא הופרכה מן העיסה מעולם הוי נשיכה חבור אפי' דעתו להפרים כדאיתא בתוספתא בהדיא וכדפי' ברפ"ק: ד ומלאהו מן החבית מעשר טבל. כאן צריך טעם אמאי נקט מעשר טבל ואמאי לא תני לה לענין תרומה גדולה שמלאהו מן הבור ואמר ה"ז תרומה משתחשך. ונראה שזה שאומר שיהא מתוקן משתחשך כיון שאין יכול לשתות לא מן החבית ולא מן הלגין עד שתחשך למה לו לומר עכשו הרי יכול למלאות משתחשך ולתרום. אלא שעושה כן שיהא מזומן לשתות מיד משתחשך שלא יצטרך להמתין משתחשך עד שימלא. ויתרום אי משום שיריחה דלא ניחא ליה לתרום משתחשך. וזה לא שייך בגבי תרומה גדולה דאפילו אומר כן מבעוד יום אינו יכול לשתות מיד משתחשך שהרי עדיין הוא טבול למעשרות שצריך להפרים אחר התרומה וכשיתרם להפרים המעשרות יתרם ג"כ לתרומה להכי נקט תרומת מעשר וכן, אם אומר כן בערב שבת מהני אמירתו עכשיו דמשתחשך אינו יכול לתרום שאין מגביהין תרומות ומעשרות בשבת וכשאומר מבע"י תרומה ממילא היינא שתחשך ואינו לא עביד מידי. ובתרומה גדולה אשלו אומר מבע"י לא מהני ליה דעדיין טבל הוי למעשרות כדפי' וקלת משמע מתני' דבע"ש אחירי דקתני אם אמר ה"ז עירוב ולא קתני אם היה ע"ש ואמר ה"ז עירוב משמע דכולה בע"ש אחירי. וא"ל דאם אמר בשבת ה"ז תרומה או ת"מ משתחשך אסור כיון דע"י אמירתו בשבת אשתקנו ה"ז מגביה תרומה בשבת ופשוט הוא וכן משמע פ"ג דעירובין מתנה אדם על הכלכלה בי"ט ראשון ואוכלה בשני שאומר אם היום אוכל ה"ז תרומה מיד ואם היום קדש אין בדברי כלום ולמחר אומר אם היום קדש הרי הוא תרומה מאתמול ואם היום אוכל ה"ז תרומה עכשו. ולמה אין אומר הכל ביום ראשון אם היום אוכל ה"ז תרומה מיד ואם היום קדש תהא תרומה משתחשך. אלא שאם הוא קדש ה"ז מגביה תרומה בי"ט. ועוד איכא איסור בזה משום הכנה שמכין מי"ט לחול וכה"ג כתב הש"ן בא"מ ס"ס תקע"ו:

ח"ז תרומת מעשר משתחשך. הכא לא שייך פלוגתא אי תפוס לשון ראשון דומיא למ"ד תפוס לשון ראשון מיד כשאמר ה"ז א"מ הוי תרומה וכי אמר משתחשך לאו כלום. דהתם דוקא שאמר לשון השני אחר כדי דבור דבכה"ג הוי שתי לשונות והכא בתוך כ"ד דכולי' חד לשון הוא כיון דתוך כ"ד כדבור דמי. ומיהו כפ"ה דתמורה מ"ג דתנן היא שלמים וולדה עולה ה"ז ולד שלמים דברי ר"מ דתפוס לשון ראשון ור"ר יוסי אם לכך נתכוון מתחלה הואיל ומ"מ לקרות שני שמות כאחת דבריו קיימין ע"כ משמע דר"מ אף תוך כ"ד אמר תפוס לשון ראשון דאי דוקא אחר כ"ד אמר תפוס לשון ראשון ואחר כ"ד מודה שדבריו קיימין מאי קא"ר יוסי הואיל וא"א לקרות

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

נשברה החבית. כלומר וגפסד המעשר ונאבד מן העולם: **ה בראשונה** היו אומרים מחללים כו'. אחר שזכר קלת מעשיו התרומות והמעשרות וההלכות שנתחדשו בה אמר בראשונה וכו'. הרמב"ם. והר"ב והר"ש מפרשים טעם אחר בסוף מתני' דלקמן ולא ישרו דבריהם בעיני כמו שאוכיח שם בס"ד: **מחללין** על פירות ע"ה. פי' הר"ב מחללין מעשר שני

שמש: נשברה החבית. מבעוד יום: הלגין בטבלו. שבשעה שהיה ראוי שיקבע תרומה לא היה בעולם הדבר שנעשה תרומה עליו הלכך לא חל עליו שם תרומה והרי הוא טבל: נשבר הלגין. מבעוד יום: החבית בטבלה. שלא חל שם תרומה על הלגין אלא משתחשך ובאותה שעה לא היה בעולם: **ה** מחללים על פירות עם הארץ. מחללים מעשר שני על פירות עם הארץ. ואין חוששין שמא הפירות של עם

נשברה החבית הלגין בטבלו (טו). נשבר הלגין. החבית בטבלה: **ה** בראשונה היו אומרים. מחללין (טו) על

מלאכת שלמה

ה בראשונה היו אומרים מחללין על פירות ע"ה וכו' בחבר שיש לו מעות של מעשר שני של דמאי איירי כי ההוא דתנן בפ"ג דמסכת מעשר שני מי שהיו לו מעות בירושלים וצריך להם וכו' ולא יאמר כן לע"ה אלא בדמאי ואתני' דהכא איירי בבה"ג בראשונה אמרו שחבר יכול לחלל מעותיו של דמאי על פירות ע"ה אכל לא פירותיו של דמאי

חזון נחום

ד נשברה החבית הלגין בטבלו וכו'. נראה שאם לא לחזור בו חוזר אף בלא שאלה שהרי כתב הר"ן פ"ד נדרים דף ל' וז"ל ומהא שמעינן דהאומר פלא זו לנזקה לאחר ל' יום יכול לחזור מלי הדר ביה דאמיתתו לגבוה כמשיה גמורה להדיוט דמי. אבל הרשב"א כתב דאפשר דבי אמרינן הבי אליבא דבר פדאת דס"ל דקדושת דמיס לא פקעה בבדי. אבל לרבא ולבני דס"ל דקדושת דמיס פקעה בבדי מוקמי בריתא בפשטה ומהי דתקשי לרבה תרוייהו בקדושת דמיס ל"ל אפשר דדמיק דפשיס לאימר ולא"ל זו קתני בלאשכתן דזוותה בתלמודא טובא.

הלכך לדידהו אפשר דהני דאמרה לגבוה כמשיה להדיוט ה"מ בשיה בגרידא בלא שעכשיו לא דאי אפשר שתקנה יותר אמרה ממשיה הלכך לדידהו האומר הרי זו עולה לאחר ל' יום יכול לחזור בו ופלוגתא היא בירושלמי הרשב"א ז"ל ע"ל הר"ן ז"ל. ונראה דעד כאן לא פליגי אלא בפקדם לו בלדקה דשייך בה אמירה לגבוה אבל בתרומה ממונו של כהן הוא דבי בה רחמנא ואם אמר הרי זו תרומה לאחר ל' יום יכול לחזור בו בתוך ל' יום אף בלא שאלה ואתני' להא דמיא. והנה דעת הרמב"ם נראה שהיא כדעת הרשב"א שיכול לחזור בו בתוך ל' אם לא אמר מעכשיו לפי מ"ש הכ"מ בפט"ו ממעשה הקרבנות יע"ש. וכן נראה ממ"ש בהלכות ערכין פ"ו וז"ל האומר שור זה הקדש לאחר ל' יום הרי זה מותר בהנאה הקדישו למזבח ה"ז הקדש למזבח אבל אם אמר ה"ז הקדש מעכשיו לאחר ל' יום ושחטו בתוך ל' יום ה"ז אסור בהנאה ואם הקדישו בתוך הבלבים למזבח אינו מוקדש ע"כ. הרי שאם לא אמר מעכשיו אם שחטו מותר בהנאה ואם הקדישו למזבח הרי זה מוקדש ושמעת ודאי הוי משום דכיון דשחטו או הקדישו הו"ל כאלו אזר בו ודאי לא הוה מלי למהדר ביה הו"ל כאלו אמר מעכשיו ומיין בדברי הרמב"ם דפט"ו ממעה"ק. אמנם קשה על הרמב"ם שדבריו סותרין אלו לאלו דהכא בהלכות ערכין כתב שהאומר שור זה. הקדש לאחר שלשים יום והקדישו אחר כך למזבח בתוך הבלבים יום הרי זה הקדש למזבח ומשמע ודאי דמוקדש אף לאחר שלשים יום ולא אמרינן דלאחר שלשים יום ותיחול עליה ממילא קדושת בדק הבית מכח דבורו הראשון ותערך הבהמה ותפדה ויפלו דמיה לבדק הבית והבהמה תקרב למזבח כדין מקדיש קדשי מזבח לבדק הבית וכמו שכתב הרמב"ם שם לעיל בסמוך יע"ש. ואלו בהלכות איסורי מזבח פ"ז כתב הרי את מקודשת לי בטוביה אלו לאחר ל' יום אע"פ שבאתלו המעות בתוך ל' יום ה"ז מקודשת לאחר ל' יום ואם חזר בו בתוך הל' או חזרה היא אינה מקודשת בת שני וקידשה בתוך ל' יום ה"ז מקודשת לבני לעולם לפי שבשעה שקדשה הבני לא היתה מקודשת ותפסו בה קדושי שני ונעשית אשת אים ולאחר הל' יום כשיבואו קדושי ראשון ימלאו אותה אשת אים ומאלא הראשון כמי שקדש אשת אים שאם גרשה אבי אים הקדושין חופסין בה ע"כ. וכתב ה"ה ז"ל ואחזון מ"ש רבינו ולאחר ל' יום כשיבואו קדושי ראשון וכו' כלאה שהוא סבור כדעת הרשב"א ז"ל ואמרינן דלאחר שלשים יום שאין הקדושין חופסין בה ע"כ. הרי שדעת הרמב"ם שאם גרשה אבי בתוך ל' יום אז אינה תלוי עליו קדושי ראשון ע"כ. אבל הרשב"א ז"ל כתב כלל לשני ואמנו לכי ממילא בשאינה מקודשת לראשון. אבל הכא כיון שחזר בו מדבורו הראשון שאמר קדשי בדק הבית ואמר קדשי מזבח הרי נעקר מעליו שם קדשי בדק הבית והוו קדשי מזבח ותו לא הדר חייל עליוהייהו ממילא שם קדשי ב"ה עד שיפרש. הא לאו מילתא היא לע"ד דהא אי תבעינן מה שאמר אח"כ קדשי מזבח לאחרה גמורה ונעקר דבורו הראשון כאלו לא אמרו כלל אם כן גם כשפשטה ידה גבי קדושין וקבלה קדושין מאחר לאוי כאחרה גמורה ואפילו אם מת אז גרשה ואמ"כ קדשי מזבח דבורו הראשון כאלו לא אמרו כלל אם כן גם כשפשטה ידה גבי קדושין ומאחר לאוי ממילא מכח מאמרו הראשון ואלו אמר עתה בפירוש הרי הן קדשי בדק הבית ותערך ותפדה וכו'. ואין לומר דבשלמא בקדושין כיון שאת אז גרשה אבי בתוך הבלבים הו"ל כאלו לא נתקדשה כלל לשני ואמנו לכי ממילא בשאינה מקודשת לראשון. אבל הכא כיון שחזר בו מדבורו הראשון שאמר קדשי בדק הבית ואמר קדשי מזבח הרי נעקר מעליו שם קדשי בדק הבית והוו קדשי מזבח ותו לא הדר חייל עליוהייהו ממילא שם קדשי ב"ה עד שיפרש. הא לאו מילתא היא לע"ד דהא אי תבעינן מה שאמר אח"כ קדשי מזבח לאחרה גמורה ונעקר דבורו הראשון כאלו לא אמרו כלל אם כן גם כשפשטה ידה גבי קדושין וקבלה קדושין מאחר לאוי כאחרה גמורה ואפילו אם מת אז גרשה ואמ"כ קדשי מזבח דבורו הראשון מאחר כתוך הבלבים הו"ל כמו קדשי מזבח דהכא ומ"כ ל"ל דשמא דמילתא גבי קדושין לדעת הרמב"ם הוא דאמר אפשטה ידה לא הוי אחרה גמורה כיון שאם היא חוזרת בה תייבת לבעל דבוש אין לומר קדושין לבוטין ניתנו כבוחר אמרינן דעתה דאם היא לכך בתבוזה שאם יהיה מקום לחול קדושי הראשון כגון שיבואו אז שיגרשנה שני יחולו ממילא. אבל היכי דמיא גבי הקדש דמה שאמר קדשי מזבח לאו אחרה גמורה הוא אלא דעתו היא שלאחר הבלבים יום שיחולו עליהם גם כן ממילא קדשי בדק הבית ותערך ותפדה וכו' דבהקדש עכ"ל שהוא אחרה גמורה דאל"כ קדשי מזבח לא תיולו על קדשי ב"ה כלל כמ"ש הרמב"ם דאין אחר אחר שאינו שלו. אמנם גבי קדושין יש מקום תלות לקדושי הבני אע"פ שעדיין בשאר עליה קלת מזיקת הראשון כגלפ"ד לדחוק בזה ומדיין לריך ישוב. והנה דעת הרמב"ם דהאומר שור זה הקדש מעכשיו ולאחר ל' יום להוי הקדש בלי פקפוק. אמנם הרב בעל המפה סי' רל"ז כתב ע"פ הרשב"א סי' תקפ"ג דהמקדיש קרקע מהיום לאחר ל' יום דלא קדיש כלל דהא אי אפשר לומר גופא מהיום ופירות לאחר זמן דהא קאכיל פירות של הקדש וכן תפס במובלם הרב בלגלא בתשובה סי' י"ח ולא אם להוכיר דעת הרמב"ם שהוא מנגד לזה דהא כתב בפי' שהאומר מעכשיו ולאחר שלשים יום דאל הקדש ואין כיון שור לקרקע ולא כלום ולא עוד אלא שלכאורה מדברי הר"ן ע"פ הרשב"א שכתבתי לעיל איכא למשמע מיינהו דהאומר שור זה הקדש מעכשיו ולאחר ל' יום דאל הקדש דלכי הרשב"א בתשו' הגו' יש להקשות עליהם מהא דאמרינן פרק יש נוחלין מלא דתנן הכותב נכסיו לבניו יאמר מהיום ולאחר מיתה ופריך הש"ס מדתנן גבי נישון מהיום ולאחר מיתה נב ואינו נב ומשני התם איכא לאימר אבל הכא ה"ק ליה נופא מהיום ופירי לאחר מיתה ופרשב"ם דפשט הלשון משמע הכי. אמנם גבי נב לי אפשר לפרש כן משום הכי קא מפרשינן ליה לתנאה אז לחזרה יע"ש. וא"כ ה"ג כיון דאי אפשר בהקדש לפרש כן נופא מהיום וכו' דהא לא אמר כלום אמאי לא מפרשינן ליה לתנאה אז לחזרה. ועוד קשה אמאי לא אמרינן דעתיה דאף הוא שייר מקום הפירות כדאיתא בבבא בתרא ועוד קשה שהראיה שהביא הוא איכא למשמע מינה איפכא ושיין במרדכי דקדושין פרק האומר גבי רב ושמואל דאמרי תרוייהו מקודשת ואע"פ שנתאכלו המעות כי דברין בה כמה מקום עיון וכבר הארכתי בכל זה במקום אחר וכאן אין מקום להאריך. **ה בראשונה** היו אומרים וכו'. עיין בהרמב"ם ז"ל פ"ח מה' מ"ש ובהראב"ד וכב"מ ושיין מ"ש על משנתינו התו"ש ודבריו נכונים ומוכרחים

במשנה

ציונים

נשברה החבית ירושלמי דמאי פ"ח ה"ג:

תוספות חדשים

ד במשנה הלגין בטבלו. ולריך לפרוש מאמר תרומת מעשר. (מס):

חידושי מהרי"ח

ה תוי"ט ד"ה מחללין כו' עד סוף עכ"ל. תירוצו דוחק אבל אפשר לומר הא דמחללין על פירות בהיו לו מעות בירושלים ולע"ה ג"כ שם פירות בירושלים ושם אין טורחא לע"ה לעלות את הפירות לירושלים דהא הן שם בירושלים לכן הקילו אבל אם היה לחבר פירות הייבו חוץ לירושלים דהא שם בירושלים אין יכול לפדות אז לא היה מותר לומר לע"ה חוץ לירושלים להחליף על מעותיו דהרי יש טורחא לע"ה להעלות את המעות לירושלים וחיישינן שמא לא יעלה לכן תחלה לא התירו גם בזה כך אפשר לומר:

משנה אחרונה

שני שמות כאחת אלתי היה אפשר לו לומר הוך כ"ד ומדאמר אה"כ נמלך הוי אלא משמע דאפילו תוך כ"ד פליגי. וכ"מ בתו' סוף מס' מנחות הרי עלי עולה שאקרבנה בבית חוניו יקריבנה במקדש וכו' כתבו התו' הכא לא שייך פלוגתא דתפוס לשון ראשון או אחרון דהוי כאומר עד בית חוניו מגיעה לאיטרת ע"כ ומדלא מוקי לה דמיירי בתוך כ"ד דלכ"ע לאו אזרה הוא משמע דבתוך כ"ד נמי פליגי. ומיהו י"ל דהתו' מיישבים אפילו מיירי לאחר כ"ד ובתוי"ט פ"ז דמאי מ"ו כתב דלאחר כ"ד לכ"ע תפוס לשון ראשון דאין אדם נתפס לאחר כ"ד ובפ"ב דתרומה מ"ג כתב הרב לר' יוסי כל תוך כדי דבור כדבור דמי אזן ממקדש ומיתר וכו' משמע דכדבור דמי ותפוס לשון אחרון. ומ"מ נראה דבהך דהכא בלא"ה לא שייכא פלוגתא דהכא ליכא שתי לשונות כלל דהא אי אמר משתחשך לחוד אינו דבור כלל דלא ידעי' מאי משתחשך ואהיכא קאי אי לאו דקאי אתחלת לשונו שאמר ה"ז ת"מ ואשתכח דכולו' חד לשון הוא. אבל לפ"ז גם בהיא דבית חוניו מגיע למיתר הכי דשאקריבנה בבית חוניו לבד אינו דבור כלל דלא ידעינן מה יקריב אי לאו לשונו שמתחלה ה"ז עולה וכולו' חד לשון הוא. וכן משמע בפ"ג דקידושין דא"ר מאיר גבי תנאי דבעינן הן קודש ללאו וכתב הר"ן שלא יסיים דבריו בהן דבגמר דבריו אדם נתפס ע"כ. והא ר"מ הוא דאמר בכל דוכתא תפוס לשון ראשון. אלא ל"ל תנאי שאני דכולה חד לשון הוא שאומר בלשון תנאי אם יהא ואם לא יהא אין כאן שתי לשונות. ומיהו בפ"ק דקידושין דף כ"ג ע"ב אמרי' ר"מ סבר כי אל"ל קני קנה עבד וקנה רבו וכי אל"ל על מנת לאו כלום הוא משמע דבתנאי נמי אמרי' תפוס לשון ראשון:

נשברה החבית. פי' הרב מבע"י וכן בנשבר הלגין. ולאו דוקא דה"ה נשברו כין המעות שהרי בחזקת עבל הן עד שתחשך ואי אתה יכול להחזיר מפסק: חזרו

יבין — תפארת ישראל — יבין

למערבין בתרומה. כפ"ג דטרודין מ"א. עכ"פ הערוב לריך שיקנה מבעוד יום. ולא עדיין עבל הוא: פו) דבעת שיחול שם תרומה אין החבית בעולם: מז) מעשר שני: פי'

דאמר משתחשך לחוד אינו דבור כלל דהא אי אמר משתחשך לחוד אינו דבור כלל דלא ידעי' מאי משתחשך ואהיכא קאי אי לאו דקאי אתחלת לשונו שאמר ה"ז ת"מ ואשתכח דכולו' חד לשון הוא. אבל לפ"ז גם בהיא דבית חוניו מגיע למיתר הכי דשאקריבנה בבית חוניו לבד אינו דבור כלל דלא ידעינן מה יקריב אי לאו לשונו שמתחלה ה"ז עולה וכולו' חד לשון הוא. וכן משמע בפ"ג דקידושין דא"ר מאיר גבי תנאי דבעינן הן קודש ללאו וכתב הר"ן שלא יסיים דבריו בהן דבגמר דבריו אדם נתפס ע"כ. והא ר"מ הוא דאמר בכל דוכתא תפוס לשון ראשון. אלא ל"ל תנאי שאני דכולה חד לשון הוא שאומר בלשון תנאי אם יהא ואם לא יהא אין כאן שתי לשונות. ומיהו בפ"ק דקידושין דף כ"ג ע"ב אמרי' ר"מ סבר כי אל"ל קני קנה עבד וקנה רבו וכי אל"ל על מנת לאו כלום הוא משמע דבתנאי נמי אמרי' תפוס לשון ראשון:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

עם הארץ מעשר הן ונמלא מחלל מעשר במעשר: חזרו לומר אף על המעות. של עם הארץ מחללין פירות מעשר שני ואין חוששין שמא מעות הללו של ע"ה מעות של מ"ש הן: היוצא בקולר. בשלשלת. הרגוש ויתנוהו בסוגר (יחזקאל יט) ויהבוהו בקולרין: הרי אלו יכתבו ויתנו. ואע"פ שלא אמר ותנו ולאי בעי למימר כתבו ותנו. ואגב בעותיה לא פסקיה למלתיה: מפרש. מן היכסה ליס: בשוירא במדבר. לורחת ישמעאלים (בראשית לז) מתרגמי' שוירת ערבאי: אף המסובן. חולה הנוטה למות. יהלכה כר"ש שזורי: ן הכדומין. מן ערוך גדול ויולאין ממנו אנקליות אילך ואילך ותולין באותן אנקליות לוחיות של מיס באויר כדי לגנגן. ירמב"ם פירש כמין זיר של ברזל ואונקליות סביבותיו ובו מעלין הכלים שנפלו לבור: האשקלונים. שנעשים באשקלון: המעבר

שני על פירות ע"ה ואין חוששין שמא הפירות של ע"ה מעשר הן וכו'. וכן פי' הרמב"ם וראיה דמיירי בפירות של ע"ה או במעותיו והן בידו דאילו ביד ע"ה הרי אין מוסרין לו מעשר שני אלא דדמאי כדמוכח מתני' ג' פ"ג דדמאי ואיכא למידק אמאי בראשונה לא אמרו אלא על הפירות בלבד ולא על המעות ולפי הסברא שפי איכא למיחש בפירות שהן של מעשר שני ממאי דאיכא למיחש במעות שבמעות עצמם לא שייך מעשר אלא ע"י חלול והר"ש מפ' דמתני' בחבר שיש לו מעות של מ"ש של דמאי איירי כי ההיא דתנן במס' מ"ש פ"ג מי שהיה לו מעות מ"ש בירושלים ולריך להם פי' להוציאם לדברים אחרים ולחבירו פירות אומר לחבירו הרי

על פירות ע"ה יז). חזרו לומר אף על מעותיו יח). בראשונה היו אומרים היוצא בקולר יט). ואמר כתבו גט לאשתי. הרי אלו יכתבו ויתנו כ). חזרו לומר. אף המפרש כא) והיוצא בשוירא כב). ר"ש שזורי אומר אף המסובן כג): ן הכדומין כד) האשקלונים כה) שנשברו. ואנקלי שלהם קיימת הרי אלו

המעות האלו מחוללין על פירותיך. נמלא זה אוכל פירותיו בטהרה. כלומר בקדושת מעשר. כדכתיב (דברים טו) לא אכלתי ממנו וגו' בטמא. והלה עושה לרכיו במעות. ולא יאמר כן לע"ה אלא בדמאי לפי שאין מוסרים מ"ש של ודאי לעם הארץ. שלא יזלזל בו. אבל בדמאי הקלו. והשתא מתני' דהכא בכה"ג איירי שמחללין מעות של דמאי על פירות עם הארץ. אבל פירות של דמאי דבגבולין (דפירות מעשר בירושלים אין נפדין). אין מחללין על מעות ע"ה. דבמעות חייסינן טפי דלמא אתא לזלזולי ומפיק להו. ע"כ. ומתוך דברי הרמב"ם שבחבורו פרק ח' מהלכות מעשר שני (הלכה י"ג) אפשר שגם הוא מפרש כן. שסמוך למשנה זו דמעשר שני שהביאה הר"ש העתיק מיד להך דהכא. משמע דאדלעיל מיניה קאי לומר שמה שהתירו בדמאי לומר כן לע"ה שהתירו כן בין בפירותיו בין במעותיו ולא חשו שמא הן של מעשר. וי"ל לדבריהם דלהכי חשו בראשונה ולא התירו במעותיו. לפי דבפירות כיון שאין רגילים לזלזל בהם. אלו היו של מעשר היו אומרים כבר הם מעשר. ואין לחלל בהם. שאע"פ שמפני הדין דאין מעשר מתחלל אמעשר אפשר לא ידעי דלאו כ"ע דיני גמירי. אבל נחשב בעיניהם זה שהוא זלזול במעשר:

בראשונה היו אומרים היוצא בקולר כו' שנויה כבר במשנה ה' פ"ז דנטין: **ן הכדומין** האשקלונים כו'. שנויה כבר

מלאכת שלמה

דמאי על מעות ע"ה דבמעות חייסי' טפי דילמא אתי לזלזולי ומפיק להו חזרו לומר אף על מעותיו מחללין ולא חייסי' כדמאי ויש תימא דבתוספתא דמעשר שני משמע אפילו דאיכא למיחש טפי בפירות עם הארץ מבמעות דקתני מחללין מעשר שני על מעות ע"ה ואף על פירות ע"ה אע"פ חלל על מעות אלו לא יחלל אלא עד מקום שלוקח ופורע לו דיבר לאלתר הוליא פירות מתוך כיתו ואמר לו הפרש על אלו לא יפרש אלא עד מקום שהוא לוקח הר"ש והרא"ש ז"ל. ולע"ד נ"ל מה מקשין מן התוספתא לגרסא דגרסי' בספרי הדפוס בפ"ג דתוספתא דמעשר שני שהחלוקות הפוכות שם ושוד שאין שם מלות אף על פירות עם הארץ:

בפי' רעז"ל בקולר בשלשלת אמר המלקט נראה שצריך להיות בעלילת כו' כמו שהוא בפי' הר"ש ז"ל אבל ודאי דאין הכי נמי דקולר הוי שלשלת ופשיעא שהוא של שלטון העיר. ואנו לאמתי צריך למחוק מלת ותיו אבן ה"ר יהוסף ז"ל הגי' בפ' התקבל בשם ס"ח הרי אלו יכתבו ויתנו ובלבד שיתן הגט בחייו הרא"ש ז"ל: ו הכדומין כריס.

בפי'

חזון נחום

במשנה ובהרמב"ם יע"ש ולוק. ופיין בהרא"ש פרק התקבל מ"ש בשם הירושלמי: ועל

יכין — תפארת ישראל — יכין

ח) פי' א"מ הגאון זצוק"ל דר"ל בראשונה התירו לקנות בדמי מע"ש פירות מע"ה בירושלים דגם לשון חילול שייך במכר. כפ"א דמע"ש. ואין חוששין שמא הוכשרו וגממאו. מדאיכא ס"ס כהר"ב פ"ב דדמאי מ"ג: יח) ושוב הקילו גם לחלל חוץ לירושלים פירות חבר על מעות ע"ה. שמתן הע"ה לחבר בעל מס שנתחייב לו. ואין חוששין שמא המעות עצמן דמי מעשר שני הן: יט) שהוסיף בסל רגלו ויולא ליהרג: כ) דאגב מורא שכח לומר תנו: כא) ליס: כב) אפילו יולא בחברותא למדבר דאיכא מורא כל כך: כג) בחולי: כד) מוע וכו' ווין הרבה. להעלות על ידו כלי מבור. ונקט לה הכא. משום דר' יהושע פליג עלה. כדפליג אמשנה ב' באשם טבול יום וכו': כה) שנעשין באשקלון:

מזלג

שביד ע"ה הוא מעשר. וזה כשנתנו בפירושו. ומ"מ שני הפירושים בין של הרמב"ם ובין של הר"ש אין מובנים לנו כדפי' וגם הר"ש עצמו מסייס על פי' שלו שיש תימה בתוספתא של מעשר שני משמע היפכא וכו' ע"ש. ולולי פי' רבותינו נראה לפרש משנתינו כאותה ששנינו פ"ק דדמאי מ"ב שבדמאי מחללין כסף על כסף. וכולהי לא אא"כ האחד חריף. ופירות על פירות לא הוזכר שם ומשמע דפירות על פירות לעולם מחללין וב"כ הרמב"ם בהליה רפ"ד מה"ל מעשר שני מחללין פירות על פירות אין במינו ע"כ והכי מסתברא דפירות לעולם הוי דרך חילול אא"א שיהיו שוין בכל דבר בגידול ובמראה ובריח וכיון שאין שוין הוי דרך חילול. והשתא יש לפרש מתני' דה"ק מחללין על פירות ע"ה כלומר פירות שלו על פירות ע"ה והפירות שלו הם דמאי ולא חייסי' שהע"ה יחלל בודאי נמי פירות על פירות שאפילו יחלל נמי הודאי אין בכך כלום דפירות על פירות לעולם מחללין. אבל אין מחללין מעות שלו שהם דמאי במעותיו של ע"ה כשהם כסף על כסף שמא יבא הע"ה לעשות כן בודאי ואיסורא הוא אם אין האחד חריף וחזרו והתירו אף במעות דלא גזרו משום ספק בדמאי: חזרו לומר אף המפרש. ובראשונה לא התירו אלא בקולר שהר ח"ל לשאול את פיו אם נתכוון לומר תנו שהרי כבר נמסר לשלוחי המשפט ואינו כרשות שלנו ותיזקק זו ליכס ואם היכס קנין הרי היא ענוה. אבל מפרש ויולא בשוירא אפשר לשאול את פיו ע"י שליח או בכתב וחזרו והתירו אף בזה דאיכא נמי קלת עינון ואמדינן דעתי' שכוונתו להתירה בכל ענין: ו הכדומין האשקלונין. פירשנו בסמ' כ"ש.

התורס

ציונים

ה אף על מעותיו פיי' ר"ח מה' מע"ש ה"ג. בראשונה וכו' נדפס יג סם ב"ג קמו חולין עה מנחות ל פיי' פ"ב בס"ד וגירסין ה"ב במ"ג עמין ב עס"ע ה"ב פי' קמח סט"ז. אף המפרש פיי' שם. אף המסובן פיי' שם:

ו הכדומים כלים פי"ב מ"ז מיי' פי"ח מה' כלים ה"ם

חלופי נרסאות

ה כתבו גם לאשתי בד"א וכד"ו וכ"ד וכ"ו וכ"מ כתבו גם ותנו לאשתי. אף המסובן בכ"מ אף על המסובן:

ו הכדומין כד"ל וכ"ו וכ"ד ,ובמשנ"ג הכדומים וכ"מ הסדומים

תוספות חדשים

ה בהר"ב ד"ה הרי אלו יכתבו כו'. ובלבד שיתן הגט בחיין:

ו במשנה האשקלונים. הוא כלי שנפל לבור והוא עגול. ותלוים בו שלשלות סביב. וכראם כל שלשלת לאוקלי שנאתן בו הכלי. ומעלהו מן הבור (הרא"ש):

משנה אחרונ

ה חזרו לומר אף על מעותיו. פי' הרב שאין חוששין שמא מה שביד ע"ה הוא מעשר וכ"כ הרמב"ם. וא"ע דבפ"ד דמעשר שני תנן כל המעות הנמצאות הרי הם חולין. ומי גרעי אלו שביד ע"ה והרי רוב מעות שבעולם הם חולין ולמה נחוש שהם של מעשר. והר"ש מפרש שמחלל מעות מעשר דמאי שבידו על פירות ע"ה שיאכלם ע"ה בטהרה ולא על מעותיו דלהוצאה ניתנו ומפיק להו ואתי לזלזול ע"כ וכ"כ הרא"ש. וכה"ג תנן פ"ז דשביעית מ"ב שמהמיר ר"מ בדמיהן יותר מהן מהאי טעמא. ומ"מ כאן אין נראה לפרש דאם החמירו לר"מ בשביעית דאיסורו מדאורייתא ואפילו בזה אין הכמים מודים לו וכ"ש בדמאי שאין להחמיר. ומ"ש תוי"ט בשם הרמב"ם בחבורו שנראה שמפרש כפי' הר"ש. לא עיין בה שבהליה מסיים שאין חוששין שמא מה

כבר במסכת כלים פי"ג: **ועל** כלן כתב הר"ב בתוספתא מוכח דאכל הנך מילי דמתני' קאי רבי יהושע מהאשה שהיא טבולת יום ע"כ וכו'. כ"כ הר"ש. ומסיים ובהדיא קתני בתוספתא מילתיה דר"י אאשה ועריבה. ע"כ. וקשיא לי דלתני נמי אאוכל מעשר דר"פ. דהויא דומיא דאשה ועריבה. ודקדקתי בתוספתא פ"ב ולא ראיתי שם כי אם אשה בלבד ותו לא מכל מה שנשנה בזה הפ' כלל מראשו ועד הכא. אבל נשנה שם הרבה ממה שנשנו במשניות דפ"ב ופ"ג. ולפיכך נראה יותר דהאי ועל כלן דהכא לא נשנה אלא אהני דהכא במשנה זו. וכמו שהיא שנויה ג"כ בכלים. ואתם עיקר. והכא אגב גרדא. וכדכתב הרמב"ם שהחזירה בכלל משום דבר חדש שבה (כמו) מאמר הקודם רצו לומר. ע"כ:

ז עוד אמר שתעלה שלוש. שלוש מן כו'. וכן העתיקו הר"ב והר"ש. וכך דרכן של בני אדם לומר לשון שלוש על כל גרה שלא תבא. והרמב"ם פ"ד מהלכות תרומות העתיק שלש שלש מן כו': רבי

המעבר והמזרה והמגוב. כלים עשויין לנקות התבואה מן התבן. ולהעביר התבן ממקום למקום: המעבר. יש לו שיניים ודומה ליד של בני אדם. ובו מעבירין התבן ממקום למקום: והמזרה. בו זורים החטין בגורן. לפיכך נקרא מזרה. ושיניו מרובות משיני המעבר: והמגוב. שיניו מרובות משיני המזרה. ובו בוררים התבואה אחר שזרו אותה במזרה: ועל כלם אמר רבי יהושע וכו'. בתוספתא מוכח דאכל הנך מילי דמתני' קאי ר' יהושע מהאשה שהיא טבולת יום ע"כ. ומשום דר' יהושע קאי אכלהו. תנא הכא מילי טובא שאין ענינם לכאן: דבר חדש חדשו סופרים. שאין הדעת נוטה שיהיה הדבר כן: ואין לי מה להשיב. מפני מה אמרו כן:

ז התורם את הבור. של יין או של שמן: **על מנת שתעלה שלום.** כשהתנה שלוש שתים ולא התנה לענין "מה". מסתמא לענין שבר וספיקה קאמר. שעל זה אדם ירא בשעה שמעלה מן הבור: אבל לא מן הטומאה. לפיכך אם נטמא. תרומתו תרומה: אף מן הטומאה. דכשאמר שתעלה שלוש. שתעלה בטהרה קאמר. ואין הלכה כר"ש: נשברה אינה מדמעת. שלא חל עליה שם תרומה: עד כדי שתתגלגל. כל זמן שלא נתרחקה מן הבור כל

אלו טמאין. המעבר (כז). והמזרה (כז). והמגוב (כח). וכן שמרק של ראש שנטלה אחת מש ניהן. ועשאן של מתכות. הרי אלו טמאין (כט). ועל כלן א"ר יהושע. דבר חדש חדשו הסופרים. ואין לי מה להשיב (ל):

ז התורם את הבור (לא). ואמר הרי זו תרומה. על מנת שתעלה שלום. שלום מן השבר ומן השפיכה (לב). אבל לא מן הטומאה (לג). ר"ש אומר אף מן הטומאה. נשברה (לד) אינה מדמעת (לה). עד היכן תשבר (לו) ולא תדמע. כדי שתתגלגל ותגיע לבור. ר'

חלופי גרסאות

אחת משיניהן בד"נ ניפא משיניהן. שלום שלום גד"נ שלם שלם ז

תוספות חדשים

ז במשנה הרי זו תרומה. ל"ע לייסב מה ענין משנה זו לכאן:

ז במשנה הרי זו תרומה. לפי שתרומה נטלת בתומר. דרך להפריש מיד מן הבור. וכשמילא את החבית להעלות מן הבור קורא לה שם תרומה:

ז במשנה אבל לא מן הטומאה. לטומאה לא שמיתי ולא היה דעתו כי אם על שבר וספיקה דשמיתי. וא"ש סבר אף מן הטומאה. ושמעת דר"ש דבט"י [א] היא מתני' שכן ט"י מצוין בין הגיתות. שאין לט"י מגע אבל הטבל (הרא"ש בשם ירושלמי) ודוחק בתרומה גדולה. אבל בתרומת מעשר ליכן שעלתה נתקיים תנאו. הרמב"ם פ"ד מה"ת הלכה י"ט:

תוספות רע"ק

ז ת"ח ד"ה דטומאה ל"ש. ושעמא דר"ש דבט"י). (א) וראיה לזה מדקתני במתני' זו הכא במס' טב"י ומקומה במס' תרומות אא"כ דהכא רק בט"י. תשו' פני משה ח"א סי' י"ב:

מלאכת שלמה

(א) **בפי' רעז"ל ומשום דר' יהושע קאי אכולהו תנא הכא מילי טובא** שאין ענייגם לכאן אמר המלקט וצריך לתת טעם על המשנה שאחרי זו ומתורץ קלת במה שכתוב שם בסמוך בס"ד בשם הר"ש והרא"ש ז"ל במה שכתבו בשם הירושלמי:

ז התורם את הבור וכו' והפירוש התורם את הבור לפי שהתרומה נטלת באומד דרך להפרישה מיד בבור וכשמילא את החבית להעלותה מן הבור קרא לה שם תרומה ע"מ שתעלה בשלום ולא פירש לענין מה וכו' ומפ' בירושלמי דר"פ שני דתרומות דבטומאת טבולי יום הוא מתני' שכן טבולי יום מצויין בין הגתות שאין לטבולי יום מגע אבל הטבל הר"ש והרא"ש ז"ל וכתב שם הרמב"ם ז"ל בד"א בתרומה גדולה אבל בתרומת מעשר שמותר לתרום שלא מן המוקף כיון שעלתה נתקיים תנאו והרי היא תרומת מעשר ואע"פ שנשברה או שנפסלה ואין צריך לומר שנטמאת ע"כ והוא מן הירושלמי דפ' שני דתרומות:

עד היכן תשבר ולא תדמע עד כדי שתתגלגל וכו' פי' עד כמה מניחה רחוק מן הבור ושלם תנאו ואמר כי כשהיתה קרובה מן הבור בעינן כי כשתתגלגל תגיע לבור אשר בו היין או השמן היא עד שכשיו בגבול הבור ועדיין לא עלתה שלוש ולא חזרה תרומה ועל כן איכה מדמעת הרמב"ם ז"ל. פי' לפירושו ז"ל אבל אם כבר נתרחקה מן הבור כ"כ עד שאם תשבר לא יגיע שמנה או ייכה לבור אז ולאי עלתה שלוש קרינן בה כמו שהתנה ומדמעת המשקה שתפול לתוכו:

לא

חזון נחום

ו ועל כולן אמר ר' יהושע וכו' (עיין מלאכת שלמה אות א'). פירוש שכתבו במשנה לקמן דמתני' בטומאת טבולי יום היא שכן טבולי יום מצויים בין הגתות שאין לטבולי יום מגע אבל הטבל ע"כ. ולפי כונת הכא משנה זו כמסכת טבול יום:

ז התורם את הבור וכו'. עיין בהר"ש שהאריך על משנה זו. ועיין בתו"ש וזה לשון הרמב"ם פ"ד מהלכות תרומות התורם כור של יין ואמר הרי זה תרומה על מנת שתעלה שלש לריך שתעלה בשלש מן השבר ומן השפיכה אבל לא מן הטומאה ואם נשברה אינה מדמעת הגיתה במקום שאם תשבר שם או תתגלגל לא תגיע לבור הרי זו מדמעת שבכר נתקיים התנאי בד"א בתרומה גדולה אבל בתרומת מעשר שמותר לתרום שלא מן המוקף כיון שעלתה נתקיים תנאו והרי היא תרומת מעשר ואע"פ שנשברה או שנפסלה ואל"ל בטומאת ע"כ וכתב הרלב"ד פי' ואינו תושש שמא יאבדו אל"כ מלאן אובדין ס"פ אין תושבין שמא תשבר וכיון שעלתה בשלוש מיד הותר הבור ע"כ. וא"ל שנירסת הרלב"ד היתה אבל בתרומת מעשר שמותר לתרום שלא מן המוקף כיון שעלתה נתקיים תנאו והרי היא תרומת מעשר ואינו תושש שמא יאבדו אל"כ מלאן אובדין וכמ"ש הכ"מ ופירש הרלב"ד שהכוונה היא דבתרומה לריך להגיעה רחוק מן הבור כל כך עד שאם תשבר לא יגיע שמנה או ייכה לבור כי אז ודאי עלתה שלוש קרינן בה כמו שהתנה. אבל בתרומת מעשר אין תושבין להגיעה כל כך רחוק שמא תשבר ותרד לבור שדיקא לגבי תרומה דייקינן בהכי ולא הותר הבור עד שיגיעהו כ"כ רחוק שלא תרד לבור ואז הותר הבור. אמנם בתרומת מעשר כיון שעלתה מיד הותר הבור ואין תושבין שמא תשבר. ומ"מ הא ודאי נראה שאם נשברה באופן שאחזה לבור בעבור שהגיעה במקום קרוב לא הותר הבור זה דעת הרלב"ד לפי גירסתו. אמנם גירסת הרמב"ם אינו כן אלא הכי איתא התם בירושלמי תני אמר ר' יודן בד"א בתרומה גדולה שהיא

יכין תפארת ישראל יכין

כו) מזלג להעביר הקטנים ממקום למקום: כז) כלי לזרות תבואה: כח) הוא ג"כ כמזלג לנקות התבואה אחר שזרה אותה: כט) ר"ל דינן עתה ככלי מתכות: ל) דמסתבר דפשוטי כלי עץ טינאו. ומשום מן מ' ממתכות. לא יהא דינן ככלי מתכת: לא) של יין. והשתא הדר למילתא דדמי למשנה מ' דאמדינן דעתו': לב) דאמדינן מסתמא כך כוונתו: לג) להכי אף בנטמא. תרומתו תרומה: לד) ונשפך הכן לבור: לה) דלא חל עליה שם תרומה: לו) כל זמן שלא נתרחקה מהבור כ"כ שאם

שתתגלגל ותגיע לבור. היינו דאמדינן דעתו' שהתנה כדי שלא יבא לידי דימוע. ואמרו בתוספתא דוקא בתרומה גדולה דבעיא מוקף ולרך לתרום מן הבור משום מוקף עבוד רבנן תקנתא עד כדי שתגיע לבור. אבל בתרומת מעשר דלא בעי מוקף ויכול לתרום אחר העלאתו ואיהו דאתני קודם עלייתו אפסיד אנפשי' ומיד שעלתה מן הבור הוי תרומה אע"פ שתתגלגל ותגיע לבור. ואפילו בתרומה גדולה היכא דליכא פסידא אם תחזור לבור כגון תרומת תבואה ופירות שאפשר בקפוי לא עבוד תקנתא וכ"כ הר"ש ופסק כן הרמב"ם פי"ח מה"ת. ומתני' נמי מסמע בתרומה גדולה שלרך לתרום מן הבור מיד כמ"ש הר"ש והרא"ש. ומפני חשש טומאה נכשר ממהרין כדפי' בר"פ ובתרומת מעשר שלריך לתרום כמדה מ"מ להפרים מיד מן הבור. ומיהו נראה דדוקא בתורם מן הבור אמרי' שלוש מן השבר ומן השפיכה דשכיח בהעלאה

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

רבי יוסי אומר אף מי שהיה בו דעת להתנות. פי' הר"ב כלומר שהיה בדעתו וחשב בלבו להתנות ושכח ולא התנה. וכן פי' הר"ם. אם בלבו היה להתנות אע"פ שלא התנה. ע"כ. וקשה לי מאי טעמייהו דרבנן דהא פיו ולבו שוין בטיון. כדתנן במ"ח פ"ג דתרומות. וכ"ל דהיינו דדייק הר"ב וכתב ושכח ולא התנה. דודאי אם היה בלבו בשעה שתורם. דאף רבנן לא פליגי. אלא כי קא מיפלגי כששכח בשעה שתורם. וס"ל ר"י דאפ"ה הואיל ובדעתו היה כך קודם לכן. אף ע"פ שעכשיו שכח. אזלינן בתר דעתו שהיה לו מעיקרא כשרלה לתרום. וכתב עוד הר"ם א"כ חכם ובר דעת שיודע שראוי להתנות על כך. ע"כ. וזה נראה יותר. דאילו היה בדעתו אע"פ ששכח מודו רבנן דאזלינן בתר דעתו דמעיקרא כשרלה לתרום. ורי"א שאפילו לא עלה על דעתו

כל כך דאם תתגלגל השוב לבור. לא עלתה שלום קרינן ביה: שהיה בו דעת להתנות. כלומר שהיה בדעתו וחשב בלבו להתנות ושכח ולא התנה. ואין הלכה כר' יוסי:

נשלמה מסכת טבול יום

ר' יוסי אומר אף מי שהיה בו דעת להתנות לז). ולא התנה לח). נשברה. אינה מדמעת. מפני שהוא תנאי בית דין לט):

נשלמה מסכת טבול יום

מעולם. אלא דאמן ידעינן ביה שהוא חכם ובר דעת שיודע שראוי להתנות כן. אע"פ שעל הרומה זו לא עלה בדעתו מעולם. הואיל והבר ידע שראוי להתנות. לב ב"ד מתנה על כל היודע. שיהא כאילו היה כן בלבו עכשיו על תרומה זו. אבל עם מי שאינו בר דעת. מודה ר"י דאין תנאי ב"ד מועיל לו:

סליקא לה מסכת טבול יום

מלאכת שלמה

אף מי שהיה בו דעת להתנות כלומר שהיה בדעתו וחשב בלבו להתנות ושכח ולא התנה אי נמי שהוא חכם ובר דעת שראוי להתנות על כך **ופה** הפירוש משמע ודייק לשון המשנה וגם דבתוספתא קתני ר' יוסי אומר בכולן אם היה הדיוט ולא התנה תנאי ב"ד הוא ע"כ:

סליק פירקא וסליקא לה מסכת טבול יום:

הזון נחום

שהיא ליכה לתרום מן המוקף. אבל בתרומת מעשר אפילו אחר כל הדברים שלהם הם ע"כ. ועע"ם ומפרש הרמב"ם דהיינו לומר דתרומת מעשר מיד כיון שעלתה מתקיים התנאי ואע"פ שנשברה או נשפכה ואל"ל אם טמאת:

ר' יוסי אומר אף מי שהיה בו דעת וכו'. פירש הר"ב כלומר שהיה בדעתו וחשב בלבו להתנות ושכח ולא התנה וכן פירש הר"ם אם בלבו היה להתנות אע"פ שלא התנה והקשה התוי"ט מאי טעמייהו דרבנן דהא פיו ולבו שוין בטיון כדתנן במכשה ת' פ"ג דתרומות ע"כ. ועיין מה שתירץ הוא ז"ל וז"ל הרב בעל קרית ספר עם המכוון לומר תרומה ואמר מעשר או איפכא לא אמר כלום עד שיהיו פיו ולבו שוין כדכתיב מוצא שפתיך ותעשה כל נדיב לב כדכעינן גומר בלבו ומוציא בשפתיו זה את זה אבל לא מכחני כמו שחשב בלבו ולא הוציא בשפתיו כלום ה"ז תרומה דכתיב ונחשב לכם תרומתכם וכו' כתרומת גורן במחשבה בלבד הוי כתרומת גורן ע"כ. ולפי דבריו אלה אעיקרא אין כאן קושיא כמבואר:

יכין תפארת ישראל יכין

שאם תתגלגל השוב לבור. לא עלתה קרינן בי' משא"כ בנשברה דמוק מסבור: לז) שהוא חכם ויודע שראוי להתנות כך:

לח) ששכח: לט) על כל היודע שראוי להתנות. שיהיה כאלו התנה:

נשלמה מסכת טבול יום

ולפ"ז צ"ל טעמא דת"ק דלטומאה לא מתני דלא איכפת ליה בה אם תטמא דלאו פסידא דידי' הוי אלא דכהן. ור"ם היים דודאי לא ניחא ליה נמי לת התרומה. ולפ"ז מצינן למימר דשייכא פלוגתייהו אף בתורם מן לבור ואמר ע"מ שתהא שלום עד שתחבר וצ"ע:

ר' יוסי אומר אף מי שהי' בו דעת להתנות ולא התנה וכו' כתב תוי"ט דאין לפרש כן דאלו היה בדעתו להתנות אע"פ ששכח אזלי' כתר דעתו דאפילו לרבנן יר' יוסי אומר אפי' לא עלה דעתו הואיל וידע שראוי להתנות לב ב"ד מתנה על היודע. אבל על מי שאינו בר דעת מודה ר"י דאין לב ב"ד מועיל לו עכ"ל. וכל דבריו אינם מהוורין. מ"ם שאלו היה בדעתו להתנות אע"פ ששכח אזלי' כתר דעתו. בגמ' דשבועות דף כ"ו ע"ב איפכא אמרי' אם גמר בלבו להוציא בשפתיו ולא הוציא לא חייל הקדש כלל אא"כ מוציא בשפתיו. וה"נ כשהיה בדעתו להתנות בפיו ולא התנה אין דעתו כלום דאפילו לקולא אמרי' דלא חייל הקדש כשלא הוציא בפיו וכ"ם הכא שהתנאי בא לבטל התרומה אם לבטל הקדש אינו כלום. ור"י נמי מודה לדינא אלא הכא משום תקנה אמר דתנאי ב"ד הוא. וגם מ"ם דאל מי שאינו בר דעת מודה ר"י דאין תנאי ב"ד מועיל הוא מלתא בלא טעמא ואיפכא מסתברא שמי שאינו בר דעת אינו הוא לזה לאוי לעשות תקנה יותר. אלא שבעיקר תנאי ב"ד דהכא נ"ם דלא אשכחן תנאי ב"ד אלא במקום מצוה או משום גדר וסיג כהיא דפ"ז דשקלים ופ"ה דמעשר שני והכא שאינו אלא משום הפסד ממון דיחיד לא מצינו ומיהו בפ"ז דדמאי מ"ג מצינו לר' יוסי תנאי ב"ד ליחיד:

ברוך ה' יום יום. שגמר בעדי במס' טבול יום
ואליו אשא כפים. להאיר עיני במס' ידים

מעשה ארג והוא כללא דפרק ד

משנה א מ"ר שהוכשר ונגע בו ט"י או י"מ מפרישין ממנו ת"מ במהרה מפני שמ"ד חולין וט"י וי"מ אינם פוסלין את ההולין שהשלישי בחולין טהור אם נגע בתרומה שהורה ונאכל עם התרומה בכזיד הדמע ואע"ג דבגדי אוכל חולין מדרס לתרומה בגדים הוא דהוו מדרס אבל האוכלין הטהורין של חולין נאכלין עם התרומה ביחד וכן האשה שהיא ט"י לשה את העיסה וקונה לה חלה ומפרישתה ומניחתה בכלים ונותנתה עם שאר העיסות כאחת ומקפה על הכל כדי לתרום מן המוקף ואח"כ קוראת לה שם ואמרה ה"ז חלה על הכל ומשקראה לה שם לא תגע בה שלא תפסלנה וכך היא עושה אם לשה בעריבה שהוא ט"י:

משנה ב ג ד לגין שהן ט"י שמילאהו מחבית מעשר שלא ניטלה תרומתו ואמר ה"ז תו"מ על מה שבחבית אחר שתהשך ה"ז תרומה טהורה לפי שאינה נעשית תו"מ עד שתהשך ואין בין זה כלום דביה"ש בהרף עין נתחלק זה מן חיום וזה מן הלילה ואז יעריב שמשו של לגין ומטהר ובהרף עין הל התרומה. נשברה החבית בעוד יום הלגין בטבלו אבל ביה"ש הלגין ספק תרומה ספק טבל. נשברו הלגין בעוד יום החבית במבלה:

משנה ה מי שהיו לו מעות מעשר בירושלים וצריך להם לצרכיו ויש לחבירו פירות חולין שרוצה לאוכלן אומר לחבירו הרי המעות האלו מחוללין על פירותיך ונמצא אותם הפירות לקוחות בכסף מעשר ויאכל אותם חבירו בטהרה ולא הפסיד כלום אלא שיאכל בטהרה ויצאו המעות לחולין. בד"א בשהיה חבירו בעל הפירות חבר שאין מוסרין פירות הנקחין בכסף מעשר שני אלא לחבר. בד"א שהיו של ודאי. אבל אם היו המעות של דמאי אומר כן אף לע"ה ומותר להלל מעשר שני אף של ודאי על פירות הניקחין מעם הארץ ועל מעותיו של עם הארץ ואין חוששין להם שמא של מעשר שני הם והאי בראשונה משנה ראשונה כך שנויה ומשנתו של רבינו הקדוש חולק על משנה ראשונה. האומר כתבו גם לאשתי הרי אלו כותבין וחותמין ונותנין לבעל בידו ואין נותנין לאשתו עד שיאמר להם ליתן לה ואם נתנו לה אינו גט ובטל הוא בד"א בבריא אבל במסוכן והוא אדם שקפץ עליו החולי במהרה והכביד חוליו עליו מיד בחולי פתאומיות אבל חולה כדרך כל הארץ אף שהוא מסוכן צריך שיאמר תנו והיוצא בקולר אף על עסקי ממון והמפרש בים והיוצא בשיירא ואמר כתבו גט לאשתי האי כתיבה לגרשה קאמר ולכן ה"א יכתבו ויתנו לה שהדבר ידוע שלא נתכוין אלא לכתוב ולגרשה כדת ישראל קאמר:

ז בפשנה ר' יוסי אומר אף מי שהיה בו דעת להתנות ולא התנה כו' ג"ל פירושו לא מיבעיא מי שאינו חכם ואינו יודע שיועיל לו התנאי שאם הוא כאנוס דוודאי לזה מהני תנאי ב"ד אלא אף מי שהי' בו דעת להתנות שהוא חכם וא"כ היל"ל שעל זה לא היה תנאי ב"ד דלמה לא התנה ואמר ר"י שאפ"ה מהני לזה ג"כ תנאי ב"ד והרב תוי"ט כתב בד"ה ר"י בסוף בהיפך ול"נ כמו שכתבתי ואף שי"ל דא"כ הל"ל ר"י אומר אף מי שיש בו דעת להתנות כו' זה הדקדוק ג"כ קשה לפי' הר"ש פי' שני מ"ש הרב תוי"ט שזה נראה יותר אלא ע"כ אין זה דקדוק ודו"ק ובותר יבחר:

משנה אחרונה

בהעלאה ולא מן הטומאה' דלא שכיח. אבל כשתורם בנזרן ואמר ה"ן תרומה ע"מ שתהא שלם עד שתחבר. כהא אפשר דמודה ת"ק דאף מן הטומאה לתכוין. אבל כתוספתא הביאה הר"ם אמר בטומאת טבולי יום אייתי שמנוין בין הגיתות שאין מעמאין את הטבל ע"כ. ונראה שהוצרכו לומר כן דאל"כ מ"ט דר"ם דהיים אף לטומאה דלא שכיחא לכך מוקמי בע"י שמנוין בין הגיתות ושכיחי בטומאה דאסור לטמא

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org